

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tapaturmavakuutuslain
muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi tapaturmavakuutuslakia, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia ja vakuutusyhtiölakia. Tapaturmavakuutusjärjestelmää muutettaisiin siten, että lainsäädännöllisesti tehostetaan työntekijän lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen perustuvan pakollisen sosiaaliturvan toteutumista. Samalla tehdään mahdolliseksi vakuutuksen harjoittaminen Suomessa myös ulkomailta käsin. Esityksellä ei luovuttaisi Suomelle kuuluvasta yksinomaisesta toimivallasta sosiaaliturvan järjestämiseen, vaan lakisääteinen tapaturmavakuutus säilytettäisiin edelleen osana kansallista pakollista sosiaaliturvaa.

Esityksellä turvattaisiin työntekijän asema takaamalla korvausasian viivytyksetön käsittely, korvauksen maksaminen ja työntekijän oikeus neuvontaan ja palveluun takuujärjestelmällä. Korvausasian käsittelylle ja korvauksen maksamiselle asetettaisiin määräaika. Jos vakuutuslaitos laiminlyö määräajan, asia siirtyisi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäväksi. Se antaisi päätöksen ja maksaisi lainmukaisen korvauksen. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaisi laiminlyöntitapauksissa myös korvausasiassa tarvittavaa neuvontaa ja palvelua työntekijälle. Menettelyn kustannukset perittäisiin velvollisuutensa laiminlyöneeltä vakuutuslaitokselta. Viime kädessä kustannuksista vastaisivat muut tapaturmavakuutuslaitokset.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta saisi esityksen mukaan harjoittaa Suomessa kotimaisen vakuutusyhtiön lisäksi kotivaltionsa viranomaisten myöntämän toimiluvan perusteella myös sellainen ulkomainen vakuutusyhtiö, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueella. Sama koskisi ulkomaista vakuutusyhtiötä, jonka kotipaikka on Euroopan

talousalueen ulkopuolella ja jolle on myönnetty Suomessa toimilupa tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen. Toiminnan aloittaminen edellyttäisi lisäksi ilmoituksen tekemistä ministeriölle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen korvaustoiminta tapahtuisi Suomen lainsäädännön mukaan. Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön talouden valvonnasta olisivat vastuussa sen kotivaltion viranomaiset.

Vakuutusmaksujen vahvistamisesta luovuttaisiin. Niiden olisi kuitenkin edelleen perustuttava työn aiheuttamaan tapaturmariskiin.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta muodostettaisiin tapaturmavakuutusjärjestelmän yhteisten asioiden hoidosta vastaava elin. Jokainen lakisääteistä tapaturmavakuutusta Suomessa harjoittava vakuutuslaitos olisi sen jäsen ja osallistuisi sen toimintakustannuksiin. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtisi takuumenettelystä ja vakuuttamattomassa työssä sattuneiden työtapaturmien korvaamisesta sekä hoitaisi Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvat asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitoksen tehtävät. Lisäksi se huolehtisi muista vakuutuslaitosten yhteistoimintaa edellyttävistä tehtävistä. Työmarkkinajärjestöjen osallistumisesta Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallintoon säädettäisiin lailla.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan asemaa vahvistettaisiin säätämällä siitä laissa. Työmarkkinajärjestöjen ja ministeriön osallistumista sen toimintaan lisättäisiin. Toiminnan painopistettä suunnattaisiin ohjeistukseen.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Säännökset, joilla vakuutusmaksujen ja vakuutusehtojen vahvistamisesta luovuttaisiin ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittaminen sallittaisiin ulkomaisille vakuutusyhtiöille, tulisivat voimaan kuitenkin vasta vuoden 1999 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Suomen lakisääteinen tapaturmavakuutusjärjestelmä	4
1.2. Suomen lakisääteinen tapaturmavakuutus ja vahinkovakuutusdirektiivit	6
1.3. Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi	8
1.4. Nykytilan arviointi	10
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	11
2.2. Keskeiset ehdotukset	12
3. Esityksen vaikutukset	17
3.1. Taloudelliset vaikutukset	17
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	18
4. Asian valmistelu	18
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18
1. Lakiehdotusten perustelut	18
1.1. Tapaturmavakuutuslaki	18
1.2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta	27
1.3. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki	27
1.4. Vakuutusyhtiölaki	27
2. Voimaantulo	28
2.1. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	28
2.2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	29
2.3. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta	29
2.4. Laki vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta	29
LAKIEHDOTUKSET	29
1. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	29
2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	37
3. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta	37
4. Laki vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta	38

LIITE	39
Rinnakkastekstit	39
1. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	39
2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	56
3. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta	57
4. Laki vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta	59

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Suomen lakisääteinen tapaturmavakuutusjärjestelmä

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on osa työmarkkinoiden sopimukseen perustuvaa lakisääteistä sosiaaliturvaa. Se korvaa työssä sattuneiden tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat henkilövahingot. Järjestelmä perustuu työnantajan vakuuttamisvelvollisuuteen. Työnantajan on otettava teettämäänsä työtä varten tapaturmavakuutuslain (608/48) mukainen pakollinen tapaturmavakuutus sen myöntämiseen erikseen toimiluvan saaneesta vakuutuslaitoksesta. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaa kuitenkin vasta, kun työnantajan kalenterivuonna teettämien työpäivien luku ylittää 12. Vakuutuslaitos ei eräin yhtiöjärjestyksestä johtuvien poikkeuksien voi kieltäytyä myöntämästä vakuutusta.

Työntekijän korvausturva ei kuitenkaan riipu vakuuttamisvelvollisuuden alkamisesta eikä myöskään siitä, onko työnantaja täyttänyt vakuuttamisvelvollisuutensa. Turva on voimassa heti työn alkamisesta lukien. Jos tapaturma sattuu vakuuttamattomassa työssä, valtiokonttori maksaa tapaturmavakuutuslain mukaisen korvauksen valtion varoista. Tästä menettelystä valtiolle aiheutuneet kustannukset peritään takaisin vakuutuksenottajilta vakuutusmaksun yhteydessä kerättävällä maksulla.

Tapaturmavakuutuslain mukainen pakollinen vakuutusturva koskee myös johtavassa asemassa olevaa osakeyhtiön toimihenkilöä tai muussa yrityksessä vastaavassa asemassa olevaa henkilöä, joka omistaa itse tai perheenjäseniensä kanssa yrityksestä enintään puolet. Jos omistusosuus on tätä suurempi, henkilö ei kuulu pakollisen tapaturmaturvan piiriin.

Vakuuttamisvelvollisuus ei koske valtion virkamiehiä eikä valtioon työsuhteessa olevia henkilöitä. Valtion on kuitenkin maksettava heille työtapaturman ja ammattitautin johdosta tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus valtion varoista. Maatalousyrittäjätyötä koskee erillinen maatalousyrittäjien pakollinen tapaturmavakuutusjärjestelmä, jonka rahoitukseen valtio osallistuu. Järjestelmää hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta hoitavat tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettuina vakuutuslaitoksina valtioneuvostolta siihen erillisen toimiluvan saaneet kotimaiset vahinkovakuutusyhtiöt. Ne voivat harjoittaa sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän toimiluvan perusteella myös liikennevakuutusta ja vapaaehtoista vahinkovakuutusta. Lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevan toimiluvan edellytyksistä säädetään tapaturmavakuutuslaissa. Se on myönnettävä, jos aiotun vakuutusliikkeen tai vakuutusyhtiön perustajaosakkaiden ei katsota vaarantavan lakisääteisen tapaturmavakuutustoiminnan tervettä kehitystä ja jos vakuutusyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat hyvämaineisia ja heillä on sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus kuin vakuutusyhtiön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden on tarpeen. Hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen, konkursissa oleva tai liiketoimintakieltoon määrätty henkilö. Lisäksi vakuutusyhtiön osakepääoman taikka takuupääoman ja pohjarahaston yhteensä tulee olla vähintään 14 miljoonaa markkaa. Lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavaan vakuutusyhtiöön sovelletaan tapaturmavakuutuslain lisäksi vakuutusyhtiölain (1062/79) säännöksiä.

Valtioneuvosto voi rajoittaa lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevaa toimilupaa tai peruuttaa sen muun muassa sillon, kun vakuutusyhtiö ei noudata lakia, toimilupaansa, yhtiöjärjestystään tai sosiaali- ja terveysministeriön määräyksiä ja velvoitteiden laiminlyönti on törkeä taikka, kun vakuutusyhtiö ei kykene suorittamaan sille toimintapääoman tai oman pääoma alentumisen vuoksi asetussa taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmassa tai lyhyen ajan rahoitussuunnitelmassa edellytettyjä toimenpiteitä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kustannukset katetaan työnantajan vakuutusmaksuin. Järjestelmä perustuu pääosin etukäteisrahoitointiin. Tällöin kunkin vahingon korvausmeno arvioidaan ja sen kattamiseksi tarvittavat kustannukset kerätään ja rahastoidaan etukäteen. Korvausvastuu otetaan huomioon vakuutusmaksua määrittäessä. Korvauksiin maksettavat indeksikorotukset ja eräät muut järjestelmään liittyvät kustannukset rahoitetaan kuitenkin vakuutuksenottajilta

vakuutusmaksussa vuosittain kerättävillä erillä.

Vakuutusmaksujen tulee lain mukaan riittää vakuutetun vastuun peittämiseen sekä kohtuullisiin hoitokustannuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tarkemmin vakuutusmaksujen perusteet. Maksuissa on otettava huomioon sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama eri ammattialojen tapaturmavaarallisuutta kuvaava riskiluokitus. Tämä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on antanut määräyksiä työntekijöiden lukumäärän, maksetun palkkasumman tai ammattialan perusteella noudatettavista pakollisista erikoistariffointijärjestelmistä. Tällaisissa järjestelmissä vakuutuksesta korvattavat työtapaturmat ja ammattitaudit vaikuttavat suoraan kunkin työnantajan oman vakuutusmaksun suuruuteen. Maksujen mahdollisimman hyvällä riskivastaavuudella pyritään muun muassa kannustamaan työnantajia työtapaturmia ja ammattitauteja ehkäiseviin toimenpiteisiin kohdentamalla vahingoista aiheutuvat kustannukset voimakkaammin niille aloille, joilla on muita suurempi tapaturmariski.

Vakuutusmaksuun on sisällytettävä tarpeellinen erä korvausten indeksikorotusten kattamiseksi siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää. Vakuutusmaksuun on sisällytettävä myös maksu, joka ohjataan työsuojelun edistämiseen sekä tarpeellinen erä vakuuttamattomassa työssä sattuvista työtapaturmista ja tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuvia kustannuksia varten. Maksuihin ei sisällytetä erillistä liikevoittoa.

Pakollisen tapaturmavakuutuksen korvausetuoksien määrästä ja myöntämisedellytyksistä säädetään sitovasti laissa. Niistä ei voida poiketa edes sopimuksella. Kun vakuutuslaitos saa vahinkoilmoituksella tiedon työtapaturmasta tai ammattitaudista sekä lääkärin antaman tai muutoin luotettavan selvityksen vamman tai sairauden tilasta, sille syntyy velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisen korvausoikeuden selvittämiseksi. Vakuutuslaitoksen on huolehdittava mahdollisimman nopeasti korvausasian ratkaisua varten tarvittavan selvityksen hankkimisesta. Kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneissa tapaturmissa vakuutuslaitokselle on toimitettava lisäksi poliisitutkintapöytäkirja. Vahinkoilmoituksen tekeminen on työnantajan velvollisuutena. Vakuutuslaitoksen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin korvausasian vireilletulota varten silloinkin, kun sen tietoon on saatettu muulla tavoin tapaturma,

jonka johdosta sen voidaan otaksua joutuvan suorittamaan korvausta. Jos korvauksen maksu viivästyy vakuutuslaitoksesta riippuvasta syystä yli kolme kuukautta siitä lukien, kun se sai riittävän selvityksen korvauksen perusteesta ja määrästä, vakuutuslaitoksen on maksettava korvaus korotettuna.

Vakuutuslaitoksen on noudatettava lakisääteistä tapaturmavakuutusta hoitaessaan hallintomenettelylain (598/82) keskeisiä periaatteita. Ne velvoittavat muun muassa asianosaisen kuulemiseen sekä tarpeellisen palvelun ja neuvonnan antamiseen.

Pakolliseen työtapaturmavakuutukseen voidaan liittää myös vapaa-aikaa koskeva vapaaehtoinen tapaturmavakuutus. Lisäksi henkilöllä, joka ei kuulu pakollisen tapaturmavakuutuksen piiriin, on oikeus saada työssä sattuvan tapaturman varalta vapaaehtoinen tapaturmavakuutus, joka antaa oikeuden tapaturmavakuutuslain mukaan myönnettäviin etuihin. Myös tämä vakuutus voidaan ulottaa koskemaan vapaa-aikana sattuvia tapaturmia.

Edellä mainitut vapaaehtoiset vakuutukset ovat tapaturmavakuutuslain mukaisia vakuutuksia ja niihin sovelletaan pääosin tapaturmavakuutuslain etuuksia ja menettelyä koskevia säännöksiä. Tarkemmat edellytykset vapaaehtoiisiin vakuutuksiin perustuvan korvauksen saamiselle ja etuuksien määräytymisperusteet määrätään vakuutusehdoissa.

Lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän toimintaa valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Valvonnan keskeisenä tarkoituksena on huolehtia siitä, että työtapaturmavakuutus turvaa osana pakollista sosiaaliturvajärjestelmää vakuutetun edut laissa edellytetyin tavoin. Ministeriö paitsi vahvistaa tapaturmavakuutusmaksujen perusteet ja vakuutusehdot, valvoo vakuutuslaitosten vakuutusliikkeen vakavaraisuutta sekä niiden vakuutus- ja korvaustoimintaa. Ministeriön toimivalta ei kuitenkaan ulotu yksittäisten korvauspäätösten tai perittyjen maksujen oikeellisuuden tutkimiseen. Tapaturmavakuutuslaissa säädettyjen velvollisuuksien rikkominen voi kuitenkin johtaa ääritapauksessa toimiluvan peruuttamiseen.

Vakavaraisuuden valvonta tähtää tapaturmavakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen taloudellisen vastuukyvyn säilymiseen. Myös lakisääteisen tapaturmavakuutustoiminnan osalta noudatetaan vakuutusyhtiölain vakavaraisuutta ja sen valvontaa koskevia säännöksiä.

Vakuutusmaksujen ennakkovahvistamisen

tarkoituksena on valvoa, että vakuutusmaksut vastaavat mahdollisimman hyvin vakuutettua riskiä ja toisaalta varmistaa kohtuuhintaisten vakuutuspalveluiden saatavuus. Maksujen valvonnalla vaikutetaan myös vakuutusyhtiöiden vastuukyvyn säilymiseen.

Tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten korvauskäytännön yhtenäisyyttä valvoo tapaturma-asiaain korvauslautakunta. Se seuraa ja kehittää vakuutuslaitosten korvauskäytännön yhtenäisyyttä etukäteisvalvonnan ja ohjeistuksen avulla. Se antaa vakuutuslaitoksille lausuntoja niiden korvauspäätösehdoista. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää asiat, joita koskevista päätösehdoista on pyydyttävä korvauslautakunnan lausunto. Lausunnot eivät ole sitovia. Korvauslautakunta on perustettu sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä tapaturmavakuutuslaissa olevan valtuutussäännöksen nojalla. Yhden korvauslautakunnan lakimiesjäsenistä määrää sosiaali- ja terveysministeriö. Kolme lakimiesjäsentä sekä yhden työnantaja- ja yhden työntekijäjäsenen määrää Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Lautakunnassa on lisäksi lääkäriasiantuntijoita.

Vakuutuslaitosten päätösten lainmukaista valvoo tapaturmavakuutuksen muutoksenhakujärjestelmä. Ensimmäisenä valitusasteena on työtapaturma-asioita käsittelemään perustettu tapaturmalautakunta, jonka jäsenet nimittää valtioneuvosto. Osa jäsenistä nimitetään keskeisten työmarkkinajärjestöjen ehdotuksesta. Tapaturmalautakunnan toimintakustannukset rahoitetaan vakuutuksenottajilta tapaturmavakuutusmaksun yhteydessä perittävällä erällä. Toinen muutoksenhakuaste on vakuutusosoikeus, joka on ylin muutoksenhakuaste korvauksen suuruutta koskevissa asioissa. Valtioneuvosto nimittää myös osan sen tapaturmavakuutusasioiden käsittelyyn osallistuvista jäsenistä keskeisten työmarkkinajärjestöjen ehdotuksesta. Eräissä vahingonkorvausoikeudellisia kysymyksiä sisältävissä tapaturmakorvausasioissa ylimpänä muutoksenhakuasteena toimii korkein oikeus.

Siltä osin kuin kysymys on korvaustoinnista ja vakuuttamisesta, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittaminen on Suomen valtiopäiväjärjestyksen mukaan julkisen vallan käyttöä. Siksi vakuutuslaitokset ovat tältä osin eduskunnan oikeusasiamiehen suorittaman laillisuusvalvonnan alaisia ja niiden menettelyyn ulottuu julkisen vallan käyttöön liittyvä rikosoikeudellinen vastuu.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta kehitetään yhteistyössä valtiovalan ja työmarkkinajärjestöjen kesken. Sitä harjoittavien vakuutuslaitosten yhteisiä asioita hoitaa lain mukaan niiden yhteiselimenä toimiva Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Se on toimintamuodoltaan yksityisoikeudellinen yhdistys, jonka jäseninä ovat tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset, maatalousyrittäjien eläkelaitos ja valtiokonttori. Vakuutuslaitokset ovat sopineet Tapaturmavakuutuslaitosten liiton puitteissa eräistä vakuutus- ja korvaustoimintaa yhdenmukaistavista menettelytavoista. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa vakuutus- ja korvaustoimintaa koskevia ohjeita ja suosituksia, hoitaa vakuutusmaksujen yhteydessä perittävien maksuerien tilitykseen liittyviä tehtäviä sekä huolehtii jäsenlaitostensa yleisestä edunvalvonnasta.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nimeämä vakuutuslaitos hoitaa sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin yrittäjiin, ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 ja Suomen solmimien kansainvälisten sosiaaliturvasopimusten mukaisia asuin- ja oleskelupaikkakunnan laitoksen tehtäviä.

1.2. Suomen lakisääteinen tapaturmavakuutus ja vahinkovakuutusdirektiivit

Suomen liittyessä Euroopan talousalueeseen (ETA) siitä tehdyn sopimuksen liitteen IX otettiin luettelo Euroopan yhteisöjen (EY) vakuutusala koskevista direktiiveistä. Ne sisälsivät vahinkovakuutustoimintaa koskevinä 24 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (73/239/ETY), jäljempänä *ensimmäinen vahinkovakuutusdirektiivi*, ja 22 päivänä kesäkuuta 1988 annetun toisen neuvoston direktiivin muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä, sekä direktiivin 73/239/ETY muuttamisesta (88/357/ETY), jäljempänä *toinen vahinkovakuutusdirektiivi*.

Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin

mukaan sitä ei sovelleta lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvaan vakuutukseen. Soveltamisalaa ei muutettu toisella vahinkovakuutusdirektiivillä.

Mainituilla direktiiveillä tähdättiin kilpailun esteiden poistamiseen vahinkovakuutus-toiminnan alalla yhtenäistämällä toiminnan harjoittamista ja sen valvontaa koskevia määräyksiä yhteisön alueella. Ensimmäisellä vahinkovakuutusdirektiivillä yhdenmukaistettiin toimiluvan myöntämisen edellytyksiä ja jaettiin vakuutettavat riskit vakuutusluokkiin. Toisella vahinkovakuutusdirektiivillä toteutettiin niin sanottu vakuutuspalveluiden vapaa tarjonta suurten riskien kohdalla. Se merkitsi, että vakuutusyhtiö, jolla on kotipaikka ja toimilupa yhdessä jäsenvaltiossa, voi harjoittaa toimiluvan tarkoittamaa vakuutusta myös toisessa jäsenvaltiossa sijoittautumatta sen alueelle. Toiminnan aloittamiseksi edellytettiin ainoastaan ilmoitusta kotivaltion ja riskin sijaintimaan viranomaiselle. Muiden riskien osalta vaadittiin edelleen riskin sijaintivaltion myöntämä toimintalupa. Se voitiin kuitenkin evätä vain, jos aiottu toiminta ei ollut riskin sijaintivaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukainen. Toiminnan valvonta kuului yhteisesti sekä vakuutusyhtiön kotivaltion ja ulkomaisen toimipaikan sijaintivaltion että sen valtion viranomaisille, joissa palveluja ilman sijoittautumista tarjotaan.

Suomi saattoi voimaan ensimmäisen ja toisen vahinkovakuutusdirektiivin säännökset vuoden 1994 alusta vakuutuspalveluiden vapaasta tarjonnasta annetulla lailla (1488/92) sekä eräillä muilla siihen liittyvillä lainmuutoksilla. Lakisääteinen tapaturmavakuutus jätettiin lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvana direktiivien soveltamispiirin ulkopuolelle. ETA-sopimuksen voimaantultua lakisääteistä tapaturmavakuutusta saattoi edelleenkin harjoittaa Suomessa vain valtioneuvostolta siihen erillisen toimiluvan saanut kotimainen vakuutusyhtiö. Ulkomaalaisomistusta ja ulkomaalaisten päätösvallan käyttöä rajoittavat vakuutusyhtiölain säännökset oli kuitenkin kumottu vuoden 1993 alusta. ETA-sopimuksen voimaantulon yhteydessä lievennettiin myös vakuutusyhtiölaissa olevia vakuutusyhtiön perustamista koskevia kansalaisuusvaatimuksia siten, että vähintään puolella perustajasta, hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenistä sekä toimitusjohtajalla on oltava asuinpaikka tai kotipaikka ETA-valtiossa. Nämä muutokset tekivät mahdollisek-

si, että myös ulkomaalaiset henkilöt voivat perustaa Suomeen vakuutusyhtiön, jolle voidaan myöntää toimilupa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen.

ETA-sopimuksen liitteessä IX mainittujen direktiivien lisäksi EY:n neuvosto oli hyväksynyt 18 kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta 92/49/ETY, jäljempänä *kolmas vahinkovakuutusdirektiivi*. Sen tarkoituksena on toteuttaa direktiivin soveltamisalaan kuuluvien vakuutusten ja yritysten osalta ensivakuutuksen sisämarkkinat yhteisön alueella ottamalla käyttöön yhden toimiluvan ja kotivaltion suorittaman talouden valvonnan periaatteet. Direktiiviä ei sen määräysten mukaan sovelleta vakuutuksiin tai toimintaan eikä yrityksiin tai laitoksiin, joihin ei sovelleta ensimmäistä vahinkovakuutusdirektiiviä.

Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi lisättiin ETA-sekakomitean päätöksellä ETA-sopimukseen. Suomi ei kuitenkaan hyväksynyt direktiivin ulottamista työtapaturmavakuutukseen, koska se direktiivin nimenomaisen säännöksen mukaan jää lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvana vakuutuksena direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. EY:n taholta katsottiin kuitenkin, että direktiivi olisi ulotettava Suomen lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen, koska vakuutusta hoidetaan yksityisissä vakuutusyhtiöissä muun vahinkovakuutustoiminnan rinnalla.

Tulkintakiistan seurauksena ETA-sekakomitea päätti EY:n komission vaatimuksesta ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevalla päätöksellä N:o 7/94 (niin sanottu lisäpaketti), ettei kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä sovelleta lainkaan Suomeen.

Vähentääkseen ETA-sekakomitean päätöksen haittavaikutuksia EFTA-valtiot päättivät keskenään vastavuoroisista järjestelyistä, jotka merkitsivät sisämarkkinoiden toteuttamista muilta osin vahinkovakuutuksessa Suomen ja muiden EFTA-valtioiden välillä. Lisäksi Suomi ilmoitti valmiutensa vastavuoroisuuden pohjalta sopia samasta järjestelystä kunkin Euroopan yhteisöjen jäsenvaltion kanssa. Tämän johdosta Suomi mukautti lakisääteistä tapaturmavakuutusta lukuun ottamatta vakuutusyhtiölainsäädäntönsä kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mää-

räyksiin huhtikuun 1 päivästä 1995 (HE 330/1994 vp). Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamista koskevat toimilupamääräykset siirrettiin vakuutusyhtiölaista tapaturmavakuutuslakiin ja muutettiin nykyiseen muotoonsa. Päätösvalta toimiluvan myöntämiseen säilytettiin valtioneuvostolla. Aikaisemmasta vapaasta harkinnasta kuitenkin luovuttiin säätämällä toimiluvan edellytyksistä lailla. Valtioneuvostolle jäi kuitenkin laajempi harkintavalta toimiluvan myöntämiseen kuin sosiaali- ja terveysministeriöllä on vapaaehtoista vahinkovakuutustoimintaa koskevien toimilupien kohdalla. Toimilupamääräyksiä lukuunottamatta vakuutusyhtiölain säännöksiä sovelletaan kotimaiseen vahinkovakuutusyhtiöön myös sen harjoittaman lakisääteisen tapaturmavakuutustoiminnan osalta. Euroopan unionin (EU) jäseneksi liittymisen seurauksena kolmas vahinkovakuutusdirektiivi tuli myös Suomen osalta sovellettavaksi vuoden 1995 alusta.

1.3. Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi

Direktiivin tavoitteet ja soveltamisala

Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin päämääränä on luoda sen soveltamisalaan kuuluvien vahinkovakuutusten ja vakuutusyhtyritysten osalta ensivakuutuksen sisämarkkinat yhteisön alueelle. Niiden toteutuessa kaikki vakuutuksenottajat voivat asemastaan, koostaan tai vakuutettavien riskien luonteesta riippumatta kääntyä minkä tahansa yhteisön alueella kotipaikan omaavan vakuutuksenantajan puoleen, joka harjoittaa siellä toimintaa sijoittautumisoikeuden tai palveluiden vapaan tarjonnan periaatteen mukaisesti. Vakuutuksenottajille taataan samalla riittävä suoja. Direktiivillä ei ole tarkoitettu puuttua kunkin jäsenvaltion yksinomaiseen oikeuteen järjestää oma lakisääteinen sosiaaliturvajärjestelmänsä.

Direktiivin keskeiset periaatteet

Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin päämäärät toteutetaan yhtenäistämällä toimiluvan myöntämistä ja vakuutustoiminnan talouden valvontaa koskevat jäsenvaltioiden lainsäädännön määräykset siten, että voidaan myöntää yksi, koko yhteisössä voimassa oleva toimilupa ja soveltaa kotivaltion suorittaman talouden valvonnan periaatetta. Siten luodaan kaikille vakuutusyhtiöille, joilla on

kotipaikka yhteisön jäsenvaltion alueella samat mahdollisuudet vahinkovakuutustoiminnan harjoittamiseen koko yhteisön alueella.

Yhden toimiluvan periaate. Yhden toimiluvan periaate tarkoittaa, että sama toimilupa on voimassa koko yhteisön alueella. Vakuutusyhtiö voi yksinomaan kotivaltionsa antaman toimiluvan perusteella ja sen suorittaman talouden valvonnan alaisena harjoittaa toimilupansa käsittämää vakuutusliikettä myös toisen jäsenvaltion alueella. Toiminta voi tapahtua joko perustamalla jäsenvaltioon sivukonttori tai tarjoamalla niissä riskin suuruudesta riippumatta vahinkovakuutuksia toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevasta toimipaikasta käsin taikka harjoittamalla samanaikaisesti molempia toiminnan muotoja. Toimiluvan myöntämisen ratkaisee kunkin vakuutusyhtiön kotivaltion viranomaisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Toimilupa myönnetään vakuutusluokittain ja luokkaryhmittäin.

Jos toimiluvan jäsenvaltiossa saanut vakuutusyhtiö haluaa ulottaa toimintansa palveluiden vapaan tarjonnan periaatteen mukaisesti toisen jäsenvaltion alueelle, sen on ilmoitettava asiasta kotivaltionsa toimivaltaiselle viranomaiselle. Tämän on määräajan kuluessa lähetettävä sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonne toiminta aiotaan ulottaa, tieto niistä vakuutusluokista, joiden mukaista toimintaa vakuutusyhtiö voi toimilupansa perusteella harjoittaa ja ne riskit, joita vakuutusyhtiö aikoo toisessa jäsenvaltiossa kattaa. Lisäksi on toimitettava todistus siitä, että kyseinen vakuutusyhtiö täyttää direktiivin edellyttämät vähimmäissolvenssi-vaatimukset. Jos kysymys on sivukonttorin perustamisesta, vaaditaan myös toimintasuunnitelma sekä tiedot sivukonttorin valtuutetusta asiamiehestä ja osoitteesta.

Kotivaltion viranomaisen on välitettävä tiedot määräajassa, jos ei ole syytä epäillä vakuutusyhtiön hallintorakenteen asianmukaisuutta tai vakuutusyhtiön taloudellista tilaa taikka hallituksen jäsenen, johtajien tai valtuutetun asiamiehen hyvämaineisuutta tai kokemusta. Kotivaltion viranomaisen kiellettyminen voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jäsenvaltio, jonne sivukonttori sijoitetaan tai jossa palveluja aiotaan tarjota, ei voi vaatia enää erillistä toimilupaa.

Talouden valvonta. Yhden toimiluvan periaatteeseen liittyy vakuutusyhtiön talouden valvonnan keskittäminen sen kotivaltion viranomaisille. Kotivaltiolle on siten yksinomainen vastuu vakuutusyhtiön taloudellisen

vastuukyvyn valvonnasta, johon kuuluu riittävä vakavaraisuus ja vakuutusteknisen vastuuvelan muodostaminen sekä vastuuvelan kattaminen sitä vastaavilla varoilla. Valvonnan tehokkuuden turvaamiseksi sitä koskeva jäsenvaltioiden lainsäädäntö yhdenmukaistetaan direktiivin määräyksillä. Direktiivissä asetetaan vakavaraisuutta, vastuuvelan laskemista ja niin sanottua laadullista omistajakontrollia koskevia vähimmäisvaatimuksia. Jäsenvaltio voi eräiltä osin säätää kotimaisille vakuutusyhtiöille myös ankarampia vaatimuksia.

Vakuutusehdot ja -maksut sekä niiden valvonta. Direktiivin mukaan vakuutusehtoja, vakuutusmaksujen perusteita sekä toiminnassa käytettäviä lomakkeita ja painettuja asiakirjoja ei voida vaatia ennakolta hyväksyttäväksi tai järjestelmällisesti tiedoksianttaviksi. Pakollisia vakuutuksia koskevia poikkeuksen mukaan riskin sijaintimaa voi kuitenkin vaatia vakuutuksen yleiset ja erityiset ehdot tiedoksianttaviksi ennen niiden käyttöönottoa. Vakuutusmaksun korotusten ennalta hyväksyminen tai tiedoksi vaatiminen on sallittua vain osana yleistä hinnanvalvontajärjestelmää. Toiminnan valvonta on siten pääosin jälkikäteistä.

Toisen poikkeussäännöksen mukaan jäsenvaltio voi vaatia, että sen alueella omalla vastuullaan pakollista työtapaturmavakuutusta tarjoava vakuutusyhtiö noudattaa kyseisen maan kansallisen lainsäädännön tällaista vakuutusta koskevia erityismääräyksiä talouden valvontaa lukuun ottamatta.

Vaikka kolmas vahinkovakuutusdirektiivi pyrkii vakuutusmaksujen sääntelyn poistamiseen, vakuutusten ja sitä koskevien sopimusasiakirjojen tulee olla kunkin riskin sijaintimaan yleistä etua suojaavien erityisten säännösten mukaisia. Tällaisten säännösten on kuitenkin oltava objektiivisesti välttämättömiä ja pyrittävään tavoitteeseen nähden suhteutettuja. Niihin voidaan vedota vain silloin, kun vakuutusyhtiön kotivaltion lainsäädäntö ei riittävästi suojaa yleistä etua. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava tämän periaatteen toteutuminen. Yleisen edun mukaisena pidetään yhteisöoikeudessa muun muassa vakuutetun ja kuluttajan etujen suojaamisen periaatetta.

Vakuutusyhtiöiden on ilmoitettava kotivaltionsa valvontaviranomaiselle jäsenvaltioittain ja vakuutusluokittain jaoteltuina sijoittautumisoikeuden ja palveluiden vapaan tarjonnan perusteella harjoittamastaan toi-

minnasta saamiensa vakuutusmaksujen sekä maksamiensa korvausten ja palkkioiden määrää. Myös sen jäsenvaltion viranomaisella, jonka alueella vakuutusyhtiö harjoittaa vakuutustoimintaa, on oikeus saada nämä tiedot kotivaltion viranomaiselta. Näiden tietojen avulla riskin sijaintimaan viranomaiset voivat suorittaa myös ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksuihin kohdistuvaa jälkikäteisvalvontaa.

Vakuutus- ja korvaustoiminnan sääntely ja valvonta. Pakollista vakuutusta koskevaa korvausmenettelyä, korvausetuoksia ja niiden myöntämisedellytyksiä koskeva sääntely kuuluu kunkin jäsenvaltion kansalliseen toimivaltaan. Myös ulkomaisen vakuutusyhtiön on noudatettava tällaisen lainsäädännön pakottavia määräyksiä. Muutoksenhaku ulkomaisten vakuutusyhtiöiden antamiin päätöksiin tapahtuu riskin sijaintimaan lainsäädännön mukaan.

Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaan jäsenvaltio voi vaatia alueellaan sijoittautumisoikeuden tai palveluiden vapaan tarjonnan perusteella toimivia vakuutusyhtiöitä liittymään ja osallistumaan samoilla edellytyksillä kuin kotimaiset vakuutusyhtiöt järjestelyyn, jonka tarkoituksena on taata vakuutuskorvausten maksaminen vakuutetuille henkilöille. Direktiivi sallii siten myös ulkomaisia vakuutusyhtiöitä velvoittavat takuujärjestelmät.

Valvonnan tehokkuutta turvaavat keinot. Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi edellyttää jäsenvaltioiden huolehtivan siitä, että niiden viranomaisilla on käytettävissä riittävät valvontakeinot, turvatoimeenpiteet ja pakotteet, joilla voidaan varmistaa, että vakuutusyhtiö toimii asianmukaisesti koko yhteisön alueella. Jos ulkomainen vakuutusyhtiö ei noudata sitä velvoittavia riskin sijaintivaltion määräyksiä, kyseisen valtion valvontaviranomainen voi vaatia vakuutusyhtiötä lopettamaan määräysten vastaisen toimintansa.

Jollei vakuutusyhtiö noudata vaatimusta, valvontaviranomaisen on ilmoitettava asiasta vakuutusyhtiön kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle. Tämän on ryhdyttävä mahdollisimman nopeasti kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta vakuutusyhtiö lopettaa säännösten vastaisen toimintansa. Näiden toimenpiteiden laadusta on ilmoitettava riskin sijaintimaan valvontaviranomaiselle.

Jos kotivaltion viranomaisen toimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi tai niihin ei ryhdytä ja ulkomainen vakuutusyhtiö edel-

leen jatkaa määräysten rikkomista, riskin sijaintivaltion valvontaviranomainen voi, ilmoitettuaan asiasta ensin kotivaltion viranomaiselle ryhtyä tarvittaviin toimiin estääksen säännösten vastaisen toiminnan jatkamisen tai rangaistaakseen siitä. Mikäli se on ehdottoman tarpeellista, vakuutusyhtiötä voidaan myös kieltää tekemästä enää uusia vakuutussopimuksia kyseisen valtion alueella. Kiireellisissä tapauksissa riskin sijaintimaan valvontaviranomainen voi aina ryhtyä toimiin säännösten vastaisen toiminnan estämiseksi alueellaan.

Edellä mainitut toimenpiteet eivät rajoita riskin sijaintimaan oikeutta rangaista alueellaan tapahtuneesta säännösten vastaisesta toiminnasta. Tällöin voidaan soveltaa myös riskin sijaintimaan lainsäädännön mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, mikäli säännösten vastaisesti toimineella yrityksellä on toimipaikka tai omaisuutta kyseisen valtion alueella.

1.4. Nykytilan arviointi

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen keskeisenä tarkoituksena on antaa työntekijälle työsuhteeseen perustuva ehdoton, kattava ja yhdenmukaisin perustein määräytyvä turva työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Vaikka järjestelmän toimeenpano perustuu työnantajan ottamaan vakuutukseen, työntekijän korvausturva ei viime kädessä jää riippumaan työnantajan ja vakuutusyhtiön välisestä vakuutussuhteesta. Työntekijän turvan yhdenmukaisen toteutumisen takaamiseksi etuuksista ja niiden myöntämisedellytyksistä säädetään pakottavin lain säännöksin. Lakisääteinen tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien ottamalla pakollisella vakuutuksella, jonka kustannukset ovat osa välillisiä työvoimakustannuksia.

Kansainvälisten sopimusten mukaan valtiolla on velvollisuus kansalaistensa sosiaaliturvan järjestämiseen. Valtiolla on oikeus toteuttaa pakollista sosiaaliturvaa toimeenpaneva järjestelmä tarpeelliseksi katsomallaan tavalla. Myöskään vahinkovakuutusdirektiivejä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi lailla järjestettyyn pakolliseen sosiaaliturvaan. Suomen lakisääteinen tapaturmavakuutus on osa tätä sosiaaliturvaa. Siksi Suomella on yksinomainen toimivalta järjestää sitä toteuttava järjestelmä parhaimmaksi katsotulla tavalla. Työtapaturmavakuutuksen hoito yksityisten vakuutusyhtiöiden toimesta ei

muuta järjestelmän sosiaaliturvan luomiseen tähtävää tavoitetta. Järjestelmän toteuttamismuoto on valittu niin, että se toteuttaisi tehokkaimmin ja taloudellisesti järjestelmälle asetetut sosiaaliturvan tavoitteet.

Tämä kanta johti ETA-lisäpakettia koskeissa neuvotteluissa siihen, ettei kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä ETA-jäsenyyden aikana sovellettu Suomeen. Suomen liittyttyä vuoden 1995 alusta EU:n jäseneksi direktiivin määräykset tulivat myös Suomea velvoittaviksi. Suomi on mukauttanut vakuutusyhtiölainsäädäntönsä kolmanteen vahinkovakuutusdirektiiviin jättäen kuitenkin lakisääteisen tapaturmavakuutuksen sen ulkopuolelle.

EU-jäsenyyden toteuduttua komissio pyysi Suomen viranomaisilta selvitystä siitä, milloin ja millä tavoin Suomi aikoo täyttää vahinkovakuutusdirektiiveistä johtuvan jäsenvelvoitteen lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen osalta. Vastauksissaan sosiaali- ja terveysministeriö toisti Suomen omaksuman kannan, jonka mukaan työtapaturmavakuutus lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvana jää vahinkovakuutusdirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle. Ministeriö kuitenkin totesi, että sen ja työmarkkinajärjestöjen kesken käytiin neuvotteluja, joiden tarkoituksena oli selvittää mahdollisuuksia ulottaa vakuutuspalveluiden vapaan tarjonnan periaate lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen.

Komissio antoi maaliskuussa 1996 Suomelle EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan perusteella virallisen huomautuksen, jossa se katsoi Suomen rikkoneen jäsenvelvoitteitaan vastaan jättämällä täytäntöönpanematta kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin määräykset lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta.

Vastauksena komission huomautukseen Suomi ilmoitti toukokuussa 1996, ettei se ole muuttanut asiassa omaksumaansa periaatteellista kantaa. Samalla Suomi kuitenkin ilmoitti komissiolle sosiaali- ja terveysministeriön, työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusjärjestelmän kesken valmisteltavina olevista lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevista muutoksista. Niillä turvattaisiin vakuutetun asema niin, että vakuutuksen harjoittaminen voitaisiin sallia myös toisesta jäsenvaltiosta käsin ilman erillistä Suomen viranomaisten myöntämää toimilupaa ja viranomaisen vahvistamia vakuutusmaksuja. Muutosten ilmoitettiin sisältävän muun muassa takuujärjestelyt, joilla vakuutetun asema turvattaisiin sil-

loin, kun vakuutusyhtiö laiminlyö velvollisuutensa tai joutuu maksukyvyttömäksi. Riskivastaavuuden periaatteen ilmoitettiin myös säilyvän osana vakuutusmaksujärjestelmää. Toimenpiteiden toteuttamisen ilmoitettiin edellyttävän myös eduskunnan hyväksymistä.

Tapaturmavakuutusjärjestelmä sisältää nykyisellään eräitä vakuutetun turvaan vaikuttavia puutteita. Tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutetun oikeus korvaukseen on laissa säädettyjen korvauksedellytysten täytyessä ehdoton. Laissa ei sen kuitenkaan ole säännöstä, joka velvoittaisi vakuutuslaitoksen antamaan päätöksen ja maksamaan lain edellyttämän korvauksen kohtuullisen ajan kuluessa. Säännökset puuttuvat myös siitä, miten vakuutetun oikeus korvaukseen voidaan toteuttaa, jos vakuutuslaitos laiminlöisi kokonaan korvauksen maksun. Säännös, joka velvoittaa viivästyneen korvauksen maksamiseen korotettuna ei takaa, että vahingoittunut työntekijä saa kohtuullisessa ajassa hänelle kuuluvan korvauksen. Se ei myöskään kata niitä seuraamuksia, joita hänelle voi aiheutua korvauksenmaksun kohtuuttomasta viivästyemisestä. Laista puuttuu myös menettely, jolla laiminlyöntitapauksissa turvattaisiin työntekijän oikeus saada vakuutuslaitokselta korvausasian edellyttämä neuvonta ja palvelu.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tarkoituksena on lainsäädännöllisesti tehostaa työntekijän lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen perustuvan pakollisen sosiaaliturvan toteutumista. Samalla tehtäisiin mahdolliseksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittaminen Suomessa myös ulkomailta käsin. Muutokset toteuttaisiin niin, etteivät vakuutuksen harjoittamiselle asettavat edellytykset olisi ristiriidassa kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin kanssa. Esityksellä ei luovuttaisi Suomelle kuuluvasta yksinomaisesta toimivallasta sosiaaliturvan järjestämiseen, vaan säilytettäisiin lakisääteinen tapaturmavakuutus edelleen osana kansallista pakollista sosiaaliturvaa.

Työntekijän asema vakuutusyhtiön laiminlyöntien varalta turvattaisiin takuujärjestelmällä. Se koskisi korvausasian käsittelyn, korvauksen maksun sekä neuvonta- ja palveluvelvoitteen laiminlyöntiä. Työntekijä ei olisi myöskään velvollinen ottamaan vastaan tapaturmavamman vuoksi tarpeellista sairaanhoitoa ilman erityistä syytä Suomen ulkopuolella. Korvauskäytännön yhtenäisyyden valvontaa parannettaisiin vahvistamalla tapaturma-asiaain korvauslautakunnan asemaa ja tehostamalla sen toimintaedellytyksiä. Tapaturmavakuutusjärjestelmän yhteisten tehtävien hoito keskitettäisiin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, joka huolehtisi myös takuumenettelystä. Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon kuuluisivat lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset, valtiokonttori ja maatalousyrittäjien eläkelaitos. Ne myös vastaisivat Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kustannuksista ja osallistuisivat työmarkkinajärjestöjen kanssa sen hallintoon. Vakuutuksen myöntämisvelvollisuutta koskevat rajoitukset poistettaisiin. Vakuutuslaitoksen olisi annettava pakollista vakuutusta myöntäessään todistus siitä, että kysymyksessä on Suomen lainsäädännön mukainen työtaturmavakuutus.

Vakuutusmaksujen etukäteisvahvistamisesta luovuttaisiin. Vakuutusmaksujen edellytettäisiin kuitenkin perustuvan vakuutetun työn aiheuttamaan tapaturmariskiin. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittaminen sallittaisiin kotivaltion myöntämän toimiluvan perusteella myös ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle. Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämällä toimiluvalla ja valvonnassa vakuutusta voisi harjoittaa tänne perustettavan edustuston kautta lisäksi ulkomainen vakuutusyhtiö, jonka kotipaikka on muussa kuin ETA-valtiossa (kolmannen maan vakuutusyhtiö).

Ehdotettavat muutokset eivät koskisi oikeutta maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen eikä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen vakuutusjärjestelmää. Vakuuttamattomassa työssä sattuviin tapaturmiin liittyvät tehtävät siirrettäisiin valtiokonttorilta Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Ehdotettavia muutoksia sovellettaisiin eräiltä osin valtion palveluksessa sattuneista tapaturmista johtuvaan valtiokonttorin korvaustoimintaan.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Takuujärjestelmät

Tehokkaista valvontakeinoista huolimatta ei nykyisin säännöksiin voida ehdottomasti varmistaa, että korvauksenhakija saisi aina viipymättä hänelle kuuluvan korvauksen taikka lain edellyttämän neuvonnan ja palvelun. Ulkomaisen vakuutuslaitoksen kohdalla toimenpiteet saattaisivat edellyttää myös sen kotivaltion viranomaisten myötävaikutusta, mikä voisi osaltaan hidastaa toimenpiteiden toteuttamista. Tämän vuoksi ehdotetaan luotavaksi takuumenettely, jolla vakuutetun oikeudet voidaan turvata myös laiminlyöntitapauksissa.

Korvausvelvollisuuden laiminlyönti ja viivytys. Korvauksen maksun viivästymisen tai laiminlyönnin varalta säädettäisiin korvaustakuujärjestelmästä. Sen rahoituksesta vastaisivat viime kädessä Suomessa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset. Tällainen järjestelmä edellyttää, että vakuutuslaitoksen korvauskäsittelylle ja korvauksen maksamiselle asetetaan määräaika. Siksi ehdotetaan, että vakuutuslaitoksen olisi annettava korvausasiassa päätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa saatuaan tarvittavan selvityksen. Vakuutuslaitoksen olisi maksettava päätöksensä perustuva korvaus viimeistään 14 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. Jos korvausvelvollisuus perustuisi muutoksenhakuelimen päätökseen, korvaus olisi maksettava 30 päivän kuluessa siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös on tullut lainvoimaiseksi ja vakuutuslaitos on saanut tarpeellisen selvityksen korvauksen suuruuden määrittämistä varten. Tällöin olisi lisäksi otettava huomioon tapaturmavakuutuslain 47 §:n säännökset korvauserien erääntymisestä.

Jos vakuutuslaitos laiminlyö päätöksen antamista tai korvauksen maksamista varten säädetyt määräajan, korvausasia siirtyisi asianomaisen hakemuksesta tältä osin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäväksi.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto käsitelisi sille siirtyneen korvausasian ja maksaisi lain edellyttämän korvauksen. Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla olisi oikeus periä maksamansa korvaus käsittelystä aiheutuvine kustannuksineen takaisin asianomaiselta vakuutuslaitokselta. Vakuutuslaitokselta voitaisiin lisäksi periä erityinen laiminlyöntimaksu.

Vakuutetun neuvonta ja palvelu korvausasiassa. Menettely sosiaalivakuutusasioissa on pyritty järjestämään niin, että työntekijä kykenisi itse ilman asiantuntija-apua huolehtimaan korvausasiastaan. Tämän vuoksi myös lakisääteisen tapaturmavakuutuksen korvausasiassa vakuutuslaitokselle on asetettu laaja velvollisuus asian selvittämiseen ja korvauksenhakijan neuvontaan ja palveluun. Neuvonta koskee korvausasiassa tarvittavia selvityksiä ja muita menettelyyn liittyviä seikkoja. Nykyiset säännökset velvoittavat vakuutuslaitoksen antamaan ainoastaan päätöksen työntekijän omalla kielellä joko suomeksi tai ruotsiksi. Siksi työntekijän oikeudesta neuvontaan ja palveluun omalla kielellään joko suomeksi tai ruotsiksi ehdotetaan säädettäväksi tapaturmavakuutuslaissa. Sama koskisi työntekijän oikeutta asiointiin vakuutuslaitoksen kanssa korvausasiassa.

Edellä mainitut oikeudet on turvattava myös silloin, kun vakuutuslaitos laiminlyö velvollisuutensa. Siksi tapaturmavakuutuslakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan työntekijä voisi saada tarvitsemansa neuvonnan ja palvelun laiminlyöntitapauksissa Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta. Menettelystä aiheutuvista kustannuksista vastaisivat lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset.

Vakuutetun oikeus sairaanhoitoon Suomessa

Sairaanhoitopalveluiden taso saattaa vaihdella eri maissa muun muassa sairaanhoitojärjestelmän rakenteen ja sille asetettujen tavoitteiden mukaan. Palveluiden hinta voi myös vaihdella mainituista tekijöistä ja maan yleisestä hintatasosta johtuen. Hoitoon saatavaa liittyä eräissä maissa myös erityisiä terveysriskejä. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa korvataan vamman kannalta tarpeellisesta hoidosta aiheutuneet kustannukset. Hoito edellytetään annettavaksi tarpeettomia kustannuksia välttämällä. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, että työtapaturmapotilaan olisi pelkästään kustannussyistä otettava vastaan sairaanhoitoa ulkomailta. Siksi lakiin ehdotetaan otettavaksi määräys siitä, ettei vahingoittunut olisi velvollinen ilman erityistä syytä ottamaan vastaan työtapaturman vuoksi tarpeellista hoitoa Suomen ulkopuolella. Sama koskisi myös tapaturmavamman selvittämiseksi tarpeellisia lääketieteellisiä tutkimuksia ja kuntoutusta.

Muut vakuutetun asemaa turvaavat muutokset

Yhdenmukainen korvauskäytäntö. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen avaaminen ulkomaiselle kilpailulle merkitsisi myös siihen liittyvän korvaustoiminnan hajautumista nykyistä useammille vakuutuslaitoksille. Tämän vuoksi korvauskäytännön yhtenäisyyden valvonnan ja ohjeistuksen tarve tulee korostumaan. Korvauksen saamisen edellytykset ja etuuksien määrä perustuvat lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa pakottaviin lain säännöksiin, joita koskevan tulkinnan on oltava mahdollisimman yhdenmukaista.

Etukäteinen korvauskäytännön yhtenäisyyden valvonta vähentää tarvetta muutoksenhakuun ja toisaalta täydentää muutoksenhakuelinten suorittamaa päätösten jälkikäteisvalvontaa. Siksi tapaturma-asiaain korvauslautakunnan edellytyksiä korvauskäytännön yhtenäisyyden tehokkaaseen valvontaan ja ohjaamiseen ehdotetaan lisättäviksi. Lautakunnan asemaa vahvistettaisiin säätämällä lautakunnan organisaatiosta, tehtävistä, rahoituksesta ja hallinnosta tapaturmavakuutuslaissa.

Lautakunta toimisi Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa. Sen tehtävänä olisi korvaustoimen yhtenäistäminen antamalla yleisohjeistusta sekä lausuntoja vakuutuslaitosten korvauspäätösehdotuksista. Lausunnot eivät kuitenkaan olisi vakuutuslaitoksia sitovia. Lautakunta voisi antaa lausuntoja myös muutoksenhakuelimille.

Työmarkkinajärjestöjen osallistumista lautakunnan toimintaan lisättäisiin nostamalla niiden ehdotuksesta nimitettävien jäsenten määrä nykyisestä kahdesta neljään. Myös kaksi lautakunnan lääkäriasiantuntijoista nimitettäisiin työmarkkinajärjestöjen ehdotuksesta. Puheenjohtajana toimisi asianomaisen ministeriön edustaja. Ministeriö myös nimitäisi lautakunnan jäsenet. Lautakunnan säännöt vahvistettaisiin asetuksella. Ministeriö vahvistaisi lisäksi lautakunnan hakemuksesta asiat, joista vakuutuslaitoksen on pyydettävä lautakunnan lausunto.

Asian käsittely vakuutuslaitoksessa. Tapaturmakorvausasian ratkaiseminen edellyttää usein lääketieteellisten seikkojen arviointia. Siksi vakuutuslaitoksella täytyy olla käytettävissään riittävä lääketieteellinen asiantuntemus tällaisia asioita käsitellessään. Tapaturmavakuutuslakiin otettaisiin tämän vuoksi nimenomainen säännös, joka velvoit-

taisi laillistetun lääkärin osallistumaan vakuutuslaitoksessa lääketieteellistä asiantuntevasta edellyttävien korvausasioiden käsitteilyyn.

Työtapaturmavammat ja ammattitaudit saattavat usein aiheuttaa vuosien kuluttua työkyvyttömyyttä ja hoidon tarvetta, jolloin korvausvaatimusten käsittelyä varten tarvitaan asian aikaisemmissa vaiheissa saatuja selvityksiä. Siksi lakiin otettaisiin nykyisiä puutteellisia säännöksiä täydentävät määräykset korvauskäsittelyssä tarvittavien asiakirjojen arkistoinnista ja säilyttämisestä. Vakuutuslaitoksen olisi säilytettävä asiakirjat siten kuin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ministeriön antamien yleisohjeiden mukaan määrää.

Vakuutuksen myöntämispakko ja vakuutuksen sisältö. Lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän toimeenpano perustuu työnantajan vakuuttamisvelvollisuuteen. Vakuuttamisvelvollisuutta koskevien edellytysten täytyessä työnantaja on velvollinen ottamaan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tällaisia vakuutuksia myöntämään oikeutusta vakuutuslaitoksesta. Vakuutuslaitos ei voi kieltäytyä vakuutuksen myöntämisestä, jos vakuutus koskee sellaista yritystä tai työtä, jota varten vakuutuslaitos vahvistetun yhtiöjärjestyksensä mukaan on oikeutettu vakuutuksia myöntämään ja jos vakuutuksenhakija, milloin kyseessä on keskinäinen yhtiö, voidaan sen yhtiöjärjestyksen mukaan hyväksyä yhtiön jäseneksi. Koska lakisääteinen tapaturmavakuutus on osa pakollista sosiaaliturvaa, ei tällainen rajoitus ole järjestelmän kattavuuden ja toimivuuden kannalta perusteltu. Mahdollisuus tällaisiin rajoituksiin voisi johtaa kilpailun kiristytessä joidenkin vakuutuksenottajien syrjintään, mikä ei ole sopusoinnussa pakollisen sosiaaliturvajärjestelmän tavoitteiden kanssa. Siksi mahdollisuus rajoittaa vakuutuksen myöntämistä ehdotetaan poistettavaksi. Tämän lain mukaan vakuutusta Suomessa harjoittava vakuutuslaitos ei siten voisi kieltäytyä myöntämästä siltä haettua tapaturmavakuutusta.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa edellytykset korvauksen maksamiseen sekä etuuksien määräytyminen on säädetty pakottavilla lain säännöksillä. Niistä ei voida poiketa osapuolten välisellä sopimuksella. Velvollisuus vakuutuksen ottamiseen on työnantajalla. Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuu työnantajalle haitallisia seuraamuksia, kuten laiminlyödyn maksun

periminen korotettuna. Työntekijä ei ole vakuutus sopimuksen osapuolena eikä hän voi valita, mistä vakuutuslaitoksesta vakuutus otetaan. Siksi sekä vakuutuksenottajan ja vakuutetun etujen että koko järjestelmän toimivuuden kannalta on tarpeen pyrkiä varmistamaan, että vakuutus täyttää tapaturmavakuutuslaissa säädetyt edellytykset. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei työnantajan vakuutusvelvollisuutta täytä sellaisen vakuutuksen ottaminen, jonka sisältöä on rajoitettu tapaturmavakuutuslain vastaisesti. Vakuutuksen soveltamisalan rajoittaminen johtaisi työnantajan kannalta laiminlyöntisuraamuksiin. Työntekijä voisi tällöin kuitenkin saada korvauksen tapaturmasta Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta.

Vakuutuksenottajan asemaa turvaamaan ehdotetaan määräystä, jonka mukaan vakuutuslaitos olisi velvollinen antamaan vakuutuksenottajalle kirjallisen todistuksen siitä, että kysymyksessä on tapaturmavakuutuslain mukainen pakollinen vakuutus.

Oikeus lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamista koskevasta erillisestä toimiluvasta luovuttaisiin. Tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta saisi harjoittaa lain 8 §:ssä tarkoitettuna vakuutuslaitoksena sellainen vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu kotimainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus toimilupansa perusteella harjoittaa suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (858/95) 1 §:n 1 kohdassa mainitun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista tapaturmavakuutusta. Tähän ministeriön päätökseen on siirretty vahinkovakuutusdirektiivien vakuutusluokkia koskevat säännökset.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta saisi harjoittaa Suomessa lisäksi ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/95) tarkoitettu ulkomainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa edellä mainitun vahinkovakuutusluokan mukaista vakuutusta Suomessa. Tällainen vakuutusyhtiö olisi sanotun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö, joka kotivaltionsa antaman toimiluvan perusteella on oikeutettu harjoittamaan Suomessa vahinkovakuutusluokan 1 mukaista toimintaa sekä

lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan vakuutusyhtiö, joka on saanut Suomen viranomaisilta erillisen toimiluvan vahinkovakuutusluokan 1 mukaisen toiminnan harjoittamiseen Suomessa.

Vakuutuksen harjoittamisoikeuden ulottaminen myös kolmannen maan vakuutusyhtiöihin on tarkoituksenmukaista, koska vakuutusyhtiölain ulkomaalaisomistusta koskevien rajoitusten poistamisen jälkeen jo nykyisin on mahdollista, että lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittaa Suomessa ulkomaalaisomistuksessa oleva, Suomen lainsäädännön mukaan tänne perustettu vakuutusyhtiö. Lisäksi kolmannen maan vakuutusyhtiön toimilupaa, sen toimintaa Suomessa ja toiminnan valvontaa koskevat pääosin vastaavalliset säännökset kuin kotimaisia vakuutusyhtiöitä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittaminen edellyttäisi lisäksi että, vakuutusyhtiö tekee siitä kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista ministeriölle sekä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle erillisen ilmoituksen.

Toimiluvan kotimaiselle vakuutusyhtiölle vahinkovakuutusluokan 1 mukaisen toiminnan harjoittamiseen myöntää vakuutusyhtiölain mukaan sosiaali- ja terveysministeriö. Se myös hyväksyy voimassa olevan toimiluvan laajennuksen koskemaan mainittua vahinkovakuutusluokkaa. Toimiluvan myöntämisen edellytykset määräytyvät vakuutusyhtiölain voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Vastaavan toimiluvan ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle myöntää sen kotivaltion viranomainen direktiivin määräyksiin mukautetun vakuutusyhtiölainsäädäntönsä mukaisesti. Toiminnan harjoittamisen edellytyksenä Suomessa on lisäksi, että sosiaali- ja terveysministeriö on saanut ennen sen aloittamista ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 2 luvun mukaisen ilmoituksen ja siihen liittyvät tiedot vakuutusyhtiön toiminnasta sen kotivaltion asianomaiselta viranomaiselta.

Toimiluvan myöntämisen ehdoista kolmannen valtion vakuutusyhtiön osalta säädetään ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettussa laissa. Ne edellyttävät muun muassa, että vakuutusyhtiö perustaa Suomeen edustuston sekä nimeää ministeriön hyväksymän pääasiamiehen hoitamaan yhtiön liiketoimintaa Suomessa ja edustamaan yhtiötä oikeudellisesti. Edustuston peruspääomasta on lisäksi

vähintään puolet asetettava ministeriön määrittämiin ehdoin vakuudeksi ministeriön hyväksymään pankkiin Suomessa. Edustuston toiminta tapahtuisi kokonaan Suomen lain mukaan ja toimintaa koskisivat pääosin samanlaiset vakavaraisuussäännökset kuin kotimaisia vakuutusyhtiöitä.

Jollei tapaturmavakuutuslaista muuta johdu lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavaan kotimaiseen vakuutusyhtiöön sovellettaisiin vakuutusyhtiölain ja ulkomaiseen vakuutusyhtiöön ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säännöksiä. Molempien lakien voimassa olevat säännökset on mukautettu kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin määräyksiin vuoden 1995 huhtikuun alusta.

Vakuutusmaksujärjestelmää koskevat muutokset

Vakuutuslaitoksen vastuukyvyyn säilymiseen tähtäävä vakuutustoiminta perustuu vakuutusmatemaattisiin perustein arvioidun vahinkoriskin huomioon ottamiseen vakuutusmaksuissa. Se edellyttää kaikkiin vakuutuksenottajiin sovellettavien, yksiselitteisten vakuutusmaksuperusteiden käyttöä. Ne ovat myös vakuutustoiminnan tehokkaan valvonnan edellytyksenä. Siksi säädettäisiin, että tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella täytyy olla vakuutusmaksujen laskuperusteet, joita se toiminnassaan noudattaa.

Vakuutusmaksujen ja niiden perusteiden vahvistaminen ennakolta viranomaisen toimesta olisi ristiriidassa kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin määräysten kanssa. Siksi tätä koskevasta vaatimuksesta luovuttaisiin. Luopuminen koskisi myös tapaturmavakuutuslain mukaista vapaaehtoista vakuutusta. Suomen valvontaviranomaiset voisivat kuitenkin saada direktiivin edellyttämää jälkikäteistä tietoa vakuutusmaksuista ja maksetuista korvauksista. Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön osalta tiedot saataisiin sen kotivaltion viranomaisilta, jolle vakuutusyhtiö on velvollinen toimittamaan vakuutusluokittain perittyjen vakuutusmaksujen ja maksettujen korvausten määrät. Yksittäistapauksissa vakuutusyhtiöltä voitaisiin vaatia myös suoraan tietoja sen toteamiseksi, noudattaako vakuutusyhtiö Suomen lainsäädännön pakottavia määräyksiä.

Työn vaarallisuuden huomioon ottavilla tapaturmavakuutusmaksuilla pyritään työta-

paturmien ja ammattitautien ehkäisyyn kannustamalla työnantajaa tapaturmia ehkäiseviin toimenpiteisiin. Nykyinen laki sisältää rajoitetut mahdollisuudet myös työnantajan vapaaehtoisen omavastuun käyttöön. Omavastuun työtapaturmia ehkäisevä vaikutus ei kuitenkaan ole nykyisellään merkittävä. Omavastuun voimakas laajentaminen puolestaan voisi heikentää vakuutetun asemaa ja johtaa myös vakuutuksenottajan kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin. Myös bonusjärjestelmät soveltuvat huonosti lakisääteeseen tapaturmavakuutukseen, jossa vakuutus on yritys- tai työmaakohtainen.

Työn aiheuttama riski otetaan nykyisin huomioon pienemmissä yrityksissä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman ammattialakohtaisen riskiluokituksen mukaan. Suurempien yritysten kohdalla, joissa tapaturmariskin suhteellinen vaihtelu ei ole suurta, on käytössä pakolliset erikoistariffijärjestelmät. Vakuutuksen ottaneessa yrityksessä sattuneet työtapaturmat vaikuttavat niissä suoraan sen oman tapaturmavakuutusmaksun suuruuteen.

Riskivastaavuuden soveltaminen on laskenut työtapaturmien määrää ja edesauttanut vakiintuneiden työsuojeluorganisaatioiden syntyä suuremmissa yrityksissä. Erikoistariffointia on sen vuoksi pyritty laajentamaan myös pienempiin yrityksiin. Näistä syistä johtuen riskivastaavuuden säilyttäminen vakuutusmaksuissa on tärkeää.

Vakuutusten erikoistariffointia koskevat määräykset merkitsevät jossain määrin vakuutusmaksujen sääntelyä. Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaan jäsenvaltion velvollisuutena on varmistaa, etteivät sen alueella tarjottavat vakuutukset ole ristiriidassa tässä jäsenvaltiossa voimassa olevan yleistä etua suojaavan lainsäädännön kanssa. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan siten antaa yleisen edun suojaamiseen tähtääviä, rajoittavia säännöksiä, jos ne ovat objektiivisesti välttämättömiä ja pyrittävään tavoitteeseen suhteutettuja ja niitä sovelletaan rajoituksitta kaikkiin jäsenvaltiossa toimiviin vakuutuslaitoksiin.

Vakuutetun suojaamiseen osaltaan tähtäävän vakuutusmaksujen riskivastaavuuden noudattamisen voidaan katsoa olevan yleisen edun mukaista. Sen välttämättömyyttä puoltaa se, ettei samaan tavoitteeseen voida päästää yhtä tehokkaasti muulla Suomen vakuutusjärjestelmään soveltuvalla keinolla.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että Suomessa työtapaturmavakuutusta har-

joittavan vakuutuslaitoksen olisi käytettävä vakuutusmaksun laskuperusteita, jossa vakuutusmaksut määräytyvät siten, että ne ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon vakuutettavan työn tapaturma- ja ammattitautiriski. Laskuperusteita tulisi soveltaa kaikkiin vakuutuksenottajiin. Mikäli vakuutusmaksu tai vakuutuksen perusteella maksettavien korvausten määrä on siihen riittävän suuri, olisi myös vakuutuksenottajan oma vahinkotilasto otettava huomioon vakuutusmaksua määrittäessä (erikoistariffoitava vakuutus). Ministeriöllä olisi oikeus antaa tarkempia määräyksiä riskien luokittelusta ja vakuutusmaksun määräytymisestä ammatin tai työn vaarallisuuden mukaan sekä vakuutuksenottajan oman vahinkotilaston huomioon ottamisesta vakuutusmaksun määräytymisessä.

Työn vaarallisuuteen perustuva vakuutusmaksujärjestelmä edellyttää työalakohtaista ja erikoistariffoitavien vakuutusten osalta yritysakohtaista tilastointia. Vakuutuslaitokset on jo voimassa olevan lain mukaan veloitettu työtapaturmatilastointiin tarvittavan tiedon keräämiseen ja toimittamiseen Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Tätä menettelyä jatkettaisiin.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton asema ja tehtävät

Lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän toimeenpanoon liittyvät yhteiset tehtävät ehdotetaan keskitettäväksi Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Se hoitaisi Suomessa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten yhteistoimintaa edellyttäviä tehtäviä ja muita tehtäviä siten kuin tapaturmavakuutuslaissa taikka muussa laissa tai asetuksessa säädetään.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtisi muun muassa takuujärjestelmään liittyvistä tehtävistä sekä Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten, kuten kahdensivallisten sosiaaliturvasopimusten ja asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tarkoittamalle asuin- ja oleskelupaikan laitokselle kuuluvista velvoitteista. Tämän lisäksi sille siirrettäisiin valtiokonttorilta vakuuttamattomassa työssä sattuviin työtapaturmiin ja vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönteihin liittyvät tehtävät. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voisi antaa myös pakollisen vakuuttamisvelvollisuuden ulottuvuutta koskevia soveltamisrat-

kaisuja.

Edellä mainitut tehtävät edellyttävät Tapaturmavakuutuslaitosten liiton aseman uudelleen järjestelyä. Tämän vuoksi säädettäisiin, että kaikkien Suomessa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten olisi kuuluttava jäsenenä Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon ja osallistuttava siten kuin tapaturmavakuutuslaissa säädetään sen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Myös valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksena toimiva maatalousyrittäjien eläkelaitos kuuluisivat jäseninä Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon. Valtiokonttori kuitenkin osallistuisi sen toimintaan ja kustannuksiin vain siltä osin kuin ne liittyvät valtiokonttorin tapaturmavakuutuslaista johtuvien tehtävien toimeenpanoon. Vastaavasti maatalousyrittäjien eläkelaitos osallistuisi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin siltä osin kuin ne koskevat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain toimeenpanoa. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen osalta asiasta säädettäisiin tarkemmin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa.

Edellä mainittujen tehtävien hoito edellyttää eräiltä osin tapaturmavakuutuslaitokselle kuuluvien oikeuksien käyttöä ja toisaalta myös eräiden vakuutuslaitosta velvoittavien määräysten noudattamista. Siksi nämä oikeudet ja velvollisuudet ulotettaisiin myös Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon sen huolehtiessa laissa säädetyistä tehtävistään. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voisi antaa muun muassa korvaustakuumenettelyyn, vakuuttamisvelvollisuutta koskeviin soveltamisratkaisuihin ja vakuuttamattomassa työssä sattuneisiin tapaturmiin liittyen sitovia päätöksiä, joihin voisi hakea muutosta kuten vakuutuslaitoksen päätökseen.

Koska lakisääteinen tapaturmavakuutus on osa työmarkkinoiden sopimaa ja rahoittamaa pakollista sosiaaliturvaa, työmarkkinajärjestöjen osallistumisesta Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallintoon säädettäisiin lailla. Liiton hallitukseen kuuluisi kolme työnantajien keskeisimpien keskusjärjestöjen, kolme työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen sekä enintään seitsemän vakuutuslaitosten edustajaa.

Tarkemmat määräykset Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallinnosta ja tehtävistä annettaisiin sen säännöissä, jotka annettaisiin asetuksella liiton tehtyä niistä ehdotuksen.

Vakuutusehdot

Vakuutus- ja korvaustoiminta on säännelty pakollisessa tapaturmavakuutuksessa pääosin pakottavin lainsäädännöksiin, joita kaikkien vakuutuslaitosten on noudatettava. Vakuutusehdoilla voidaan antaa vain niitä täydentäviä määräyksiä. Koska vakuutusehtojen vahvistamismenettely on kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin vastaista, se ehdotetaan poistettavaksi. Vakuutusehtojen nykyiset täydentävät määräykset siirrettäisiin tarpeellisiin osin lakiin. Pakollisen tapaturmavakuutuksen ehdot olisi kuitenkin annettava tiedoksi ministeriölle ennen niiden käyttöönottoa. Vahvistamismenettelyn poistaminen koskisi myös tapaturmavakuutuslain mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia. Niitä koskevien ehtojen tulisi kuitenkin olla sellaiset, että ne antavat vakuutetulle oikeuden tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin.

Tapaturmavakuutustoiminnan valvonta

Kotimaisten vakuutusyhtiöiden valvonta kuuluisi kokonaisuudessaan Suomen viranomaisille. Valvontaan sovellettaisiin vakuutusyhtiölain säännöksiä.

Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön Suomessa harjoittamaan toimintaan sovellettaisiin ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain tällaisia vakuutusyhtiöitä koskevia säännöksiä. Suomen viranomaiset vastaisivat ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön Suomessa harjoittaman toiminnan valvonnasta lukuunottamatta sen talouden valvontaa. Se kuuluisi vakuutusyhtiön kotivaltion viranomaisille.

Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön olisi annettava ministeriölle toiminnastaan Suomessa valvontaa varten tarpeellisia tietoja sen toteamiseksi noudattaako vakuutusyhtiö Suomen lain pakottavia säännöksiä. Ministeriö voisi tarkastaa vakuutusyhtiön toimintaa sen täällä olevan edustuston tiloissa. Toiminnan tarkastaminen muussa jäsenvaltiossa tapahtuisi yhteistyössä kotivaltion tai edustuston sijaintivaltion viranomaisen kanssa. Kotivaltion viranomaiset voisivat vastaavasti tarkastaa ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön Suomessa olevan edustuston toimintaa sen täällä olevissa tiloissa.

Kolmannen maan vakuutusyhtiön Suomessa harjoittaman vakuutusliikkeen valvontaan sovelletaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain tällaisia vakuutusyhtiöitä

koskevia säännöksiä. Ne vastaavat pääosin vakuutusyhtiölain kotimaisia vakuutusyhtiöitä koskevia määräyksiä. Kolmannen maan vakuutusyhtiön Suomessa tapahtuvan tapaturmavakuutustoiminnan valvonta kuuluisi Suomen viranomaisille. Ministeriöllä olisi oikeus saada vakuutusyhtiöltä valvontaa varten tarpeelliset tiedot, tarkastaa yhtiön Suomessa olevan edustuston toimintaa sen tiloissa ja ottaa haltuun siinä tarvittavia asiakirjoja. Edustuston olisi annettava vuosittain ministeriölle sen määräysten mukainen selvitys toiminnastaan ja tilastaan, vastuuvelan laskeamisesta sekä todistus, että peruspääomaa vastaavat varat, asetettu vakuus ja vastuuvelan kate vastaavat lain säännöksiä. Edustuston olisi lisäksi laadittava määräysten mukainen tilinpäätös, joka tarkastettaisiin ministeriön hyväksymällä tavalla.

Vaikka vakuutusmaksuperusteiden vahvistamispakko poistuisi, tapaturmavakuutusyhtiöiltä saataisiin valvontaa varten vakuutusluokittaiset tiedot perityistä vakuutusmaksuista ja maksetuista korvauksista. Tarvittavaa tietoa saataisiin myös pakollisen työtapaturmatilastoinnin kautta.

Kaikkien Suomessa toimivien tapaturmavakuutusyhtiöiden korvaustoimintaa koskeva valvonta kuuluisi Suomen viranomaisille. Tapaturmavakuutusyhtiöt ovat velvollisia antamaan ministeriölle tarpeelliset tiedot sen valvomiseksi, että ne noudattavat toiminnassaan Suomen tapaturmavakuutuslainsäädännön pakottavia määräyksiä. Tarvittavaa tietoa vakuutusyhtiön toiminnasta saadaan myös sen päätöksiin kohdistuvan muutoksenhaun ja tapaturma-asian korvauslautakunnan suorittaman ennakkovalvonnan kautta.

Jos vakuutuslaitos laiminlyö velvoitteensa, voitaisiin soveltaa vakuutusyhtiölaissa ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa säädettyjä, kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaisia valvontapakotteita.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ulkomaisen vakuutustoiminnan salliminen sekä vakuutusmaksujen vahvistusmenettelyn poistaminen asettaisi suomalaiset tapaturmavakuutusyhtiöt avoimeen kilpailutilanteeseen ulkomaisen vakuutusyhtiöiden kanssa vuoden 1999 alusta.

Esityksellä ei ole suoranaista valtionta-

loudellisia vaikutuksia. Vakuuttamattomassa työssä sattuneista tapaturmista valtiokonttorille aiheutuneet kustannukset on maksettu valtion varoista. Tästä valtiolle aiheutuneet kustannukset on katettu vakuutuslaitoksilta vuosittain perityllä maksulla. Koska nämä tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, myös kyseinen maksu ohjattaisiin sille lain voimaan tultua.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Osa valtiokonttorin nykyisistä tehtävistä siirtyy Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Tästä valtiokonttoriin kohdistuvat organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ovat vähäisiä. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton uudet tehtävät edellyttävät sen resurssien olennaista lisäämistä.

4. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla ryhdyttiin alkuvuodesta 1994 selvittämään niitä ongelmia, joita voisi aiheutua, mikäli työtapaturmavakuutuksen harjoittaminen Suomessa sallittaisiin ulkomailta käsin. Keskeiset työmarkkinajärjestöt ja vakuutusjärjestelmä ilmoittivat ministeriölle kesäkuussa 1994 halukkuutensa tapaturmavakuutusmarkkinoiden avaamiseen ulkomaiselle kilpailulle eräin edellytyksin. Tämän johdosta ministeriö aloitti edellä mainitun selvitystyön

pohjalta neuvottelut keskeisten työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusjärjestelmän kanssa niistä toimenpiteistä, joilla järjestelmälle asetetut tavoitteet voitaisiin turvata ilman ristiriitaa kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin määräysten kanssa. Tämä esitys on valmisteltu neuvotteluissa asetettujen tavoitteiden mukaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusjärjestelmän kanssa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eräiden suomalaisten vakuutusyhtiöiden jouduttua kuluvan vuosikymmenen aikana maksuvaikeuksiin, sosiaali- ja terveysministeriö asetti kesäkuun 22 päivänä 1994 työryhmän (Vakuutusturvan takuujärjestelmätyöryhmä), jonka tehtävänä oli muun muassa valmistella ehdotus lakisääteisen tai vaikutuksiltaan siihen rinnastettavan takuujärjestelmän toteuttamisesta liikennevakuutuksessa, potilasvakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa. Työryhmä jätti lokakuun 31 päivänä 1995 sosiaali- ja terveysministeriölle välimuistion (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1995:21), jossa se esitti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen vakuutusyhtiöiden pakollisen yhteistakuujärjestelmän luomisesta lakisääteisissä vahinkovakuutuksissa. Hallitus antaa erikseen asiaa koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle. Tarkoituksena on, että se käsitellään yhdessä tämän esityksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Tapaturmavakuutuslaki

10 ja 11 §. Lain 10 §:n 2 momenttiin ja 11 §:ään tehtävät muutokset johtuvat siitä, että vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin ja vakuuttamattomassa työssä sattuneisiin työtapaturmiin ja ammatitauteihin liittyvät tehtävät siirrettäisiin valtiokonttorista Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Nämä tehtävät siirrettiin tapaturmavirastosta valtiokonttoriin tapaturmaviraston eräiden tehtävien siirtämisestä valtiokonttorille annetulla lailla (132/87). Jos työnantaja on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa taikka työn-

antajan vakuuttamisvelvollisuus ei ehtinyt vielä alkaa työtapaturman sattuessa, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto maksaisi lain edellyttämän korvauksen. Samalla se myös määräisi työnantajalle laiminlyönnistä aiheutuvat seuraamukset. Ne ovat laiminlyödyn vakuutusmaksun periminen enintään nelinkertaiseksi ja, jos työtapaturma on sattunut vastuu korvauskustannuksista enintään 8 100 markkaa saakka (vuoden 1996 ind.) työtapaturmaa kohden.

11 a §. Uusi 11 a § koskisi menettelyä silloin, kun syntyy epäselvyyttä pakollisen vakuuttamisvelvollisuuden ulottuvuudesta. Näissä tapauksissa on kysymys siitä, onko tapaturmavakuutuslakia sovellettava tiettyyn

työnantajaan, työntekijään tai työhön. Tarjoituksena on luoda menettely, jolla voidaan yhdenmukaistaa soveltamiskäytäntöä ja toisaalta saada sitova ratkaisu vakuutusturvan ulottuvuudesta silloin, kun asialla on periaatteellista merkitystä. Tarvetta yhtenäistäviin soveltamisratkaisuihin lisää työelämän muuttuminen entistä monimuotoisemmaksi ja kansainvälisemmäksi. Soveltamisratkaisua voisi hakea asianomainen työntekijä, työnantaja tai vakuutuslaitos. Ennen ratkaisua olisi kaikkia asianosaisia kuultava. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tämän pykälän nojalla antamaan päätökseen olisi muutoksenhakuoikeus ehdotettavan 53 h §:n nojalla. Muutosta voisi hakea myös asianomainen vakuutuslaitos.

Säännöksellä ei ole tarkoitus luoda uutta menettelyä, jolla voidaan hakea muutosta tai oikaisua jo tehtyihin päätöksiin. Mikäli vakuuttamisvelvollisuuden ulottuvuutta koskeva kysymys liittyy tapaturmakorvausasiaan, sen ratkaisisi korvauspäätöksen yhteydessä se vakuutuslaitos, jonka antamasta vakuutuksesta korvausta haetaan. Muutosta haettaisiin tällöin vakuutuslaitoksen antamaan korvauspäätökseen.

12 §. Lain 12 §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös omavastuuta koskevan merkin nä tekemisestä vakuutuskirjaan.

Pykälän 3 ja 4 momenttiin tehtäisiin 10 ja 11 §:n muutoksista johtuvat tekniset tarkistukset.

15 ja 22 §. Lain 15 §:n 4 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan vahingoittunut ei ole velvollinen ilman erityistä syytä ottamaan vastaan työtapaturman vuoksi tarpeellista hoitoa Suomen ulkopuolella. Myös lain 22 §:n 1 momenttiin tehdään vastaava muutos. Lisäyksen tarkoituksena on ehkäistä pelkästään kustannussyistä tapahtuva tapaturmapotilaiden hoito ulkomailla, kun se voi aiheuttaa potilaalle erityistä terveydellistä riskiä. Muutoksen tarkoittamana erityisenä syynä voidaan muun muassa pitää vahingoittuneen työskentelyä, asumista taikka oleskelua ulkomailla maassa, jossa saatavilla olevat sairaanhoitopalvelut eivät vaaranna vamman asianmukaista hoitoa tai muutoin aiheuta erityistä riskiä työntekijän terveydelle. Arvioinnissa pidetään lähtökohtana sairaanhoitopalvelujen tasolle Suomessa asetettuja vaatimuksia. Erityisen syyn tulkinna on lisäksi otettava huomioon, ettei ratkaisu johda ristiriitaan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 säännösten kanssa.

Lain 22 §:n 2 momentin sanamuotoon tehtäisiin tekninen tarkistus. Pykälän uudessa 3 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi vakuutuslaitoksen velvollisuudesta antaa korvauksen keskeyttämisestä tai pidättämisestä päätös.

29 §. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen Suomessa sekä tällaista toimintaa lain 8 §:ssä tarkoitettuna vakuutuslaitoksena harjoitaviin vakuutusyhtiöihin sovellettavasta lainsäädännöstä.

Ulkomaisella ETA-vakuutusyhtiöllä tarkoitetaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ulkomaista vakuutusyhtiötä, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen. Mainitun momentin 2 kohdan mukaan kolmannen maan vakuutusyhtiöllä tarkoitetaan ulkomaista vakuutusyhtiötä, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen. Ehdotettavassa pykälässä mainittu vahinkovakuutusluokka 1 käsittää vakuutusluokkia koskevan sosiaali- ja terveystieteiden päätöksen mukaan tapaturmat mukaan lukien myös työtapaturmat ja ammattitaudit.

Ministeriölle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tehtävä, tämän lain mukaisen vakuutuksen aloittamista koskeva ilmoitus olisi tarpeen lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavalle vakuutuslaitokselle kuuluvien velvoitteiden täyttämistä ja niiden valvontaa varten. Lakisääteistä tapaturmavakuutusta Suomessa harjoittavan vakuutuslaitoksen olisi kuuluttava Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon ja osallistuttava sen toimintakustannuksiin. Vakuutuslaitoksen olisi perittävä vuosittain vakuutusmaksun yhteydessä työsuojelun edistämiseen käytettävä maksu, joka ohjataan Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kautta työsuojelurahastolle. Vakuutuslaitoksen olisi myös osallistuttava muun muassa indeksikorotusjärjestelmän täytäntöönpanoon ja huolehdittava työttömyysvakuutusmaksun perintään liittyvistä tehtävistä siten kuin työttömyyskassalaissa (603/84) säädetään.

Vakuutusyhtiölaki säätelee kotimaisten vakuutusyhtiöiden toimintaa myös siltä osin kuin se koskee tämän lain mukaista vakuutusta. Laki sisältää vakuutusyhtiön perustamista ja toimilupaa koskevien määräysten lisäksi muun muassa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta, yhtiöoikeudellista päätöksentekoa ja hallintoa, voitonjakoa, vakuutusyhtiön sulautumista, toiminnan lopettamista ja toi-

minnan valvontaa koskevat määräykset mukaan lukien myös talouden valvonta.

Ministeriö voi vakuutusyhtiölain mukaan kieltää kotimaisen vakuutusyhtiön yhtiökouksen, hallintoneuvoston tai hallituksen määräysten vastaisen päätöksen täytäntöönpanon ja kehottaa vakuutusyhtiötä korjaamaan virheellisen menettelyn määräajassa tai kieltää jatkamasta sitä. Noudattamisen varmistamiseksi voidaan asettaa uhkasakko ja uusien vakuutusten myöntämiskielto. Viime kädessä ministeriö voi peruuttaa kotimaisen vakuutusyhtiön toimiluvan.

Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden tapaturmavakuutuslain mukaista toimintaa Suomessa ja sen valvontaa koskisivat ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säännökset, jollei tapaturmavakuutuslaista laista muuta johdu. Ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä koskevat mainitun lain 1—3 ja 9—11 luvun säännökset. Lain 2 luvussa säädetään muun muassa menettelystä, jolla tällainen vakuutusyhtiö voi alkaa harjoittaa kotivaltionsa viranomaisen antamalla toimiluvalla sen käsittelemää toimintaa Suomessa joko perustamalla tänne edustuston taikka harjoittamalla vakuutuspalveluiden vapaata tarjontaa toisen jäsenvaltion alueelta käsin. Lain 3 luvussa säädetään vakuutusyhtiön valvonnasta. Ulkomaisista ETA-vakuutusyhtiöitä ja sen Suomessa olevaa edustustoa koskevat vakavaraisuusvaatimukset määräytyvät sen kotimaan, kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin vähimmäisvaatimuksiin mukautetun lainsäädännön, perusteella. Vastuu talouden valvonnasta kuuluu vakuutusyhtiön kotivaltion viranomaisille. Se käsittelee erityisesti vakuutusyhtiön vakavaraisuuden, vakuutusteknisen vastuuvelan ja sen katteena olevien varojen tarkastamisen. Suomen valvontaviranomaisen oikeudesta saada valvontaa varten tarpeellisia tapaturmavakuutusta koskevia tietoja säädettäisiin lisäksi tapaturmavakuutuslakiin ehdotettavassa 32 a §:ssä. Muilta osin ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön tapaturmavakuutuslain mukainen toiminta tapahtuisi Suomen lainsäädännön mukaan ja Suomen viranomaisten valvonnassa.

Mikäli tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta Suomessa harjoittava ETA-vakuutusyhtiö rikkoisi sitä velvoittavia määräyksiä, Suomen viranomaiset voisivat antaa sille kehoituksen määräysten vastaisen toiminnan lopettamisesta. Jos sitä ei noudatetaisi, asiasta olisi ilmoitettava vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutustarkastuksesta vas-

taavalle viranomaiselle, jonka olisi ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin tällaisen toiminnan lopettamiseksi. Mikäli ne eivät olisi riittävät, ministeriö voisi asettaa uhkasakon, ottaa haltuun vakuutusyhtiön Suomessa olevaa omaisuutta tai kieltää uusien vakuutusten myöntämisen. Kiireellisessä tapauksessa ministeriö voisi ryhtyä viimeksi mainittuihin toimenpiteisiin ennen korjauskehotusta ja ilmoittamatta asiasta ensin kotivaltion viranomaiselle. Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön toimiluvan voisi peruuttaa vain sen kotivaltion viranomainen.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta Suomessa harjoittavan kolmannen maan vakuutusyhtiön toimintaa ja valvontaa koskisivat, jollei tapaturmavakuutuslaista muuta johdu, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 1 ja 4—11 luvun säännökset. Toimiluvan myöntäminen edellyttäisi paitsi täällä olevaa edustustoa ja pääasiamiestä muun muassa, että vakuutusyhtiön voidaan arvioida noudattavan toiminnassaan terveitä ja varovaisia liikeperiaatteita. Samoin edellytetään, että edustusto asettaa Suomeen vähintään 7 miljoonan markan peruspääoman, josta vähintään puolet on sijoitettava vakuudeksi Suomessa olevaan rahalaitokseen. Edustuston vakavaraisuus ja sen muu toiminta olisi sosi- aali- ja terveysministeriön suorassa valvonnassa samalla tavoin kuin kotimaisen vakuutusyhtiön. Tällaisen edustuston kohdalla voitaisiin myös käyttää vastaavia pakkokeinoja kuin kotimaisten vakuutusyhtiöiden kohdalla, mukaan lukien toimiluvan peruuttaminen.

30 §. Valtion palveluksessa sattuneista työtapaturmista ja ammattitaudeista maksetaan valtion varoista tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus. Korvauksen maksamisesta huolehtii nykyisin valtiokonttori. Pykälän 1 momentti tarkistettaisiin koskemaan valtiokonttoria, jonka osalta olisi tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa vakuutuslaitoksesta säädetään. Valtiokonttoriin sovellettaisiin siten muun muassa tämän lain etuuskien hakemista, korvauskäsittelyä, päätöksen antamista ja täytäntöönpanoa, korvauksen maksamista, määräaikoja ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Valtiokonttoriin ei kuitenkaan sovellettaisi korvaustakuumenettelyä koskevia 41 b §:n 2 ja 4—6 momentin säännöksiä. Valtiokonttoria velvoittaisivat kuitenkin sanotun pykälän 1 ja 3 momentin mukaiset määräajat. Vakuuttamiseen ja vakuutussuhteeseen liittyvät tapaturmavakuutuslain sään-

nökset eivät koskisi valtiokonttoria.

30 a §. Lain 30 a §:n 1 momentissa säädetäisiin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tehtävistä. Se huolehtisi 41 b §:ssä ja 41 c §:n 2 momentissa säädetävästä takuumenetelmästä, vakuuttamattomassa työssä sattuvista työtapaturmista aiheutuvien korvausten maksusta ja vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiseuraamusten määrittämisestä sekä toimisi asetuksen (ETY) N:o 1408/71 ja Suomea sitovien kansainvälisten sosiaaliturvasopimusten tarkoittamana asuin- ja oleskelupaikan laitoksena. Se hoitaisi indeksikorotusten ja sairaanhoitokustannusten tasausjärjestelmää ja huolehtisi eräistä vakuutuslaitoksilta perittäviin pakollisiin maksuihin liittyvistä tehtävistä. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtisi työtapaturmatilaston laatisemisesta ja sitä varten tarvittavan tilastotiedon keräämisestä vakuutuslaitoksilta, kuten nykyisinkin. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto harjoittaisi vakuutusjärjestelmään liittyvää, työtapaturmien ehkäisyyn tähtäävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Sen tehtäviin kuuluisi myös työtapaturmavakuutusta koskeva tiedotustoiminta ja tapaturmavakuutuslaitosten yleinen edunvalvonta. Näiden lisäksi Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtisi nykyiseen tapaan myös eräistä tapaturmavakuutuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä, joista säädetään muualla lainsäädännössä. Tällaisia ovat muun muassa työttömyysvakuutusmaksujen tilitykseen liittyvät tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimielimistä. Ne olisivat yleiskokous ja hallitus. Lisäksi liitossa toimisi tapaturma-asiain korvauslautakunta.

Pykälän 3 momentissa säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallituksen kokoonpanosta. Hallitukseen kuuluisi enintään 13 varsinaista jäsentä, joista enintään seitsemän edustaisi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton jäsenlaitoksia. Kolme jäsenistä edustaisi työnantajien ja kolme työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä. Hallitus valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan. Valinnan vahvistaisi ministeriö. Hallitukseen kuuluisi lisäksi enintään viisi varajäsentä, joista yksi edustaisi työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä. Yksi varajäsen edustaisi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovaa edustavinta järjestöä.

Pykälän 4 momentin mukaan Tapaturma-

vakuutuslaitosten liiton tehtävistä ja hallinnosta säädetäisiin tarkemmin säännöissä. Ne annettaisiin asetuksella sen jälkeen, kun Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on tehnyt niistä ehdotuksen ministeriölle.

Pykälän 5 momentin mukaan tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset kuuluisivat jäseninä Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon. Niiden olisi myös osallistuttava sen toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin siten kuin tapaturmavakuutuslaissa säädetään. Tätä koskevat säännökset annettaisiin lain 41 b ja 58 §:ssä.

Valtiokonttori ei harjoita vakuutustoimintaa, vaikka se on velvollinen maksamaan valtion työssä sattuvista työtapaturmista ja ammattitaukeista valtion varoista tapaturmavakuutuslain mukaisen korvauksen. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus on maatalousyrittäjiä koskeva, pakolliseen vakuuttamiseen perustuva korvausjärjestelmä, josta säädetään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettuna maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksena järjestelmän toimeenpanosta. Valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksessa on oma erillinen vakuutusmaksujärjestelmä ja organisaatio muun muassa työturvallisuustyötä varten. Vaikka valtiokonttori ja maatalousyrittäjien eläkelaitos olisivat Tapaturmavakuutuslaitosten liiton jäseniä, ne osallistuisivat sen toimintaan ja kustannuksiin kuitenkin vain siltä osin kuin ne liittyvät valtiokonttorin tapaturmavakuutuslaista ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaista johtuvien tehtävien toimeenpanoon. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen osalta asiasta säädetäisiin ehdotukseen sisältyvän maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 22 §:n muutoksen yhteydessä.

Pykälän 6 momentin mukaan Tapaturmavakuutuslaitosten liittoa koskisivat sen hoitessa tehtäviään soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavia vakuutuslaitoksia.

30 b §. Pykälässä säädetään tapaturma-asiain korvauslautakuntaa koskevista muutoksista. Lautakuntaan kuuluisi puheenjohtajana ministeriön edustaja, jäsenenä kolme Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ehdotuksesta nimitettävää lakimiesjäsentä sekä kaksi

keskeisimpien työnantajajärjestöjen ja kaksi keskeisimpien työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksesta nimitettävää työmarkkinajäsentä. Lautakuntaan kuuluisi myös viisi lääkäriasiantuntijaa, joista kaksi nimitettäisiin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton sekä yksi työnantaja- ja yksi työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksesta. Sekä jäsenille että lääkäriasiantuntijoille voitaisiin määrätä tarpeellinen määrä varamiehiä. Työmarkkinajäsenten varajäsenistä yksi määrättäisiin työnantajajärjestöjen ja yksi työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksesta. Lautakunnan nimittäisi ministeriö. Lautakunnan toimikausi olisi kolme vuotta. Tapaturma-asiaa korvauslautakunnan toiminnasta määrättäisiin tarkemmin sen säännöissä, jotka annetaan asetuksella.

31 §. Pykälän 1 momentista poistettaisiin mahdollisuus rajoittaa tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen myöntämistä esimerkiksi yhtiöjärjestyksellä. Muutoksen tarkoituksena on ehkäistä vakuutuksenottajiin kohdistuva syrjiminen esimerkiksi tapaturmariskin perusteella.

Pykälän uudella 2 momentin säännöksellä on tarkoitus suojata sekä työntekijää että vakuutuksenottajana olevaa työnantajaa vakuutukseen otettavilta rajoituksilta. Pakollisen tapaturmavakuutuksen sisältö määräytyy lain säännösten mukaan eikä sen sisältöä voida rajoittaa ehdoilla tai sopimuksin. Vakuutuksen soveltamisalan rajoittamisesta seuraisi, ettei vakuutusta voida pitää tapaturmavakuutuslain tarkoittamana pakollisena vakuutuksena. Lain 62 §:n mukaan etuuksia koskevat rajoitukset olisivat mitättömiä. Vakuutusyhtiö olisi velvollinen antamaan vakuutuksenottajalle todistuksen siitä, että kysymyksessä on tapaturmavakuutuslain mukainen pakollinen vakuutus. Todistus annettaisiin merkitsemällä se vakuutuskirjaan ja 65 §:ssä tarkoitettuun, työpaikalla pidettävään tiedonantoon.

32 §. Pykälän 1—4 momentin vakuutus-sopimuksen pituutta, irtisanomista ja päättymistä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin ja niihin siirrettäisiin tarpeellisin osin yleisissä vakuutusehdoissa olevat täydentävät määräykset. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin vakuutuskausi, jonka ajaksi vakuutus-sopimus tehdään. Momentissa nykyisin oleva määräys, joka velvoittaa vakuutuslaitoksen hakemaan vakuutusehdoille ministeriön vahvistuksen kumottaisiin. Se merkitsisi vakuutusehtojen vahvistusmenettelyn poistu-

mista, kun säännöstä alettaisiin soveltaa vuoden 1999 alusta.

Vakuutuksen irtisanomisen pätevyyttä koskeva 2 momentin säännös koskisi vain pakollista tapaturmavakuutusta.

Pykälän 3 momentissa nykyisin oleva aikarajoitus poistettaisiin. Momentissa tarkoitettua vakuutuksen voimassaolo jatkuisi niin kauan, kunnes työ on päättynyt.

Pykälän 4 ja 5 momenttiin tehdään teknisiä muutoksia.

Pykälän uusi 6 momentti koskisi pakollisen tapaturmavakuutuksen voimassaoloa vakuutuksenottajan joutuessa konkurssiin. Tapaturmavakuutuslaissa ei tällä hetkellä ole asiaa koskevaa säännöstä. Noudatetun käytännön mukaan vakuutuslaitokset päättävät vakuutuksen saatuaan tiedon konkurssin alkamisesta. Konkurssin alkamisesta huolimatta työnteke saattaa kuitenkin jatkua yrityksessä konkurssipesän lukuun. Konkurssipesä on työnantajana vakuuttamisvelvollinen, kun vakuuttamisvelvollisuuden alkamista koskeva vähimmäisaika täyttyy. Oikeuskäytännössä työntekijän korvausturvan on katsottu kuitenkin jatkuvan aikaisemman vakuutuksen perusteella konkurssin jälkeenkin työntekijän vähimmäisirtisanomisajan, mikäli uutta vakuutusta ei ole otettu. Menettelyn selventämiseksi asiasta otettaisiin lakiin säännös. Se olisi yhdenmukainen yleisen sopimusoikeudellisen periaatteen kanssa, jonka mukaan konkurssi ei yleisesti lakkautta sopimussuhdetta. Ehdotettavan säännöksen mukaan vakuutussuhde jatkuisi konkurssista huolimatta ennallaan työn päättymiseen saakka. Vakuutuksesta työntajalle johtuvat velvollisuudet siirtyisivät kuitenkin konkurssiin asettamisesta lukien konkurssipesälle. Konkurssipesällä olisi siten muun muassa velvollisuus ilmoittaa vakuutuslaitokselle vakuutettua riskiä koskevista muutoksista sekä huolehtia korvausasioissa työnantajalle kuuluvista velvollisuuksista. Se olisi myös velvollinen ilmoittamaan vakuutuslaitokselle vakuutetun työn päättymisestä. Konkurssin alkamisen jälkeen teetettyyn työhön kohdistuvista vakuutusmaksuista konkurssipesä vastaisi niin sanottuna massavelkana ennen jako-osuuteen oikeuttavia saatavia. Konkursin alkamista edeltävältä ajalta palautettavat tasausvakuutusmaksut luettaisiin pesän varallisuuteen yleisten konkurssioikeudellisten periaatteiden mukaisesti.

32 a §. Pykälässä velvoitettaisiin vakuutuslaitos antamaan pakollisen tapaturmava-

kuutuksen ehdot kirjallisesti kahta kuukautta ennen niiden käyttöönottoa tiedoksi ministeriölle. Samoin siinä oikeutettaisiin ministeriö tarvittaessa saamaan vakuutuslaitokselta tiedoksi vakuutusmaksun laskuperusteet, lomakkeet ja muut asiakirjat, joita vakuutuslaitos käyttää toiminnassaan. Säännös on tarpeen sen valvomiseksi, että vakuutusyhtiö noudattaa lain pakottavia säännöksiä.

33 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta vastuun alkamisajan merkitsemisestä vakuutuskirjaan. Vastuu alkaisi aikaisintaan siitä, kun vakuutuslaitos tai sen asiamies todistettavasti vastaanotti vakuutushakemuksen. Tätä myöhemmästä alkamisajasta voidaan kuitenkin erityisestä syystä sopia. Vakuutusehdoissa voidaan määrätä käytettäväksi vakuutuslaitoksen omaa hakemuslomaketta.

Pykälän 2 momentti poistettaisiin, koska velvollisuutta vakuutuksen myöntämiseen ei voitaisi enää rajoittaa.

35 §. Pykälä koskee vakuutusmaksun määräytymistä. Vakuutusmaksujen perusteita ei enää vahvistettaisi. Pykälän 1 momentin mukaan tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta harjoittavalla vakuutusyhtiöllä olisi kuitenkin oltava vakuutusmaksun laskuperusteet, joiden mukaan vakuutusmaksut lasketaan.

Pykälän 2 momentin mukaan laskuperusteet olisi laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon työn tapaturma- ja ammattitautiriski. Vakuutuksesta aiheutuviksi kustannuksiksi katsottaisiin myös vakuutuslaitosten yhteisesti vastattavat kustannukset. Silloin, kun vakuutusmaksu tai vakuutuksen perusteella maksettavien korvausten määrä on riittävän suuri olisi vakuutuksenottajan oma vahinko-tilasto otettava huomioon vakuutusmaksua määrättäessä. Säännöksellä säilytettäisiin vakuutusmaksuissa riskivastaavuuden periaate ja pakollinen erikoistariffointimenettely. Tätä varten ministeriö antaisi tarkemmat määräykset riskien luokittelusta ja vakuutusmaksun määräytymisestä ammatin tai työn vaarallisuuden mukaan sekä vakuutuksenottajan oman tilaston huomioon ottamisesta vakuutusmaksun määräytymisessä. Momenttiin otettaisiin lisäksi valtuutus säätää asetuksella vakuutusmaksun perusteena olevaan palkkasummaan luettavista työansioista. Tällainen määräys puuttuu nykyisestä lainsäädännöstä. Menettely perustuu tällä hetkellä

vakiintuneeseen käytäntöön.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin määräys, jonka tarkoitus on estää erikoistariffoitavien vakuutusten kohdalla, ettei vakuutuksenottaja voisi mitätöidä yrityksen huonon vahinkokehityksen aiheuttamaa vakuutusmaksun nousua siirtämällä vakuutuksen toiseen vakuutuslaitokseen. Vakuutuksen siirtämiskielto olisi kuitenkin vastoin vakuutuspalveluiden tarjonnan vapauden periaatetta. Siksi pykälässä säädettäisiin, että vakuutuksen vastaanottavalla vakuutuslaitoksella olisi oikeus saada vakuutuksen vahinko- ja palkkasumatiedot viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta, kun se on vastaanottanut vakuutusta koskevan siirtoilmoituksen.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin nykyisin 2 momentissa olevat säännökset työsuojelun edistämiseen kerättävän maksun perimisestä ja sisällyttämisestä vakuutusmaksuun. Vakuutuslaitos suorittaisi maksun Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, joka tilittäisi sen työsuojelurahastolle siten kuin asetuksella säädettäisiin.

35 a §. Uuteen 35 a §:ään otettaisiin nykyisin lakisääteisen tapaturmavakuutuksen yleisissä vakuutusehdoissa olevat määräykset ennako- ja tasoitusvakuutusmaksun perimisestä ja palauttamisesta. Säännökseen sisältyisivät myös määräykset tasoitusvakuutusmaksun perimisestä ja palauttamista koskevas- ta määräajasta sekä mahdollisuus jättää vähäiset tasoitusvakuutusmaksut perimättä tai palauttamatta. Markkamäärä olisi sidottu työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten vuosittain vahvistettavaan indeksiin. Pykälässä ilmoitettu markkamäärä vastaa vuoden 1971 yleistä palkkatasoa ja olisi nykytasossa noin 410 markkaa.

36 §. Pykälän sanamuotoa tarkistetaan, koska vakuuttamisvelvollisuuden rikkomiseen liittyvät tehtävät siirrettäisiin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle.

37 §. Pykälä koskee vakuutusmaksun määräämistä varten työnantajalle säädety tiedoksiantovelvollisuuden rikkomista. Säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että vastuu voitaisiin tällöin arvioida ja maksu periä laiminlyöneeltä työnantajalta enintään nelinkertaisena siltä osalta, jota laiminlyönti tai väärä ilmoitus koskee.

38 §. Pykälää muutettaisiin niin, että myös Tapaturmavakuutuslaisten liiton työnantajan suoritettaviksi määrättyjä maksuja ja korvauksia koskevat päätökset olisivat täytäntöönpanokelpoisia ilman tuomiota tai pää-

töstä.

Pykälän uuteen 3 momenttiin otettaisiin lakisääteisen tapaturmavakuutuksen yleisissä vakuutusehdoissa oleva määräys vakuutusmaksun laiminlyönnistä aiheutuvasta viivästyskorosta. Sen määrä olisi sidottu korkolain (633/82) mukaiseen korkokantaan.

Pykälän uuteen 4 momenttiin siirrettäisiin yleisissä vakuutusehdoissa oleva säännös ulosottoihin perittävän vakuutusmaksun korottamisesta.

41 §. Pykälän 5 momenttin sanamuotoa täsmennettäisiin ja siihen tehtäisiin lisäys, jonka mukaan työntekijä ei ole velvollinen ilman erityistä syytä menemään työtapaturman selvittämiseksi vakuutuslaitoksen nimeämän lääkärin tai sairaanhoitolaitoksen tutkimuksiin Suomen alueen ulkopuolelle. Erityisen syyn tulkintaa koskee, mitä 15 §:n kohdalla todetaan. Momenttia muutettaisiin myös niin, että korvausasian käsittely voitaisiin raukeamisen sijasta vain keskeyttää, jos vahingoittunut ei toimita vakuutuslaitokselle tarpeellisia selvityksiä. Keskeytyminen jatkuisi siihen saakka, kun selvitys on toimitettu. Vakuutuslaitoksen olisi lisäksi annettava keskeyttämisestä valituskelpoinen päätös.

41 b §. Pykälän 1 ja 3 momentissa säädetään korvauspäätöksen antamiselle ja korvauksen maksamiselle enimmäisaika. Pykälän 2, 4 ja 5 momentissa säädetään menettelystä, jolla vakuutetun oikeudet turvataan laiminlyöntitapauksessa. Menettely koskee sekä pakollisia vakuutuksia että lain 57 §:n mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia. Vakuutuslaitoksen olisi annettava korvauspäätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä lukien, kun se on saanut lain 39, 41, 41 a, 44 ja 46 §:ssä tarkoitetut selvitykset. Määräajan laskeminen riippuisi siten viime kädessä siitä, milloin vakuutuslaitos saa asian ratkaisuun tarvittavat selvitykset. Vakuutuslaitoksen on 41 a §:n 1 momentin mukaan huolehdittava mahdollisimman nopeasti tarpeellisten selvitysten hankkimisesta. Tarkempaa aikarajoitusta ei voida käytännön syistä asettaa, koska selvitysten viivästyminen voi johtua vakuutuslaitoksesta riippumattomista syistä.

Poikkeuksena määräaikaa koskevasta säännöstä olisi leskeneläkkeen tulositusta koskeva päätös. Se olisi annettava, kuten nykyisin, vuoden kuluessa siitä lukien, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta. Tätä koskeva määräys siirrettäisiin 41 b §:n 1 momenttiin

nykyisestä 45 §:stä, joka samalla kumottaisiin.

Jos vakuutuslaitos ei anna päätöstä 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa eikä viivästyminen johdu asian käsittelystä tapaturmasiain korvauslautakunnassa tai muutoksenhakuelimessä, korvausasian käsittely siirtyisi asianosaisen hakemuksesta Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton olisi annettava viipymättä päätös siitä, täyttyvätkö asian siirtymiselle säädetyt edellytykset. Vakuutuslaitoksen olisi tätä varten annettava viivytyksettä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle sen asian ratkaisemiseksi pyytämät selvitykset ja hallussaan olevat asiakirjat. Näillä tarkoitettaisiin selvityksiä, joilla voidaan arvioida laiminlyönnin tapahtumista sekä käsitellä viivästynyt korvausasia. Jos selvityksiä ei vakuutuslaitokselta saataisi pyynnössä asetetun kohtuullisen ajan kuluessa, päätöksen antaminen voitaisiin katsoa pelkästään tällä perusteella laiminlyödyksi. Asian siirtymistä koskeva päätös olisi annettava tiedoksi asianosaisille ja kyseiselle vakuutuslaitokselle. Siirtyminen koskisi korvausasiaa vain siltä osin kuin sen voidaan katsoa viivästyneen. Vakuutuslaitos olisi edelleen velvollinen huolehtimaan muilta osin korvausasian käsittelystä.

Kun asia on siirtynyt Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, se käsitelisi korvausasian huolehtien mahdollisten lisäselvitysten hankkimisesta. Tämän jälkeen se antaisi korvausta koskevan päätöksen. Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla olisi asiaa käsitellessään samat oikeudet kuin vakuutuslaitoksella saada asiaa koskevia selvityksiä eri viranomaisilta, sairaanhoitolaitoksilta ja työnantajalta. Sitä koskisivat tällöin soveltuvin osin myös vastaavat velvollisuudet kuin vakuutuslaitosta.

Päätökseen perustuvan korvauksen maksamiselle säädettäisiin pykälän 3 momentissa 14 päivän määräaika, joka laskettaisiin siitä, kun vakuutuslaitos on antanut korvauksen maksamista koskevan päätöksen. Jos kysymys on muutoksenhakuelimen päätökseen perustuvasta maksuvelvollisuudesta, määräaika laskettaisiin siitä, kun päätös on saanut lainvoiman ja vakuutuslaitos on saanut korvauksen määrittämiseksi tarpeellisen selvityksen. Tällöin olisi otettava lisäksi huomioon korvauserän erääntymistä koskevat 47 §:n 1 momentin säännökset.

Jos vakuutusyhtiö laiminlyö 3 momentin

mukaisen määräajan, korvauksen maksaisi Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Myös tämä menettely edellyttäisi asianosaisen tekemää hakemusta. Jos korvauksen maksun ei voitaisi katsoa viivästyneen, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaisi kielteisen päätöksen. Jos ratkaisu taas olisi myönteinen, se maksaisi vakuutusyhtiön tai muutoksenhakuelimen päätöksestä ilmenevän korvauksen.

Pykälän 6 momentin mukaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla olisi oikeus periä asianomaiselta vakuutuslaitokselta takaisin laiminlyönnin vuoksi maksamansa korvaus sekä kohtuulliset käsittelykustannukset. Niiden perusteet ministeriö vahvistaisi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hakemuksesta. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voisi lisäksi periä laiminlyöntiin syyllistyneeltä vakuutuslaitokselta ministeriön vahvistaman laiminlyöntimaksun. Se olisi luonteeltaan taloudellinen seuraamus, jonka tarkoituksena on ennalta ehkäistä laiminlyöntien tapahtumista. Siltä osin kuin takaisinperityt käsittely- ja korvauskustannukset ja laiminlyöntimaksut eivät kattaisi Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle menettelystä aiheutuvia kustannuksia, niistä vastaisivat viime kädessä muut vakuutuslaitokset 58 §:n mukaisesti. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tämän pykälän soveltamista koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta niinkuin vakuutuslaitoksen päätökseen. Laiminlyöntiin syyllistynyt vakuutuslaitos ei kuitenkaan voisi hakea muutosta asian siirtymistä ja vakuutetun korvausta koskevaan ratkaisuun. Korvaustakuumenettely ei koskisi valtiokonttoria eikä maatalousyrittäjien eläkelaitosta. Tästä säädetäisiin 30 §:n 1 momentissa ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:ssä.

41 c §. Uuden pykälän 1 momentissa säädetäisiin vakuutetun oikeudesta saada vakuutuslaitokselta tapaturmavakuutuslain 41 a §:n 3 momentissa tarkoitettu neuvonta ja palvelu sekä asioida vakuutuslaitoksen kansa joko suomeksi tai ruotsiksi äidinkielenä mukaan. Säännöksen tarkoituksena on turvata vakuutettujen yhdenvertainen asema riippumatta siitä, onko vakuutus kotimaisessa vai ulkomaisessa vakuutuslaitoksessa. Säännös edellyttäisi käytännössä, että Suomessa tapaturmavakuutusta harjoittavalla ulkomaisella vakuutuslaitoksella on suomen ja ruotsin kielen taitoista henkilökuntaa.

Pykälän 2 momentilla turvattaisiin vakuutetun oikeudet siinä tapauksessa, että vakuutuslaitos laiminlyö 1 momentissa säädetyt

velvoitteensa. Tällöin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto olisi velvollinen antamaan vakuutetun tarvitsemaa neuvontaa ja palvelua sekä tarvittaessa ottamaan asian selvittämiseksi yhteyttä asianomaiseen vakuutuslaitokseen. Velvollisuus ei kuitenkaan koskisi sellaista neuvontaa ja palvelua, joka merkitsisi toimimista vakuutetun oikeudellisena avustajana tai asiamiehenä.

41 d §. Uuden 41 d §:n tarkoituksena olisi taata tarpeellisen lääketieteellisen asiantuntemuksen käyttö korvausratkaisuja tehtäessä. Lääkäriin olisi merkittävä kannanottonsa asiakirjoihin. Päiväyksellä varustettu merkintä voitaisiin tehdä esimerkiksi asian käsittelykansioon.

41 e §. Uuden 41 e §:n 1 momenttiin otettaisiin nykyisin tapaturmavakuutuslain ja ammattitaitilain täytäntöönpanosta annetun asetuksen (850/48), jäljempänä *täytäntöönpanoasetus*, 11 §:ään sisältyvät säännökset päätöksen lähettämisestä asianosaiselle tai tämän omaiselle ja päätöksessä käytettävästä kielestä.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin täytäntöönpanoasetuksessa olevat määräykset saapumispäivän merkitsemisestä vakuutuslaitokselle saapuviin asiakirjoihin ja selvityksiin. Asiakirjojen saapumispäivän perusteella arvioidaan muun muassa 41 b §:n soveltamisen ja muutoksenhaun edellytyksiä. Siksi päiväys olisi merkittävä sellaisella menetelmällä, että sitä voidaan pitää luotettavana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tapaturmavakuutukseen ja tapaturmakorvaukseen liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä. Asiakirjat edellytettäisiin säilytettäväksi siten kuin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ministeriön antamien yleisohjeiden mukaan tarkemmin määräisi.

46 §. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin rajoitus, jonka mukaan korvauksensaaja ei ole velvollinen menemään korvaukseen vaikuttavan vammansa vuoksi tutkimuksiin vakuutuslaitoksen osoittamalle lääkärille tai sairaalaan Suomen ulkopuolelle, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Erityistä syytä tulkittaisiin samoin kuin kuin 15 §:n kohdalla. Momentissa todettaisiin lisäksi nimenomaisesti vakuutuslaitoksen velvollisuus antaa keskeytyksestä päätös.

53 h §. Tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään muutoksenhausta, päätöksessä olevien virheiden oikaisusta, asian uudelleen käsittelystä, takaisinperinnästä sekä noudatettavista määräajoista. Säännösten mukaan

ensi asteessa muutoksenhakuoikeus on asianosaisella, jona ei pidetä korvauspäätöksen antanutta vakuutuslaitosta. Vakuutuslaitoksella on kuitenkin oikeus hakea muutosta sen antamaa korvausratkaisua koskevaan muutoksenhakuelimen päätökseen. Edellä ehdotetun 30 a §:n mukaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtisi eräissä tapauksissa korvausasian käsittelyyn liittyvistä tehtävistä ja korvauksen maksamisesta. Se voisi antaa myös 11 a §:ssä tarkoitettuja tulkintaratkaisuja. Tämän vuoksi ehdotetaan, että mitä lain 5 luvussa säädetään vakuutuslaitoksen päätöksestä, koskisi vastaavasti Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tämän lain nojalla antamia päätöksiä. Myös Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voisi hakea muutosta muutoksenhakuelimen ratkaisuun, joka koskee sen antamaa päätöstä. Vakuutuslaitos ei kuitenkaan voisi hakea muutosta valittamalla Tapaturmavakuutuslaitosten liiton 41 b §:n 1—4 momenttien soveltamista koskevaan päätökseen. Rajoitus on tarpeen korvaustajajärjestelmän tavoitteen toteutumiseksi. Tämä ei estä vakuutuslaitosta hakemasta muutosta 41 b §:n 5 momentin nojalla annettuun päätökseen, joka koskee takaisin perittävien kustannusten ja laiminlyönnin suuruutta.

Lain 11 a §:ssä tarkoitettussa soveltamisratkaisussa valituskelpoisen päätöksen antaisi Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Sen vuoksi päätökseen voisi hakea muutosta myös asianomainen vakuutuslaitos. Myös 53 c §:n tarkoittama itseoikaisumenettely koskisi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton antamia päätöksiä. Valitus toimitettaisiin muutoksenhakuelimelle Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kautta, joka voisi oikaista päätöksensä valittajan vaatimusten mukaisesti.

58 §. Pykälässä säädettäisiin, miten Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tämän lain mukaisista tehtävistä aiheutuneet kustannukset katettaisiin. Tämä tapahtuisi perimällä vakuutuslaitoksilta vuosittain maksu, jonka perusteet ministeriö vahvistaisi liiton hakemuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vakuutuslaitos tilittäisi maksut Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle siten kuin asetuksella säädetään.

60 §. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin uudesta 35 a §:stä johtuva tekninen lisäys.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitosten velvollisuudesta osallistua maksussa olevien tapaturmaeläkkeiden, jatkuvina maksettavien haattarahojen, perhe-

eläkkeiden ja kertakaikkisena maksettavien korvausten indeksikorotusten ja eräiden sairaanhoitokustannusten kattamiseen. Sama koskisi hautausapujen ja eräiden lisien korotusmenettelyä. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on pääosin rahastoiva vakuutusjärjestelmä. Varat niiden kustannusten kattamiseen, jotka sattuneista työtapaturmista tai ammattitaudeista arvioidaan tulevaisuudessa aiheutuvan kerätään ja rahastoidaan etukäteen.

Sairaanhoitokuluinflaatiota ei voida enustaa riittävällä tarkkuudella niin, että vuosikymmenien kuluttua vahingon sattumisesta korvattavat sairaanhoitokulut voitaisiin ottaa etukäteen huomioon vakuutusmaksuja määrittäessä. Tämän vuoksi vakuutuslaitokset velvoitettaisiin osallistumaan tasapuolisesti sellaisiin lain perusteella korvattaviin sairaanhoidon kustannuksiin, jotka maksetaan korvauksen saajalle, kun tapaturman sattumispäivää seuraavan vuoden alusta lukien on kulunut yli yhdeksän vuotta. Vuosittain laadittaisiin, kuinka paljon kukin vakuutuslaitos on maksanut edellä kuvattuja, niin sanottuihin vanhoihin vahinkoihin kohdistuneita korvauksia. Niistä aiheutuneet kustannukset jaettaisiin vakuutuslaitosten kesken. Menettely olisi sama kuin indeksikorotuksissa. Tarkoituksena on, että myös uudet markkinoille tulevat vakuutuslaitokset osallistuisivat vanhojen vahinkojen hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin tasapuolisesti. Järjestelmä koskisi sekä työtapaturmia että ammattitauteja.

Momentissa tarkoitettujen korotusten ja korvausten kattamisen perusteet ja jaon vakuutuslaitosten välillä määräisi ministeriö. Vakuutuslaitokset olisivat velvolliset tilittämään jaon mukaisen tasauksen Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon siten kuin asetuksella erikseen säädettäisiin.

64 §. Pykälän 1, 2 ja 4 momenttiin tehtäisiin tekninen tarkistus. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että Tapaturmavakuutuslaitosten liitto luovuttaisi tilastokeskukselle sen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten tapaturmailmoitukseen perustuvat tarpeelliset tiedot. Säännöksellä poistettaisiin nykyistä päällekkäistä tilastointia. Työtapaturmia- ja ammattitautuja sekä niistä maksettuja korvauksia koskevaa tilastoa pitäisi edelleen Tapaturmavakuutuslaitosten liitto niin kuin 1 momentissa säädetään. Tilastokeskus sen sijaan huolehtisi

työtapaturmia koskevien yhteiskuntatilastojen laatimisesta.

64 a ja 64 b §. Pykälien sanamuoto tarkistettaisiin koskemaan Tapaturmavakuutuslaitosten liittoa.

65 §. Pykälän sanamuoto tarkistettaisiin siten, että se antaa mahdollisuuden ottaa paremmin huomioon työpaikkojen erilaiset olosuhteet.

65 a ja 65 b §. Pykälien sanamuoto tarkistettaisiin koskemaan Tapaturmavakuutuslaitosten liittoa.

1.2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta

4 §. Pykälään lisättäisiin rajoitus, jonka mukaan kuntoutuja ei ole velvollinen ottamaan vastaan kuntoutusta Suomen ulkopuolella ilman erityistä syytä. Muutoksen perustelut ovat samat kuin edellä tapaturmavakuutuslain 15 §:n muutoksen kohdalla.

1.3. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki

9 §. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisiin asioihin sovelletaan, jollei mainitusta laista muuta johdu, soveltuvin osin, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/91) säädetään korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasian käsittelystä, korvauksen saajan puhevallan käyttämisestä, tapaturmavakuutuslaitoksen päätöksen alistamisesta, osallistumisesta tapaturmalautakunnan kustannuksiin, muutoksenhausta tapaturmavakuutuslaitoksen päätökseen ja vakuutusmaksun maksuunpanoon, tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta sekä tiedoksiantovelvollisuudesta. Maatalousyrittäjään ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen sovelletaan vastaavasti, mitä näissä laeissa säädetään työntekijästä ja vakuutuslaitoksesta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin rajoitus, jonka mukaan maatalousyrittäjien

tapaturmavakuutuslain mukaisiin asioihin ei sovellettaisi tapaturmavakuutuslakiin edellä ehdotettavaa, tapaturma-asiaain korvauslautakuntaa koskevaa 30 b §:ää eikä korvaustakuuta koskevaa 41 b §:n 2 ja 4—6 momenttia. Tapaturma-asiaain korvauslautakunta ei siten käsitelisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisia asioita. Myöskään korvaustakuumenettely ei koskisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuusta. Näitä säännöksiä ei ole perusteltua ulottaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen, koska kysessä on erillinen maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hoitama pakollinen vakuutusjärjestelmä, jonka rahoitukseen valtio suoraan osallistuu. Valtio myös valvoo suoraan maatalousyrittäjien eläkelaitoksen toimintaa.

22 §. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännökset maatalousyrittäjien eläkelaitoksen osallistumisesta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksena Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin. Osallistuminen kohdistuisi vain siihen toimintaan ja niihin kustannuksiin, jotka liittyvät maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain toimeenpanoon. Ministeriö vahvistaisi perusteet, joilla edellä tarkoitetut kustannukset laskettaisiin. Momenttiin lisättäisiin myös viittaus tapaturmavakuutuslain 65 a §:ään, jossa säädetään vakuutuslaitoksen oikeudesta saada vakuutus- ja korvausasian ratkaisussa tarvittavia tietoja. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on ollut jo tähänkin saakka oikeus saada edellä tarkoitetut tiedot maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:n 1 momentin nojalla. Asian luonteesta johtuen on kuitenkin perusteltua ottaa tietojensaantioikeudesta lakiin erillinen viittaussäännös.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että maatalousyrittäjien eläkelaitos voisi antaa työvahinkoja koskevat tarpeelliset tiedot myös tilastokeskukselle sen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimista varten.

1.4. Vakuutusyhtiölaki

Vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n 4 momenttia muutetaan tapaturmavakuutuslain 29 §:n muutokseen liittyen. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamisen edellytyksistä säädettäisiin tapaturmavakuutuslain 29 §:ssä.

2. Voimaantulo

2.1. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 29, 31, 32, 32 a, 35, 35 a ja 37 §, 38 §:n 3 ja 4 momentti sekä 60 §:n 1—6 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 1999. Lain 29 §:n, 32 §:n 1 momentin ja 35 §:n voimaantulo poistaisi vakuutusmaksujen- ja ehtojen vahvistamispakon ja tekisi mahdolliseksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamisen tietyin edellytyksin myös ulkomaisille vakuutusyhtiöille. Näiden säännösten myöhäisempi voimaantulo johtuu tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnan käsiteltäväksi tarkoitettussa hallituksen esityksessä vakuutusyhtiön konkurssin ja maksukyvyttömyyden varalta ehdotettavan yhteistakuujärjestelmän voimaantulosta.

Vuoden 1999 alusta ei lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen vaadittaisi siten enää nykyisen kaltaista, valtioneuvoston myöntämää, erillistä toimilupaa. Voimaantulosäännöksissä säädettäisiin tämän vuoksi, että lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen ennen ehdotettavan 29 §:n voimaantuloa myönnetyn toimiluvan voimassaolo lakkaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1998. Jotta tuolloin lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset voivat jatkaa toimintaansa keskeytymättä ja uudet tapaturmavakuutusyhtiöt aloittaa toimintansa heti vuoden 1999 alusta, säädettäisiin, että 29 §:n 2 momentin mukainen ilmoitus tämän lain mukaisen vakuutuksen harjoittamisesta voitaisiin tehdä ministeriölle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle jo ennen 29 §:n voimaantuloa.

Voimaantulosäännökseen otettaisiin lisäksi säännös eräiden markkamäärien indeksidonnaisuuteen liittyvästä perusmäärästä.

Voimaantulosäännöksiin otettaisiin lisäksi säännöksiä, jotka koskevat vakuuttamattomasta työstä johtuvien tehtävien siirtymistä valtiokonttorilta Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Se käsittelee joulukuun 31 päivän 1996 jälkeen uudet vireille tulevat, vakuuttamattomaan työhön liittyvät asiat riipumatta siitä, onko työtapaturma tai vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti on tapahtunut ennen tämän lain voimaan tuloa. Sen sijaan lain voimaan tullessa valtiokonttorissa vireil-

lä olevat, vakuuttamattomasta työstä johtuvat asiat siirtyisivät Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hoidettaviksi vasta 1 päivänä huhtikuuta 1997. Sama koskisi myös valtiokonttorin ennen tämän lain voimaantuloa myöntämien korvausten maksamista, tarkistamista ja muita niihin liittyviä tehtäviä. Viimeksi mainittu tarkoittaisi siten muun muassa lain voimaan tullessa valtiokonttorissa maksussa olevia tapaturmaeläkkeitä ja jo käsiteltäviä korvaus- ja asiakantaa, johon saattaa lain voimaantulon jälkeen kohdistua uusia korvausvaatimuksia. Siirtymäaika on tarpeen häiriöttömän korvauksenmaksun takaamiseksi uuden järjestelmän voimaantulovaiheessa. Tämän siirtymäajan osalta valtiokonttorille aiheutuneet kustannukset otettaisiin huomioon määrättäessä tämän lain 58 §:ssä tarkoitettua maksua vuodelle 1997. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton olisi suoritettava näitä kustannuksia vastaava osuus 58 §:n mukaisesta maksusta valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997.

Voimaantulosäännöksiin otettaisiin myös määräykset, jotka koskevat vakuuttamattomasta työssä sattuneista tapaturmista valtiokonttorille vuonna 1996 mahdollisesti aiheutuvaa kustannusten ali- tai ylijäämää. Sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut 20 päivänä joulukuuta 1995 antamallaan päätöksellä (1668/95) tapaturmavakuutuslain 58 §:ssä säädetyin maksun vuodelle 1996, jolla on tarkoitus kattaa vakuuttamattomasta työstä valtiokonttorille aiheutuneet kustannukset. Maksun suuruus perustuu etukäiteisarviointiin, eikä se välttämättä vastaa vuonna 1996 syntyviä todellisia kustannuksia. Mahdollinen yli- tai alijäämä on tähän saakka otettu huomioon seuraavan vuoden maksussa. Lain 58 §:ssä tarkoitettu maksu ohjataan lain voimaantulon jälkeen Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Siksi vuoden 1996 mahdollista alijäämää vastaava osuus kustannuksista perittäisiin vuoden 1997 maksussa ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto tilittäisi sitä vastaavan määrän valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997. Vastaavat määräykset annettaisiin myös mahdollisen ylijäämän suorittamisesta Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle.

Voimaantulosäännökseen otettaisiin vielä määräys, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.2. Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

2.3. Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta

Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:n 1 momentin ja 22 §:n 1 ja 3

momentin muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

2.4. Laki vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta

Tapaturmavakuutuslain 29 §:n muutokseen liittyvä laki vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/48) 45 §, sellaisena kuin se on 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (948/92),

muutetaan 10 §:n 2 momentti, 11 §, 12 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 15 §:n 4 momentti, 22 ja 29 §, 30 §:n 1 momentti, 30 a, 31—33 ja 35—38 §, 41 §:n 5 momentti, 46 §:n 2 momentti, 58 §, 60 §:n 1 ja 6 momentti sekä 64, 64 a, 64 b, 65, 65 a ja 65 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 2 momentti, 11 § ja 12 §:n 1 momentti 23 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (956/71), 22 § osittain muutettuna 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla (627/91), 29 § 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (396/95), 30 a § muutettuna 22 päivänä tammikuuta 1988 ja 14 päivänä lokakuuta 1994 annetuilla laeilla (39/88 ja 893/94), 35 § 6 päivänä huhtikuuta 1979 annetussa laissa (408/79), 38 § osittain muutettuna 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetulla lailla (526/81), 41 §:n 5 momentti ja 46 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 58 § muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1962 ja 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetuilla laeilla (205/62 ja 603/90), 60 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1642/92) ja 6 momentti 20 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (192/87), 64 § muutettuna mainituilla 22 päivänä tammikuuta 1988 ja 14 päivänä lokakuuta 1994 annetuilla laeilla sekä 8 päivänä tammikuuta 1993 annetulla lailla (21/93), 64 a ja 65 b § mainitussa 22 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa, 64 b § 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1306/89) ja 65 a § mainitussa 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 11 a, 30 b, 32 a, 35 a, 41 b—41 e ja 53 h § seuraavasti:

10 §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto vastaa 1 momentissa tarkoitetun työnantajan työnteikjälle sattuneen työtapaturman korvaamisesta

tämän lain mukaisesti ottaen huomioon 12 §:n 2 ja 5 momentin säännökset.

11 §

Jos työtapaturma sattuu sellaisen työnan-

tajan työssä olevalle työntekijälle, joka on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto vastaa tämän lain mukaisen korvauksen suorittamisesta. Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla on oikeus 36 §:ssä tarkoitetun maksun lisäksi periä työnantajalta, mitä näin määrätään korvauksena suoritettavaksi, kuitenkin enintään 1 000 markkaa tapaturmaa kohden.

11 a §

Jos muun kuin korvausasian yhteydessä syntyy epäselvyyttä siitä, onko työhön sovellettava tätä lakia ja asialla on periaatteellista merkitystä, asian ratkaisee asianomaisen työntekijän, työnantajan tai vakuutuslaitoksen hakemuksesta Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

12 §

Vakuuttamisvelvollisen työnantajan on itse 100 markan määrään asti suoritettava korvausta kustakin työtapaturmasta, jollei vakuutusta ole vapaaehtoisesti ulotettu käsittämään myös tätä korvausvelvollisuutta. Vakuutuskirjaan on aina merkittävä, onko työnantajalla omavastuu vai ei.

Jos työnantaja jättää suorittamatta 1 momentissa mainitun korvauksen tai jos syntyy erimielisyyttä sellaisen korvauksen suuruudesta, on vakuutuslaitos, jossa työntekijä on vakuutettu työtapaturman varalta, velvollinen lain mukaisesti suorittamaan sanotun korvauksen. Vastaava velvollisuus on Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla, jos 2 momentissa mainittu työnantaja laiminlyö korvausvelvollisuutensa.

Vakuutuslaitoksella ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla on oikeus periä työnantajalta 3 momentin mukaisesti suoritettu korvaus.

15 §

Sairaanhoitoa on annettava tarpeettomia kustannuksia välttämällä vahingoittuneen terveydentilaa kuitenkin vaarantamatta. Vahingoittunut ei ole velvollinen ottamaan vastaan työtapaturman vuoksi tarpeellista hoitoa Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

22 §

Työntekijä on velvollinen ottamaan vas-

taan lääkärin määräämää hoitoa, joka tarkoittaa hänen työ- tai toimintakykynsä parantamista. Tämä velvollisuus ei kuitenkaan koske hengenvaarallista toimenpidettä eikä ilman erityistä syytä Suomen ulkopuolella annettavaa hoitoa. Sama koskee kuntoutusta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Jos työntekijä ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy mainitusta hoidosta tai kuntoutuksesta, voidaan hänelle maksettavan päivärahan, tapaturmaeläkkeen ja haattarahan suorittaminen keskeyttää.

Jos vamma on pahentunut tai sairaus pitkittynyt vahingoittuneesta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattava vammasta tai sairaudesta seurausta, voidaan häneltä määrääjäksi pidättää korvaus joko kokonaan tai osaksi.

Vakuutuslaitoksen on annettava 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta korvauksen keskeyttämisestä tai pidättämisestä päätös.

29 §

Tämän lain mukaista vakuutusta saa harjoittaa Suomessa 8 §:ssä tarkoitettuna vakuutuslaitoksena sellainen vakuutusyhtiölaissa (1062/79) tarkoitettu vakuutusyhtiö, jolla on oikeus toimilupansa perusteella harjoittaa suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (858/95) 1 §:n 1 kohdassa mainitun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta ja joka on tehnyt toiminnan aloittamisesta 2 momentissa säädetyn ilmoituksen. Sama koskee ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/95) tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä, jolla on oikeus harjoittaa edellä mainitun vahinkovakuutusluokan mukaista vakuutusta Suomessa.

Vakuutusyhtiön, joka aikoo harjoittaa tämän lain mukaista vakuutusta Suomessa, on viimeistään kahta kuukautta ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava siitä ministeriölle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tällaiselle vakuutuslaitokselle säädettyjen velvoitteiden täyttämistä varten.

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavaan suomalaiseen vakuutusyhtiöön sovelletaan vakuutusyhtiölain ja ulkomaiseen vakuutusyhtiöön ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

30 §

Niissä tapauksissa, joissa valtio on kor-

vausvelvollinen työtapaturman tai ammattitaudin johdosta, korvauksen suorittaa valtiokonttori. Valtionkonttorista on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään vakuutuslaitoksesta. Valtionkonttoriin ei sovelleta 41 b §:n 2 ja 4—6 momenttia.

30 a §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten yhteistoimintaa edellyttäviä tehtäviä sekä muita tehtäviä siten kuin tässä laissa tai muualla laissa tai asetuksessa säädetään. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtii myös Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitokselle johtuvista tehtävistä.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimielimiä ovat yleiskokous ja hallitus. Liitossa toimii lisäksi tapaturma-asiain korvauslautakunta.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallitukseen kuuluu enintään 13 varsinaista jäsentä siten, että heistä enintään seitsemän edustaa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton jäsenlaitoksia sekä kolme työnantajien ja kolme työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja valinnan vahvistaa ministeriö. Lisäksi hallitukseen kuuluu enintään viisi varajäsentä, joista yksi edustaa työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä sekä yksi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovaa edustavinta järjestöstä.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tehtävistä ja sen hallinnosta määrätään tarkemmin sen säännöissä. Ne annetaan asetuksella sen jälkeen, kun Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on tehnyt niistä ehdotuksen ministeriölle.

Kaikkien tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten on kuuluttava Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon ja osallistuttava sen tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin siten kuin tässä laissa säädetään. Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon kuuluvat lisäksi valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos. Valtionkonttori osallistuu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin vain siltä osin kuin ne liittyvät valtiokonttorin tästä laista johtuvien tehtävien toimeenpanoon. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuu-

tuslaitoksen osallistumisesta Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja sen kustannuksiin säädetään erikseen.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hoitessa 1 momentissa säädettyjä tehtäviä sitä koskevat soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin tässä laissa tarkoitettuja vakuutuslaitoksia.

30 b §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa on korvaustoimen yhtenäisyyden edistämiseksi tapaturma-asiain korvauslautakunta. Lautakunnassa on puheenjohtaja, kolme lakimiesjäsentä, neljä työmarkkinajäsentä, viisi lääkäriasiantuntijaa ja tarpeellinen määrä varmiehiä, jotka ministeriö määrää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenten tulee olla perehtyneitä lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen. Puheenjohtajan ja lakimiesjäsenten tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Lääkäriasiantuntijoiden tulee olla Suomessa laillistettuja, vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä lääkäreitä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan puheenjohtajaksi määrätään ministeriön edustaja. Lakimiesjäsenet ja kaksi lääkäriasiantuntijaa määrätään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenistä kaksi määrätään työnantajien ja kaksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenten varamiehistä määrätään yksi työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Lääkäriasiantuntijoista yksi määrätään työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Ehdotusten lakimiesjäseniksi ja muiksi kuin työmarkkinajärjestöjen ehdotuksesta määrättäviksi lääkäriasiantuntijoiksi tulee sisältää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin tarvitaan. Lautakunta, joka voi toimia myös jakaantuneena jaostoihin, valitsee lakimiesjäsenistään tarvittavat varapuheenjohtajat.

Jos tapaturma-asiain korvauslautakunnan puheenjohtaja, jäsen, lääkäriasiantuntija tai varamies tulee pysyvästi estyneeksi tehtävänsä, ministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden puheenjohtajan, jäsenen, lääkäriasiantuntijan tai varamiehen ottaen huomioon 2 momentin säännökset.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan säännöistä säädetään asetuksella. Ministeriö

vahvistaa lautakunnan hakemuksesta asiat, joista vakuutuslaitoksen on pyydettävä lautakunnan lausunto.

31 §

Vakuutuslaitos ei voi kieltäytyä antamasta ja pitämästä voimassa siltä haettua tämän lain mukaista vakuutusta.

Vakuutuslaitoksen on vakuutusta myöntäessään annettava vakuuttamisvelvolliselle vakuutuksenottajalle kirjallinen todistus siitä, että kysymyksessä on tämän lain mukainen pakollinen vakuutus. Todistus on merkittävä vakuutuskirjaan ja 65 §:ssä tarkoitettuun tiedonantoon. Jos vakuutuksen sisältöä rajoitetaan tämän lain vastaisesti, vakuutus ei täytä tämän lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta.

32 §

Vakuutus sopimus tehdään vakuutuskaukeksi. Vakuutuskautena on kalenterivuosi, paitsi milloin kysymyksessä on kesken vuotava voimaan tuleva vakuutus, jolloin ensimmäinen vakuutuskausi päättyy vakuutuksen alkamista seuraavan kalenterivuoden lopussa. Vakuutus jatkuu sen jälkeen vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutuksenottaja ole sitä irtisanonut kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuskauden loppumista.

Tämän lain mukaisen pakollisen vakuutuksen irtisanominen on pätevä vain, jos samalla näytetään, että uusi vakuutus tulee voimaan toisessa vakuutuslaitoksessa silloin, kun irtisanotun vakuutuksen voimassaolo päättyy.

Vakuutus sopimus voidaan tehdä myös määrättyä, kestoaltaan ajallisesti rajoitettua työtä tai työkohdetta varten. Tällainen vakuutus päättyy ilman irtisanomista ja vakuutuskautena on vakuutuksen voimassaoloaika. Jos työ kuitenkin kestää yli vakuutuskirjaan merkityn ajankohdan, vakuutuksen katsotaan olevan voimassa, kunnes työ on päättynyt. Vakuutuksenottajan on ilmoitettava vakuutuslaitokselle työn jatkumisesta ennen vakuutuskirjaan merkityn ajan päättymistä.

Jos muu kuin 3 momentissa tarkoitettu työ päättyy tai yritys lopettaa toimintansa taikka jos vakuuttamisvelvollisuus muutoin lakkaa, vakuutuksenottajan on ilmoitettava tästä kirjallisesti vakuutuslaitokselle vähintään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Jos vakuutuksenottaja laiminlyö ilmoituksen, hän on velvollinen suorittamaan

vakuutuslaitokselle kohtuullisen korvauksen laiminlyöntinsä johdosta aiheutuneista kustannuksista.

Jos vakuutusmaksua ulosmittauksella perittäessä vakuutuksenottaja havaitaan varattomaksi tai jos hänen oleskelupaikkansa on myös täytäntöönpanoviranomaisille tuntematon, vakuutus sopimus katsotaan mainitusta toteamishetkestä alkaen rauenneeksi.

Jos työnantaja, joka on ottanut tämän lain mukaisen vakuutuksen, asetetaan konkurssiin, työnantajan tähän tapaturmavakuutukseen perustuvat velvollisuudet siirtyvät konkurssin alkamisesta lukien konkurssipesälle. Vakuutusmaksut konkurssin ajalta maksaa konkurssipesä.

32 a §

Vakuutuslaitoksen on annettava tämän lain mukaisen pakollisen vakuutuksen vakuutusehdot kirjallisesti kahta kuukautta ennen niiden käyttöönottoa tiedoksi ministeriölle. Ministeriö voi tarvittaessa vaatia, että vakuutusyhtiö toimittaa ministeriölle selvityksen niistä vakuutusmaksujen perusteista, lomakkeista sekä muista asiakirjoista, joita se käyttää tämän lain mukaisessa toiminnassaan.

33 §

Vakuutuksenantajan vastuun katsotaan alkavan siitä ajankohdasta, jolloin vakuutuslaitos tai sen asiamies todistettavasti vastaanotti vakuutushakemuksen, jollei myöhemmästä vastuun alkamisajasta ole erityisestä syystä sovittu. Vastuun alkamisaika on merkittävä vakuutuskirjaan.

35 §

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella on oltava laskuperusteet, joissa määrätään, miten vakuutusmaksut lasketaan.

Vakuutusmaksun laskuperusteet on laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon vakuutetun työn tapaturma- ja ammattitauririski. Jos vakuutusmaksu tai vakuutuksen perusteella maksettavien korvausten määrä on siihen riittävän suuri, tulee myös vakuutuksenottajan oma vahinkotilasto ottaa huomioon vakuutusmaksua määrättäessä (*erikoistariffoituva vakuutus*). Ministeriö antaa määräyksiä riskien luokittelusta ja vakuutusmaksun määräytymisestä ammatin tai työn vaarallisuuden mukaan sekä vakuutuksenottajan oman va-

hinkotilaston huomioon ottamisesta vakuutusmaksun määräytymisessä. Vakuutusmaksun perustana olevaan palkkasummaan luetavista työansioista säädetään asetuksella.

Erikoistariffoidun vakuutuksen siirtyessä vakuutuslaitoksesta toiseen on vastaanottavalla vakuutuslaitoksella oikeus saada vakuutuksen vahinko- ja palkkasummatiedot viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun vakuutusmaksuun sisällytetään määrä, jonka suuruus on kaksi prosenttia työnantajan vakuutusmaksusta lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja vakuutuksia, käytettäväksi työsuojelun edistämiseen niin kuin siitä työsuojelurahastolaissa (407/79) erikseen säädetään. Vakuutuslaitos suorittaa tämän määrän Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, joka tilittää sen työsuojelurahastolle siten kuin asetuksella säädetään.

35 a §

Vakuutuskauden vakuutusmaksun muodostavat ennakkovakuutusmaksu ja tasoitusvakuutusmaksu. Vakuutuskauden ennakkovakuutusmaksu on suoritettava vakuutuslaitoksen määräämänä aikana. Jos vakuutuskauden lopullinen vakuutusmaksu ylittää tai alittaa perityn ennakkovakuutusmaksun määrän, vakuutuksenottajalta peritään tai hänelle palautetaan tasoitusvakuutusmaksuna lopullisen maksun ja ennakkomaksujen erotus vakuutuslaitoksen määräämänä aikana, kuitenkin viimeistään vuoden kuluessa vakuutuskauden päättymisestä, jollei 37 §:stä muuta johdu. Sanottu määräaika ei koske päätyneitä erikoistariffoituja vakuutuksia, jos tästä on sovittu vakuutuksenottajan kanssa. Vakuutuslaitos voi vakuutusehdoissa määritellä määrän, jota pienempiä tasoitusvakuutusmaksuja ei peritä eikä palauteta. Tämä määrä saa olla enintään 50 markkaa.

36 §

Työnantaja, jonka työssä olevat työntekijät on vakuutettava mutta jonka on todettu laiminlyöneen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen suorittamaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua enintään nelinkertaisena siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja kolmelta viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

37 §

Jos vakuutuslaitos siitä syystä, että työnantaja on antanut vääriä tietoja tai laiminlyönyt vakuutusmaksun määräämistä varten tarpeellisten tietojen antamisen, ei ole voinut panna tämän maksettavaksi vastuun mukaisista vakuutusmaksua, vakuutuslaitoksella on oikeus arvioida vastuun laajuus kuluneena vakuutuskautena ja periä työnantajalta vakuutusmaksu enintään nelinkertaisena siltä osalta, jota vääriä ilmoitus tai laiminlyönti koskee.

38 §

Työnantajan maksettava vakuutusmaksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Samalla tavalla täytäntöönpanokelpoisia ovat vakuutusoikeuden, tapaturmalautakunnan, vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton lainvoimaiset päätökset työnantajan suoritettaviksi määrätystä maksusta ja korvauksista.

Jos vakuutusmaksua ei suoriteta 35 a §:ssä säädettyinä aikana, viivästymisajalta on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/82) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

Ulosottotoimin perittävää vakuutusmaksua korotetaan kertakaikkisesti 10 prosenttia. Vakuutuslaitos voi kuitenkin korotuksen sijasta jättäessään vakuutusmaksun ulosmitattavaksi periä saatavalleen 3 momentissa mainittua viivästyskorkoa. Vakuutusmaksu ja korotus tai sen sijaan tuleva korko ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin 1 momentissa säädetään.

41 §

Vakuutuslaitokselle on toimitettava korvauksen saamista varten lääkärin antama selvitys vammasta tai sairaudesta. Työntekijä on lisäksi velvollinen vakuutuslaitoksen määräyksestä menemään vammansa tai sairautensa selvittämistä varten tutkittavaksi vakuutuslaitoksen nimeämälle lääkärille tai sen osoittamaan sairaalaan, ei kuitenkaan Suomen ulkopuolelle, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tällaisen selvityksen kustannukset maksaa vakuutuslaitos. Työntekijä on myös velvollinen pyynnöstä toimittamaan vakuutuslaitokselle selvityksen korvaukseen

vaikuttavista muista seikoista. Jos työntekijä ei toimita selvitystä kohtuullisessa ajassa eikä esitä laiminlyönnille hyväksyttävää syytä, asian käsittely voidaan keskeyttää siksi ajaksi, kunnes selvitys esitetään. Vakuutuslaitoksen on annettava keskeytyksestä päätös.

41 b §

Vakuutuslaitoksen on annettava korvausasiassa päätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa saatuaan 39, 41, 41 a, 44 ja 46 §:ssä tarkoitetut selvitykset. Päätös leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulojen vaikutuksesta leskeneläkkeeseen on kuitenkin annettava vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta.

Jos vakuutuslaitos ei ole antanut päätöstä 1 momentissa tarkoitetun ajan kuluessa eikä viivästyminen johdu asian käsittelystä muutoksenhakuelimessä tai tapaturma-asiaa korvauslautakunnassa, siirtyy korvausasian käsittely tältä osin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Sen on huolehdittava korvausasian asianmukaisesta käsittelystä ja suoritettava lain edellyttämä korvaus.

Jollei 47 §:stä muuta johdu, vakuutuslaitoksen on maksettava päätökseensä perustuva korvaus 14 päivän kuluessa päätöksensä antamisesta ja muutoksenhakuelimen päätökseen perustuva korvaus 30 päivän kuluessa siitä, kun vakuutuslaitos sai 1 momentissa tarkoitetun selvityksen ja päätös tuli lainvoimaiseksi.

Jos vakuutuslaitos ei suorita korvausta siten kuin 3 momentissa säädetään, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto maksaa korvauksen.

Asia tulee vireille Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa 2 ja 4 momentin mukaista menettelyä varten asianosaisen hakemuksesta. Vakuutuslaitoksen on viipymättä toimitettava Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle sen asian ratkaisemista varten pyytämä selvitys sekä hallussaan olevat asiakirjat. Jos selvitystä ja asiakirjoja ei ole toimitettu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton asettamassa kohtuullisessa määräajassa, voidaan päätöksen antaminen tai korvauksen maksaminen myös tällä perusteella katsoa laiminlyödyksi. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton on annettava hakemuksen johdosta viipymättä päätös.

Kun asia on siirtynyt Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäväksi, sillä on oikeus periä asianomaiselta vakuutuslaitokselta

takaisin tämän pykälän perusteella suorittamansa korvaus ja kohtuulliset käsittelykustannukset sekä laiminlyöntimaksu, jonka suuruuden ministeriö vahvistaa. Ministeriö vahvistaa myös käsittelykustannusten perusteet Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hakemuksesta. Siltä osin kuin takaisinperityt korvaus- ja käsittelykustannukset ja laiminlyöntimaksut eivät vastaa tämän pykälän perusteella Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle aiheutuneita kustannuksia, vakuutuslaitosten on osallistuttava niiden kattamiseen siten kuin 58 §:ssä säädetään.

41 c §

Vakuutuslaitos on velvollinen antamaan työntekijälle korvausasiassa tämän lain edellyttämän neuvonnan ja palvelun hänen omalla kielellään joko suomeksi tai ruotsiksi. Työntekijällä on myös oikeus käyttää tätä kieltä vakuutuslaitoksen kanssa asioidessaan.

Jos vakuutuslaitos ei noudata, mitä 1 momentissa säädetään, Tapaturmavakuutuslaitosten liiton on annettava työntekijälle mainitussa momentissa tarkoitettua neuvontaa ja palvelua.

41 d §

Jos vakuutuslaitoksessa käsiteltävä korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, laillistetun lääkärin on osallistuttava asian käsittelyyn ja merkittävä kannanottonsa asiakirjoihin.

41 e §

Vakuutuslaitoksen on viipymättä toimitettava korvausta koskeva päätöksensä asianosaiselle tai hänen omaiselleen näiden ilmoittamalla osoitteella. Päätös on kirjoitettava suomeksi tai ruotsiksi sen mukaan, mikä on työntekijän tai, jos asia koskee hänen omaistaan, tämän kieli.

Vakuutuslaitoksen on merkittävä sille saapuneeseen valitukseen, tapaturmailmoitukseen, lääkärinlausuntoon tai muuhun asiakirjaan ja selvitykseen luotettavasti päivämäärä, jona se on saapunut vakuutuslaitokseen.

Vakuutuslaitoksen on säilytettävä tämän lain mukaiseen vakuutukseen ja korvausasiaan liittyvät asiakirjat ja tiedot siten kuin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ministeriön antamien yleisohjeiden mukaan tarkemmin määrää. Tässä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot voidaan kuitenkin yleisohjeissa määrätyn

ajan kuluttua säilyttää alkuperäisten asemesta tallennettuina sellaisella ministeriön hyväksymällä menetelmällä, jolla luotettavasti säilytetään alkuperäisten asiakirjojen ja tietojen asiasisältö. Tällä tavoin tallennettuina niiden katsotaan vastaavan alkuperäisiä, jollei muuta näytetä.

46 §

Korvauksensaaja on velvollinen vakuutuslaitoksen määräyksestä ja sen kustannuksella käymään korvaukseen vaikuttavan vammansa tai sairautensa selvittämistä varten tutkittavana vakuutuslaitoksen nimeämän lääkärin luonna tai sen osoittamassa sairaalassa, ei kuitenkaan Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Niin ikään korvauksensaaja on velvollinen vakuutuslaitoksen pyynnöstä kohtuullisessa ajassa toimittamaan sille selvityksen korvaukseen vaikuttavista muista seikoista. Jos korvauksensaaja ilman hyväksyttävää syytä jättää tutkimusmääräyksen tai selvityspyynnön noudattamatta, vakuutuslaitos voi keskeyttää kyseessä olevan korvauksen maksamisen siksi, kunnes määräystä tai pyyntöä on noudatettu. Vakuutuslaitoksen on annettava keskeytyksestä päätös.

53 h §

Mitä tässä luvussa säädetään vakuutuslaitoksen päätöksestä, koskee soveltuvien osin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tämän lain nojalla antamaa päätöstä. Vakuutuslaitos ei kuitenkaan saa haakea muutosta valittamalla 41 b §:n 1—4 momentin nojalla annettuun Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tai muutoksenhakuelimen päätökseen.

58 §

Vakuutuslaitos on velvollinen suorittamaan vuosittain Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle erityisen maksun käytettäväksi sille vakuuttamattomassa työssä sattuvista työtapaturmista, Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuvista asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitoksen tehtävistä sekä muista tämän lain mukaisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamista varten. Maksun perusteet vahvistaa ministeriö liiton hakemuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vakuutuslaitos tilittää maksut Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle siten kuin asetuksella säädetään.

60 §

Tämän lain 11 ja 12 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 20 §:n 1 ja 2 momentissa, 28 §:n 6 momentissa, 35 a §:ssä ja 53 §:n 5 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuosittain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten. Tarkistetut markkamäärät pyöristetään siten, että 20 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi penniksi ja 1 momentissa säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi markaksi, 12 ja 35 a §:ssä säädetty markkamäärät lähimmäksi täydeksi kymmeneksi markaksi sekä 11 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 28 §:n 6 momentissa ja 53 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärät lähimmäksi täydeksi sadaksi markaksi.

Vakuutuslaitokset osallistuvat 2, 3 ja 5 momentin mukaisiin korotuksiin ja sellaisiin 15 §:ssä mainituihin korvauksiin, jotka maksetaan, kun tapaturman sattumispäivää seuraavan vuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta, siten kuin ministeriö määrää. Vakuutuslaitokset tilittävät korotusten ja korvausten jaon mukaisen tasauksen Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon siten kuin asetuksella säädetään.

64 §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto pitää tilastoa tässä laissa, ammatitautilaissa (1343/88) ja valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (449/90) tarkoitetuista työtapaturmista ja ammattitauodeista sekä niistä maksetuista korvauksista. Sama koskee valtion työssä sattuneita tapaturmia ja ammattitauoja, joista maksetaan korvaus valtion varoista.

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen ja valtiokonttorin on annettava Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentissa mainittua tilastoa varten tarvittavat tiedot. Näiden tulee sisältää tiedot työtapaturmista ja ammattitauodeista, niiden aiheuttamista vammoista ja sairauksista, kulkekin korvauksensaajalle maksettavista korvauksista ja korvauksen suuruuteen vaikuttavista tekijöistä samoin kuin vakuutuksenottajasta, tämän toimialasta, maksetuista palkoista ja vakuutusmaksuista.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa

tilastokeskukselle sen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten 39 §:n mukaiseen tapaturmailmoitukseen perustuvat, tarpeelliset tiedot.

Ministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tietojen antamisesta.

64 a §

Vakuutuslaitos tai Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voi antaa työterveyslaitokselle tiedot työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

64 b §

Vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton on ulosottoa varten asianomaisten viranomaisten pyynnöstä ilmoitettava korvauksensaajalle maksamansa päivärahan, elinkoron, huoltoeläkkeen, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen määrä sekä tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat työntekijälle toimeentuloetuksia.

65 §

Työnantajan toimesta on sopivassa paikassa pidettävä nähtävänä tämä laki ja tiedonanto siitä, keneltä työtapaturman sattuessaa on haettava korvausta.

65 a §

Valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, julkisessa virassa oleva lääkäri, sairaala, eläketurvakeskus sekä lakisääteistä vakuutusta harjoittava vakuutus- tai eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan tässä laissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle ja muutoksenhakuviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat käsiteltävänä olevan vakuutus- ja korvausasian ratkaisuun vaikuttavat tiedot. Sama koskee työnantajaa ja työpaikkaterveydenhuollosta vastaavaa lääkäriä, jolla on tämän toimensa perusteella hallussaan vahingoittuneen terveydentilaa koskevaa aineistoa. Vakuutuslaitos ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ovat velvollisia maksamaan kohtuullisen palkkion tässä pykälässä säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

65 b §

Tieteellistä tutkimusta varten vakuutuslaitos tai Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voi antaa hallussaan olevia vakuutus- ja korvausasiain koskevia tietoja edellyttäen, ettei

kysymyksessä ole 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettu salassa pidettävä tieto. Ministeriö voi kuitenkin antaa luvan 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamiseen tieteellistä tutkimusta varten, jos tietojen luovutus ja käyttö ei vaaranna niitä etuja, joiden turvaamiseksi salassapidosta on säädetty. Jollei luvasta muuta johdu, luvan saajan salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä 56 a §:n 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 29, 31, 32, 32 a, 35, 35 a ja 37 §, 38 §:n 3 ja 4 momentti sekä 60 §:n 1 ja 6 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 1999.

Ennen tämän lain voimaantuloa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamista varten myönnetyn toimiluvan voimassaolo lakkaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1998. Tämän lain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus voidaan tehdä jo ennen mainitun pykälän voimaantuloa.

Tätä lakia sovellettaessa pidetään 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa ja 35 a §:ssä tarkoitettuja markkamääriä vuoden 1971 yleistä palkkatasoa vastaavina.

Valtiokonttorissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat, vakuuttamattomasta työstä johtuvat asiat siirtyvät Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi 1 päivänä huhtikuuta 1997. Sama koskee valtiokonttorin ennen tämän lain voimaantuloa myöntämien korvausten maksamista, tarkistamista ja muita niihin liittyviä tehtäviä. Näistä tehtävistä valtiokonttorille vuonna 1997 aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon määrättäessä tämän lain 58 §:n mukaista maksua vuodelle 1997. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto suorittaa niitä vastaavan osuuden valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997.

Jos tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella vakuutuslaitoksilta vuodelta 1996 peritty maksu ei kata sanottuna vuonna yksityisten työnantajien työssä sattuvista tapaturmista valtiolle aiheutuvia kustannuksia, kattamatta jäänyt osuus otetaan huomioon määrättäessä tämän lain 58 §:n mukaista maksua vuodelle 1997. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto suorittaa sitä vastaavan osuuden valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997. Jos vuodelta 1996 peritty maksu ylittää mainitusta toiminnasta valtiolle kyseisenä vuonna aiheutuneet kustannukset, valtiokonttori suorittaa

viimeistään mainittuna päivänä ylimenevän osuuden Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle käytettäväksi vakuuttamattomassa työssä sattuneista tapaturmista vuonna 1997 aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (625/91) 4 § seuraavasti:

4 §

Korvattava kuntoutus

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suoritetaan korvausta kuntoutusajalta syntyneestä ansionmenetyksestä siten kuin jäljem-

pänä säädetään. Kuntoutuja ei ole velvollinen ottamaan vastaan tämän lain mukaista kuntoutusta Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

3.

Laki

maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 9 §:n 1 momentti ja 22 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (628/91), 22 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1307/89) ja 22 §:n 3 momentti 22 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (40/88), seuraavasti:

9 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasian käsittelystä, korvauksensaajan puhevallan käyttämisestä, tapaturmavakuutuslaitoksen päätöksen alistamisesta, osallistumisesta tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin, muutoksenhausta tapaturmavakuutuslaitoksen päätökseen ja vakuutusmaksun maksuunpanoon, tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta sekä tiedoksiantovelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa ja tapaturmavakuutuslain perusteella

korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/91) säädetään. Mitä näissä laeissa säädetään työntekijästä ja vakuutuslaitoksesta, sovelletaan vastaavasti maatalousyrittäjään ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen. Tämän lain mukaisiin asioihin ei kuitenkaan sovelleta, mitä tapaturmavakuutuslain 30 b §:ssä ja 41 b §:n 2 ja 4—6 momentissa säädetään.

22 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 16 §:ssä, 18 §:n 1 momentissa ja

19 §:ssä, maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä tapaturmavakuutuslain 30 a, 37, 56 a, 61 a, 63, 64, 64 a, 64 b, 65 a ja 65 b §:ssä säädetään. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos on velvollinen osallistumaan tapaturmavakuutuslain 30 a §:ssä tarkoitetun Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin siltä osin kuin ne liittyvät tämän lain toimeenpanoon. Ministeriö vahvistaa ne perusteet, joiden mukaan edellä tarkoitetut kustannukset laske-
taan.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos pitää ja julkaisee tilastoa tässä laissa tarkoitetuista työvahingoista ja niiden perusteella maksetuista korvauksista. Se antaa tarpeelliset tiedot Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tapaturmavakuutuslain 64 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilaston sekä tilastokeskukselle mainitun lain 64 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tilastojen pitämistä varten. Ministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tämän momentin säännösten soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

4.

Laki

vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 2 luvun 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (389/95), seuraavasti:

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

5 §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan

vakuutusyhtiön toimiluvasta säädetään työntekijäin eläkelaisissa (395/61). Oikeudesta harjoittaa lakisääteistä tapaturmavakuutusta on voimassa, mitä siitä tapaturmavakuutuslaissa (608/48) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/48) 45 §, sellaisena kuin se on 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (948/92),

muutetaan 10 §:n 2 momentti, 11 §, 12 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 15 §:n 4 momentti, 22 ja 29 §, 30 §:n 1 momentti, 30 a, 31—33 ja 35—38 §, 41 §:n 5 momentti, 46 §:n 2 momentti, 58 §, 60 §:n 1 ja 6 momentti sekä 64, 64 a, 64 b, 65, 65 a ja 65 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 2 momentti, 11 § ja 12 §:n 1 momentti 23 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (956/71), 22 § osittain muutettuna 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla (627/91), 29 § 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (396/95), 30 a § muutettuna 22 päivänä tammikuuta 1988 ja 14 päivänä lokakuuta 1994 annetuilla laeilla (39/88 ja 893/94), 35 § 6 päivänä huhtikuuta 1979 annetussa laissa (408/79), 38 § osittain muutettuna 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetulla lailla (526/81), 41 §:n 5 momentti ja 46 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 58 § muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1962 ja 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetuilla laeilla (205/62 ja 603/90), 60 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1642/92) ja 6 momentti 20 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (192/87), 64 § muutettuna mainituilla 22 päivänä tammikuuta 1988 ja 14 päivänä lokakuuta 1994 annetuilla laeilla sekä 8 päivänä tammikuuta 1993 annetulla lailla (21/93), 64 a ja 65 b § mainitussa 22 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa, 64 b § 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1306/89) ja 65 a § mainitussa 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 11 a, 30 b, 32 a, 35 a, 41 b—41 e ja 53 h § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työnantajan työntekijälle sattunut työtapaturma korvataan tämän lain mukaisesti valtion varoista ottaen huomioon 12 §:n 2 ja 5 momentin säännökset.

11 §

Jos työtapaturma sattuu sellaisen työnantajan työssä olevalle työntekijälle, joka on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, korvataan tapaturma tämän lain mukaisesti valtion varoista, ja valtiolla on oikeus 36 §:ssä sanotun maksun lisäksi periä työnantajalta, mitä näin on määrätty korvauksena suoritettavaksi, kuitenkin enintään 1 000 markkaa tapaturmaa kohti.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto vastaa 1 momentissa tarkoitetun työnantajan työntekijälle *sattuneen työtapaturman korvaamisesta* tämän lain mukaisesti ottaen huomioon 12 §:n 2 ja 5 momentin säännökset.

11 §

Jos työtapaturma sattuu sellaisen työnantajan työssä olevalle työntekijälle, joka on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, *Tapaturmavakuutuslaitosten liitto vastaa tämän lain mukaisen korvauksen suorittamisesta*. *Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle* on oikeus 36 §:ssä tarkoitetun maksun lisäksi periä työnantajalta, mitä näin *määrätään* korvauksena suoritettavaksi, kuitenkin enintään

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 000 markkaa tapaturmaa kohden.

11 a §

Jos muun kuin korvausasian yhteydessä syntyy epäselvyyttä siitä, onko työhön sovellettava tätä lakia ja asialla on periaatteellista merkitystä, asian ratkaisee asianomaisen työntekijän, työnantajan tai vakuutuslaitoksen hakemuksesta Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

12 §

Vakuuttamisvelvollisen työnantajan on itse 100 markan määrään asti suoritettava korvausta kustakin työtapaturmasta, jollei vakuutusta ole vapaaehtoisesti ulotettu käsittämään myös tätä korvausvelvollisuutta.

12 §

Vakuuttamisvelvollisen työnantajan on itse 100 markan määrään asti suoritettava korvausta kustakin työtapaturmasta, jollei vakuutusta ole vapaaehtoisesti ulotettu käsittämään myös tätä korvausvelvollisuutta. Vakuutuskirjaan on aina merkittävä, onko työnantajalla omavastuu vai ei.

Jos työnantaja jättää suorittamatta 1 momentissa mainitun korvauksen tai jos syntyy erimielisyyttä sellaisen korvauksen suuruudesta, on vakuutuslaitos, jossa työntekijä on vakuutettu työtapaturman varalta, velvollinen lain mukaisesti suorittamaan sanotun korvauksen. Vastaava velvollisuus on valtiolla, jos 2 momentissa mainittu työnantaja laiminlyö korvausvelvollisuutensa.

Jos työnantaja jättää suorittamatta 1 momentissa mainitun korvauksen tai jos syntyy erimielisyyttä sellaisen korvauksen suuruudesta, on vakuutuslaitos, jossa työntekijä on vakuutettu työtapaturman varalta, velvollinen lain mukaisesti suorittamaan sanotun korvauksen. Vastaava velvollisuus on Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla, jos 2 momentissa mainittu työnantaja laiminlyö korvausvelvollisuutensa.

Vakuutuslaitoksella ja valtiolla on oikeus periä työnantajalta 3 momentin mukaisesti suoritettu korvaus.

Vakuutuslaitoksella ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla on oikeus periä työnantajalta 3 momentin mukaisesti suoritettu korvaus.

15 §

Sairaanhoitoa on annettava tarpeettomia kustannuksia välttämällä vahingoittuneen terveydentilaa kuitenkin vaarantamatta.

Sairaanhoitoa on annettava tarpeettomia kustannuksia välttämällä vahingoittuneen terveydentilaa kuitenkin vaarantamatta. Vahingoittunut ei ole velvollinen ottamaan vastaan työtapaturman vuoksi tarpeellista hoitoa Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Työntekijä on velvollinen ottamaan vastaan lääkärin määräämää hoitoa, joka tarkoittaa hänen työ- ja toimintakykynsä parantamista, ei kuitenkaan hengenvaaralliseksi katsottavaa hoitotoimenpidettä, samoin kuin kuntoutusta sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Jos työntekijä ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy mainitusta hoidosta tai kuntoutuksesta, voidaan hänelle maksettavan päivärahan, tapaturmaeläkkeen ja haittarahan suorittaminen keskeyttää.

Jos vamma on pahentunut tai sairaus pitkittynyt sen johdosta, että vahingoittunut ei ole alistanut lääkärin määräämään hoitoon taikka että hän on tahallisesti estänyt parantumistaan joko jättämällä noudattamatta lääkärin määräyksen tai muulla tavoin, voidaan häneltä määrääjäksi pidättää korvaus joko kokonaan tai osaksi.

29 §

Vain sellaisella kotimaisella vakuutusyhtiöllä, joka on saanut valtioneuvostolta siihen toimiluvan, on oikeus myöntää tässä laissa tarkoitettuja vakuutuksia. Valtioneuvoston on myönnettävä toimilupa, jos aiotun vakuutusliikkeen tai vakuutusyhtiölain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vakuutusyhtiön osakkaiden ei katsota vaarantavan lakisääteisen tapaturmavakuutustoiminnan tervettä kehitystä, jos vakuutusyhtiön johto täyttää sille vakuutusyhtiölain 7 luvun 3 §:n 2 momentissa asetetut vaatimukset ja jos vakuutusyhtiön osakepääoma tai takuupääoma ja pohjarahasto yhteensä (peruspääoma) on vähintään 14 000 000 markkaa.

Mitä vakuutusyhtiölain (1062/79) 2 luvun 5 a §:ssä ja 14 luvun 5 a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriöstä, koskee soveltuvin osin valtioneuvostoa, kun kyse on lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevasta toimiluvasta.

22 §

Työntekijä on velvollinen ottamaan vastaan lääkärin määräämää hoitoa, joka tarkoittaa hänen työ- tai toimintakykynsä parantamista. *Tämä velvollisuus ei kuitenkaan koske hengenvaarallista toimenpidettä eikä ilman erityistä syytä Suomen ulkopuolella annettavaa hoitoa. Sama koskee kuntoutusta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.* Jos työntekijä ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy mainitusta hoidosta tai kuntoutuksesta, voidaan hänelle maksettavan päivärahan, tapaturmaeläkkeen ja haittarahan suorittaminen keskeyttää.

Jos vamma on pahentunut tai sairaus pitkittynyt vahingoittuneesta riippuvasta syystä, *joka ei ole korvattavan vamman tai sairauden seurausta*, voidaan häneltä määrääjäksi pidättää korvaus joko kokonaan tai osaksi.

Vakuutuslaitoksen on annettava 1 ja 2 momentissa tarkoitettua korvauksen keskeyttämisestä tai pidättämisestä päätös.

29 §

Tämän lain mukaista vakuutusta saa harjoittaa Suomessa 8 §:ssä tarkoitettuna vakuutuslaitoksena sellainen vakuutusyhtiölaissa (1062/79) tarkoitettu vakuutusyhtiö, jolla on oikeus toimilupansa perusteella harjoittaa suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (858/95) 1 §:n 1 kohdassa mainitun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta ja joka on tehnyt toiminnan aloittamisesta 2 momentissa säädetyn ilmoituksen. Sama koskee ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/95) tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä, jolla on oikeus harjoittaa edellä mainitun vahinkovakuutusluokan mukaista vakuutusta Suomessa.

Vakuutusyhtiön, joka aikoo harjoittaa tämän lain mukaista vakuutusta Suomessa, on viimeistään kahta kuukautta ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava siitä ministeriölle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tällaiselle vakuutuslaitokselle säädettyjen velvoitteiden täyttämistä varten.

Voimassa oleva laki

Tämän pykälän 1 momentissa säädettyä markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa yleisessä hintatasossa tapahtunutta kehitystä vastaavasti.

30 §

Niissä tapauksissa, joissa valtio on korvausvelvollinen, suorittaa korvauksen ((valtion tapaturmatoimisto)), josta soveltuvin kohdin on voimassa, mitä tässä laissa säädetään vakuutuslaitoksesta.

30 a §

Tämän lain mukaisia, 29 §:n 1 momentissa ja 30 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vakuutuslaitosten yhteisiä asioita hoitaa näiden laitosten yhteiselin, jona toimii Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto r.y.

Yhteiselin voi nimetä tässä laissa tarkoitettua vakuutuslaitoksen hoitamaan Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta vakuutuslaitokselle johtuvia tehtäviä.

Ehdotus

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavaan suomalaiseen vakuutusyhtiöön sovelletaan vakuutusyhtiölain ja ulkomaiseen vakuutusyhtiöön ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

30 §

Niissä tapauksissa, joissa valtio on korvausvelvollinen *työtapaturman tai ammattitaudin johdosta*, korvauksen suorittaa *valtiokonttori*. Valtionkonttorista on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään vakuutuslaitoksesta. Valtionkonttoriin ei sovelleta 41 b §:n 2 ja 4—6 momenttia.

30 a §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten yhteistoimintaa edellyttäviä tehtäviä sekä muita tehtäviä siten kuin tässä laissa tai muualla laissa taikka asetuksessa säädetään. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtii myös Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitokselle johtuvista tehtävistä.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimielimiä ovat yleiskokous ja hallitus. Liitos toimii lisäksi tapaturma-asiaain korvauslautakunta.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hallitukseen kuuluu enintään 13 varsinaista jäsentä siten, että heistä enintään seitsemän edustaa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton jäsenlaitoksia sekä kolme työnantajien ja kolme työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja valinnan vahvistaa ministeriö. Lisäksi hallitukseen kuuluu enintään viisi varajäsentä, joista yksi edustaa työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä sekä yksi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovaa edustavinta järjestöä.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tehtävistä ja sen hallinnosta määrätään tarkemmin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen säännöissä. Ne annetaan asetuksella sen jälkeen, kun Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on tehnyt niistä ehdotuksen ministeriölle.

Kaikkien tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten on kuuluttava Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon ja osallistuttava sen tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin siten kuin tässä laissa säädetään. Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon kuuluvat lisäksi valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos. Valtiokonttori osallistuu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin vain siltä osin kuin ne liittyvät valtiokonttorin tästä laista johtuvien tehtävien toimeenpanoon. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osallistumisesta Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja sen kustannuksiin säädetään erikseen.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hoitessa 1 momentissa säädettyjä tehtäviä sitä koskevat soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin tässä laissa tarkoitettuja vakuutuslaitoksia.

30 b §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa on korvaustoimen yhtenäisyyden edistämiseksi tapaturma-asiaain korvauslautakunta. Lautakunnassa on puheenjohtaja, kolme lakimiesjäsentä, neljä työmarkkinajäsentä, viisi lääkäriasiantuntijaa ja tarpeellinen määrä varamiehiä, jotka ministeriö määrää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenten tulee olla perehtyneitä lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen. Puheenjohtajan ja lakimiesjäsenen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Lääkäriasiantuntijoiden tulee olla Suomessa laillistettuja, vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä lääkäreitä.

Tapaturma-asiaain korvauslautakunnan puheenjohtajaksi määrätään ministeriön edustaja. Lakimiesjäsenet ja kaksi lääkäriasiantuntijaa määrätään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenistä kaksi määrätään työnantajien ja kaksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenten varamiehistä määrätään yksi työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjär-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jestöjen ehdotuksesta. Lääkäriasiantuntijoista yksi määrätään työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Ehdotusten lakimiesjäseniksi ja muiksi kuin työmarkkinajärjestöjen ehdotuksesta määrättäviksi lääkäriasiantuntijoiksi tulee sisältää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin tarvitaan. Lautakunta, joka voi toimia myös jakaantuneena jaostoihin, valitsee lakimiesjäsenistään tarvittavat varapuheenjohtajat.

Jos tapaturma-asiaa korvauslautakunnan puheenjohtaja, jäsen, lääkäriasiantuntija tai varamies tulee pysyvästi estyneeksi tehtävänsä, ministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden puheenjohtajan, jäsenen, lääkäriasiantuntijan tai varamiehen ottaen huomioon 2 momentin säännökset.

Tapaturma-asiaa korvauslautakunnan säännöistä säädetään asetuksella. Ministeriö vahvistaa lautakunnan hakemuksesta asiat, joista vakuutuslaitoksen on pyydettävä lautakunnan lausunto.

31 §

Vakuutuslaitos *älk*öön kieltäytykö antamasta ja voimassa pitämästä siltä haettua vakuutusta, jos vakuutus koskee sellaista yritystä tai työtä, jota varten laitos vahvistetun yhtiöjärjestyksensä mukaan on oikeutettu vakuutuksia myöntämään, ja jos vakuutuslaitoksen hakija, milloin vakuutuslaitos on keskinäinen yhtiö, sen yhtiöjärjestyksen mukaan voidaan hyväksyä yhtiön jäseneksi.

31 §

Vakuutuslaitos ei voi kieltäytyä antamasta ja pitämästä voimassa siltä haettua tämän lain mukaista vakuutusta.

Vakuutuslaitoksen on vakuutusta myöntäessään annettava vakuuttamisvelvolliselle vakuutuksenottajalle kirjallinen todistus siitä, että kysymyksessä on tämän lain mukainen pakollinen vakuutus. Todistus on merkittävä vakuutuskirjaan ja 65 §:ssä tarkoitettuun tiedonantoon. Jos vakuutuksen sisältöä rajoitetaan tämän lain vastaisesti, vakuutus ei täytä tämän lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

Vakuutus sopimus tehtäkseen yhdeksi kalenterivuodeksi tai kuluvaan ja seuraavaan kalenterivuoden loppuun siten, että se jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, jollei vakuutuksen ottaja sitä irtisano sovitussa ajassa, vähintään kuukautta ja enintään viittä kuukautta ennen vakuutusvuoden päättymistä. Vakuutuksen yleisille ehdoille on hankittava [sosiaaliministeriön] vahvistus.

Vakuutuksen irtisanominen on pätevä vain, jos samalla näytetään, että vakuutus on otettu toisessa vakuutuslaitoksessa alkavaksi silloin, kun irtisanotun vakuutuksen voimassaolo päättyy.

Vakuutus sopimus määrättyä tilapäistä yritystä tai työtä varten, joka todennäköisesti kestää vuotta lyhyemmän ajan, katsotaan olevan voimassa, kunnes työ on päätynyt.

Jos muu kuin 3 momentissa mainittu yritys tai työ lakkaa tai ellei vakuutuksenottaja enää ole vakuuttamisvelvollinen, on vakuutuksenottajan ilmoitettava vakuutuksen raukeamisesta vakuutuslaitokselle vähintään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä, uhalla, että vakuutuksenottaja muutoin on velvollinen suorittamaan kohtuullisen korvauksen vakuutuslaitokselle hänen laiminlyöntinsä johdosta aiheutuneista kustannuksista.

Jos vakuutuksenottaja vakuutusmaksua ulosmittauksella perittäessä havaitaan varattomaksi tai hänen oleskelupaikkansa on täytäntöönpanoviranomaisillekin tuntematon, katsotaan vakuutus sopimus mainitusta toteamishetkestä lukien rauenneeksi.

32 §

Vakuutus sopimus tehdään vakuutuskaudeksi. Vakuutuskautena on kalenterivuosi, paitsi milloin kysymyksessä on kesken vuotta voimaan tuleva vakuutus, jolloin ensimmäinen vakuutuskausi päättyy vakuutuksen alkamista seuraavaan kalenterivuoden lopussa. Vakuutus jatkuu sen jälkeen vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutuksenottaja ole sitä irtisanonut kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuskauden loppumista.

Tämän lain mukaisen pakollisen vakuutuksen irtisanominen on pätevä vain, jos samalla näytetään, että uusi vakuutus tulee voimaan toisessa vakuutuslaitoksessa silloin, kun irtisanotun vakuutuksen voimassaolo päättyy.

Vakuutus sopimus voidaan tehdä myös määrättyä, kestoltaan ajallisesti rajoitettua työtä tai työkohdetta varten. Tällainen vakuutus päättyy ilman irtisanomista ja vakuutuskautena on vakuutuksen voimassaoloaika. Jos työ kuitenkin kestää yli vakuutuskirjaan merkityn ajankohdan, vakuutuksen katsotaan olevan voimassa, kunnes työ on päätynyt. Vakuutuksenottajan on ilmoitettava vakuutuslaitokselle työn jatkumisesta ennen vakuutuskirjaan merkityn ajan päättymistä.

Jos muu kuin 3 momentissa tarkoitettu työ päättyy tai yritys lopettaa toimintansa taikka jos vakuuttamisvelvollisuus muutoin lakkaa, vakuutuksenottajan on ilmoitettava tästä kirjallisesti vakuutuslaitokselle vähintään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Jos vakuutuksenottaja laiminlyö ilmoituksen, hän on velvollinen suorittamaan vakuutuslaitokselle kohtuullisen korvauksen laiminlyöntinsä johdosta aiheutuneista kustannuksista.

Jos vakuutusmaksua ulosmittauksella perittäessä vakuutuksenottaja havaitaan varattomaksi tai jos hänen oleskelupaikkansa on myös täytäntöönpanoviranomaisille tuntematon, vakuutus sopimus katsotaan mainitusta toteamishetkestä alkaen rauenneeksi.

Jos työnantaja, joka on ottanut tämän lain mukaisen vakuutuksen, asetetaan konkurssiin, työnantajan tähän tapaturmavakuutukseen perustuvat velvollisuudet siirtyvät konkurssin alkamisesta lukien konkurssipesälle. Vakuutusmaksut konkurssin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ajalta maksaa konkurssipesä.

32 a §

Vakuutuslaitoksen on annettava tämän lain mukaisen pakollisen vakuutuksen vakuutusehdot kirjallisesti kahta kuukautta ennen niiden käyttöönottoa tiedoksi ministeriölle. Ministeriö voi tarvittaessa vaatia, että vakuutusyhtiö toimittaa ministeriölle selvityksen niistä vakuutusmaksujen perusteista, lomakkeista sekä muista asiakirjoista, joita se käyttää tämän lain mukaisessa toiminnassaan.

33 §

Vakuutuksenantajan vastuun katsotaan alkavan, *paitsi 2 momentissa mainituissa tapauksissa*, siitä ajankohdasta, jolloin vakuutuslaitos tai sen asiamies todistettavasti on vastaanottanut laitoksen vahvistaman kaavan mukaisen vakuutushakemuksen, ellei muusta vastuun alkamisajasta ole sovittu.

Jos haettu vakuutus evätään siitä syystä, ettei laitos 31 §:n mukaan ole velvollinen vakuutusta myöntämään, on siitä laitoksen toimesta kolmen päivän kuluessa, luettuna hakemuksen saapumisesta laitokselle, lähetettävä todisteellinen tieto [valtion tapaturmatoimistolle], joka tällöin hankkii vakuutuksen jostakin vakuutuslaitoksesta tai, ellei tätä voida tehdä, perii työnantajalta vakuutusmaksun ja valtion varoilla vastaa hänen työssään sattuvien tapaturmien korvaamisesta.

35 §

Vakuutusmaksu on määrättävä sellaiseksi, että se riittää vakuutetun vastuun peittämiseen sekä kohtuullisiin hoitokustannuksiin, ja sen perusteille on hankittava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus. Jos perusteita muutetaan, tulevat uudet perusteet noudatettaviksi sosiaali- ja terveysministeriön määrittämästä ajankohdasta lukien.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun vakuutusmaksuun sisällytetään määrä, jonka suuruus on 2 prosenttia tämän lain mukaisesta työnantajan vakuutusmaksusta lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettua vakuutusta, käytettäväksi työsuojelun edistämiseen niin kuin siitä työsuojelurahastolaissa (407/79) on

33 §

Vakuutuksenantajan vastuun katsotaan alkavan siitä ajankohdasta, jolloin vakuutuslaitos tai sen asiamies todistettavasti vastaanotti vakuutushakemuksen, jollei myöhemmästä vastuun alkamisajasta ole erityisestä syystä sovittu. Vastuun alkamisaika on merkittävä vakuutuskirjaan.

(2 mom. kumotaan)

35 §

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavalla vakuutuslaitoksella on oltava laskuperusteet, joissa määrätään, miten vakuutusmaksut lasketaan.

Vakuutusmaksun laskuperusteet on laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon vakuutetun työn tapaturma- ja ammattitautiriski. Jos vakuutusmaksu tai vakuutuksen perusteella maksettavien korvausten määrä on siihen

Voimassa oleva laki

erikseen säädetty. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tapaturmavakuutusta harjoittaville vakuutusyhtiöille tarkemmat ohjeet varojen tilittämisestä työsuojelurahastolle.

Vakuutusmaksu uudesta vakuutuksesta on, ellei sen erääntymisajasta ole toisin sovittu, suoritettava, niin pian kuin vakuutus-sopimus on päätetty.

Jos vakuutusmaksu on suoritettava ajan-jasoittain taikka vakuutussopimus jatkuu sen johdosta, ettei sitä ole irtisanottu, erääntyy vakuutusmaksu kultakin ajanjaksolta sen ensimmäisenä päivänä.

Ehdotus

riittävän suuri, tulee myös vakuutus-senottajan oma vahinkotilasto ottaa huomioon vakuutusmaksua määrittäessä (erikoistariffoitava vakuutus). Ministeriö antaa mää-
räksiä riskien luokittelusta ja vakuutusmak-
sun määräytymisestä ammatin tai työn vaa-
rallisuuden mukaan sekä vakuutuksenottajan
oman vahinkotilaston huomioon ottamisesta
vakuutusmaksun määräytymisessä. Vakuu-
tusmaksun perustana olevaan palkkasum-
maan luettavista työansioista säädetään ase-
tuksella.

Erikoistariffoidun vakuutuksen siirtyessä vakuutuslaitoksesta toiseen on vastaanotta-
valla vakuutuslaitoksella oikeus saada va-
kuutuksen vahinko- ja palkkasumatiedot
viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodel-
ta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun vakuu-
tusmaksuun sisällytetään määrä, jonka suu-
ruus on kaksi prosenttia työnantajan vakuu-
tusmaksusta lukuun ottamatta 57 §:ssä tar-
koitettuja vakuutuksia, käytettäväksi työ-
suojelun edistämiseen niin kuin siitä työ-
suojelurahastolaissa (407/79) erikseen sääde-
tään. Vakuutuslaitos suorittaa tämän määrän
Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, joka
tilittää sen työsuojelurahastolle siten kuin
asetuksella säädetään.

35 a §

Vakuutuskauden vakuutusmaksun muo-
dostavat ennakkovakuutusmaksu ja tasoitus-
vakuutusmaksu. Vakuutuskauden ennakko-
vakuutusmaksu on suoritettava vakuutuslai-
toksen määräämänä aikana. Jos vakuutus-
kauden lopullinen vakuutusmaksu ylittää tai
alittaa perityn ennakkovakuutusmaksun mää-
rän, vakuutuksenottajalta peritään tai hänelle
palautetaan tasoitusvakuutusmaksuna lopulli-
sen maksun ja ennakkomaksujen erotus va-
kuutuslaitoksen määräämänä aikana, kuiten-
kin viimeistään vuoden kuluessa vakuutus-
kauden päättymisestä, jollei 37 §:stä muuta
johdu. Sanottu määräaika ei koske päättynei-
tä erikoistariffoituja vakuutuksia, jos tästä on
sovittu vakuutuksenottajan kanssa. Vakuu-
tuslaitos voi vakuutusehdoissa määritellä
määrän, jota pienempiä tasoitusvakuutus-
maksuja ei peritä eikä palauteta. Tämä mää-
rä saa olla enintään 50 markkaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

36 §

Työnantaja, jonka työssä olevat työntekijät on vakuutettava, mutta jonka on todettu laiminlyöneen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen valtiolle suorittamaan [tapaturmatoimiston] määräämän maksun, joka vastaa kohtuulliseksi harkittua vakuutusmaksua enintään nelinkertaisena siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja kolmelta viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

37 §

Jos vakuutuslaitos siitä syystä, että työnantaja on antanut vääriä tietoja tai laiminlyönyt vakuutusmaksun määräämistä varten tarpeellisten tietojen antamisen, ei ole voinut panna hänen maksettavakseen vastuun mukaista vakuutusmaksua, olkoon vakuutuslaitoksella oikeus työnantajalta periä vakuutusmaksu enintään nelinkertaisena siltä osalta, jota väärä ilmoitus tai laiminlyönti koskee.

38 §

Työnantajan maksettava vakuutusmaksu on ulosottokelpoinen ilman tuomiota ja päätöstä.

Samalla tavoin täytäntöönpanokelpoisia ovat vakuutusosoikeuden, tapaturmalautakunnan ja vakuutuslaitoksen lainvoimaiset päätökset työnantajan suoritettaviksi määrätyistä maksuista ja korvauksista.

36 §

Työnantaja, jonka työssä olevat työntekijät on vakuutettava, mutta jonka on todettu laiminlyöneen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen suorittamaan *Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle* maksun, joka vastaa kohtuulliseksi *katsottavaa* vakuutusmaksua enintään nelinkertaisena siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja kolmelta viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

37 §

Jos vakuutuslaitos siitä syystä, että työnantaja on antanut vääriä tietoja tai laiminlyönyt vakuutusmaksun määräämistä varten tarpeellisten tietojen antamisen, ei ole voinut panna tämän maksettavaksi vastuun mukaisista vakuutusmaksuista, *vakuutuslaitoksella on oikeus arvioida vastuun laajuus kuluneena vakuutuskautena* ja periä työnantajalta vakuutusmaksu enintään nelinkertaisena siltä osalta, jota väärä ilmoitus tai laiminlyönti koskee.

38 §

Työnantajan maksettava vakuutusmaksu *saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.*

Samalla tavalla täytäntöönpanokelpoisia ovat vakuutusosoikeuden, tapaturmalautakunnan, vakuutuslaitoksen ja *Tapaturmavakuutuslaitosten liiton* lainvoimaiset päätökset työnantajan suoritettaviksi määrätyistä maksuista ja korvauksista.

Jos vakuutusmaksua ei suoriteta 35 a §:ssä säädettyinä aikana, viivästymisajalta on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/82) 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Ulosottoimin perittävää vakuutusmaksua korotetaan kertakaikkisesti 10 prosenttia. Vakuutuslaitos voi kuitenkin korotuksen sijasta jättäessään vakuutusmaksun ulosmitattavaksi periä saatavalleen 3 momentissa mainittua viivästyskorkoa. Vakuutusmaksu ja korotus tai sen sijaan tuleva korko ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

siten kuin 1 momentissa säädetään.

41 §

Korvauksen saamista varten on vakuutuslaitokselle toimitettava lääkärin antama tai, vamman tai sairauden laadusta riippuen, muu luotettava selvitys työntekijän tilasta sekä lisäksi, jos vakuutuslaitos sitä vaatii, vakuutuslaitoksen määräämän lääkärin antama selvitys. Selvityksen kustannukset maksaa vakuutuslaitos. Työntekijä on myös velvollinen toimittamaan vakuutuslaitokselle tarpeellisen selvityksen korvaukseen vaikuttavista muista seikoista. Jos työntekijä ei kohtuullisessa ajassa toimita vakuutuslaitoksen häneltä pyytämää selvitystä eikä esitä menettelylleen hyväksyttävää syytä, voidaan asia määrätä raukeamaan.

Vakuutuslaitokselle on toimitettava korvauksen saamista varten lääkärin antama selvitys vammasta tai sairaudesta. Työntekijä on lisäksi velvollinen vakuutuslaitoksen määräyksestä menemään vammansa tai sairautensa selvittämistä varten tutkittavaksi vakuutuslaitoksen nimeämälle lääkärille tai sen osoittamaan sairaalaan, ei kuitenkaan Suomen ulkopuolelle, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tällaisen selvityksen kustannukset maksaa vakuutuslaitos. Työntekijä on myös velvollinen pyynnöstä toimittamaan vakuutuslaitokselle selvityksen korvaukseen vaikuttavista muista seikoista. Jos työntekijä ei toimita selvitystä kohtuullisessa ajassa eikä esitä laiminlyönnille hyväksyttävää syytä, asian käsittely voidaan keskeyttää siksi ajaksi, kunnes selvitys esitetään. Vakuutuslaitoksen on annettava keskeytyksestä päätös.

41 b §

Vakuutuslaitoksen on annettava korvausasiassa päätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa saatuaan 39, 41, 41 a, 44 ja 46 §:ssä tarkoitetut selvitykset. Päätös leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulojen vaikutuksesta leskeneläkkeeseen on kuitenkin annettava vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta.

Jos vakuutuslaitos ei ole antanut päätöstä 1 momentissa tarkoitetun ajan kuluessa eikä viivästyminen johdu asian käsittelystä muutoksenhakuelimessä tai tapaturma-asiaain korvauslautakunnassa, siirtyy korvausasian käsittely tältä osin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle. Sen on huolehdittava korvausasian asianmukaisesta käsittelystä ja suoritettava lain edellyttämä korvaus.

Jollei 47 §:stä muuta johdu, vakuutuslaitoksen on maksettava päätökseensä perustuva korvaus 14 päivän kuluessa päätöksensä antamisesta ja muutoksenhakuelimen päätökseen perustuva korvaus 30 päivän kuluessa siitä, kun vakuutuslaitos sai 1 momentissa tarkoitetun selvityksen ja päätös tuli lainvoimaiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos vakuutuslaitos ei suorita korvausta siten kuin 3 momentissa säädetään, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto maksaa korvauksen.

Asia tulee vireille Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa 2 ja 4 momentin mukaista menettelyä varten asianosaisen hakemuksesta. Vakuutuslaitoksen on viipymättä toimitettava Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle sen asian ratkaisemista varten pyytämä selvitys sekä hallussaan olevat asiakirjat. Jos selvitystä ja asiakirjoja ei ole toimitettu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton asettamassa kohtuullisessa määräajassa, voidaan päätöksen antaminen tai korvauksen maksaminen myös tällä perusteella katsoa laiminlyödyksi. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton on annettava hakemuksen johdosta viipymättä päätös.

Kun asia on siirtynyt Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäväksi, sillä on oikeus periä asianomaiselta vakuutuslaitokselta takaisin tämän pykälän perusteella suorittamansa korvaus ja kohtuulliset käsittelykustannukset sekä laiminlyöntimaksu, jonka suuruuden ministeriö vahvistaa. Ministeriö vahvistaa myös käsittelykustannusten perusteet Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hakemuksesta. Siltä osin kuin takaisinperityt korvaus- ja käsittelykustannukset ja laiminlyöntimaksut eivät vastaa tämän pykälän perusteella Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle aiheutuneita kustannuksia, vakuutuslaitosten on osallistuttava niiden kattamiseen siten kuin 58 §:ssä säädetään.

41 c §

Vakuutuslaitos on velvollinen antamaan työntekijälle korvausasiassa tämän lain edellyttämän neuvonnan ja palvelun hänen omalla kielellään joko suomeksi tai ruotsiksi. Työntekijällä on myös oikeus käyttää tätä kieltä vakuutuslaitoksen kanssa asioidessaan.

Jos vakuutuslaitos ei noudata, mitä 1 momentissa säädetään, Tapaturmavakuutuslaitosten liiton on annettava työntekijälle mainituissa momentissa tarkoitettua neuvontaa ja palvelua.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 d §

Jos vakuutuslaitoksessa käsiteltävä korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, laillistetun lääkärin on osallistuttava asian käsittelyyn ja merkittävä kannanottonsa asiakirjoihin.

41 e §

Vakuutuslaitoksen on viipymättä toimitettava korvausta koskeva päätöksensä asianosaiselle tai hänen omaiselleen näiden ilmoittamalla osoitteella. Päätös on kirjoitettava suomeksi tai ruotsiksi sen mukaan, mikä on työntekijän tai jos, asia koskee hänen omaistaan, tämän kieli.

Vakuutuslaitoksen on merkittävä sille saapuneeseen valitukseen, tapaturmailmoitukseen, lääkärinlausuntoon tai muuhun asiakirjaan ja selvitykseen luotettavasti päivämäärä, jona se on saapunut vakuutuslaitokseen.

Vakuutuslaitoksen on säilytettävä tämän lain mukaiseen vakuutukseen ja korvausasiaan liittyvät asiakirjat ja tiedot siten kuin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ministeriön antamien yleisohjeiden mukaan tarkemmin määrää. Tässä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot voidaan kuitenkin yleisohjeissa määrätyn ajan kuluttua säilyttää alkuperäisten asemesta tallennettuina sellaisella ministeriön hyväksymällä menetelmällä, jolla luotettavasti säilytetään alkuperäisten asiakirjojen ja tietojen asiasisältö. Tällä tavoin tallennettuina niiden katsotaan vastaavan alkuperäisiä, jollei muuta näytetä.

45 §

Vakuutuslaitoksen on annettava vuoden kuluessa siitä, kun siltä on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta, päätös leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulojen vaikutuksesta eläkkeeseen.

45 §

(kumotaan)

46 §

Korvauksen saaja on velvollinen vakuutuslaitoksen määräyksestä ja sen kustannuksella käymään korvaukseen vaikuttavan vammansa tai sairautensa selvittämistä varten tutkittavana vakuutuslaitoksen nimeämän lääkärin luona tai sen osoittamassa sairaalas-

Korvauksensaaja on velvollinen vakuutuslaitoksen määräyksestä ja sen kustannuksella käymään korvaukseen vaikuttavan vammansa tai sairautensa selvittämistä varten tutkittavana vakuutuslaitoksen nimeämän lääkärin luona tai sen osoittamassa sairaalas-

Voimassa oleva laki

sa. Niin ikään korvauksen saaja on velvollinen vakuutuslaitoksen pyynnöstä kohtuullisessa ajassa toimittamaan sille selvityksen korvauksen suuruuteen vaikuttavista muista seikoista. Jos korvauksen saaja ilman hyväksyttävää syytä jättää tutkimusmääräyksen tai selvityspyynnön noudattamatta, voidaan kysymyksessä olevan korvauksen maksaminen keskeyttää, kunnes määräystä tai pyyntöä on noudatettu.

Ehdotus

sa, ei kuitenkaan Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Niin ikään korvauksensaaja on velvollinen vakuutuslaitoksen pyynnöstä kohtuullisessa ajassa toimittamaan sille selvityksen korvaukseen vaikuttavista muista seikoista. Jos korvauksen saaja ilman hyväksyttävää syytä jättää tutkimusmääräyksen tai selvityspyynnön noudattamatta, vakuutuslaitos voi keskeyttää kyseessä olevan korvauksen maksamisen siksi, kunnes määräystä tai pyyntöä on noudatettu. Vakuutuslaitoksen on annettava keskeytyksestä päätös.

58 §

Vakuutuslaitos on velvollinen suorittamaan vuosittain valtiolle erityisen maksun käytettäväksi yksityisten työnantajien töissä sattuvista työtapaturmista valtiolle aiheutuvia kustannuksia varten. Maksun suuruuden vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Edellä 1 momentissa mainitun maksun suorittamiseksi tarpeellinen erä on otettava huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

60 §

Tämän lain 11 ja 12 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 20 §:n 1 ja 2 momentissa, 28 §:n 6 momentissa ja 53 §:n 5 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa ta-

53 h

Mitä tässä luvussa säädetään vakuutuslaitoksen päätöksestä, koskee soveltuvin osin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tämän lain nojalla antamaa päätöstä. Vakuutuslaitos ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla 41 b §:n 1—4 momentin nojalla annettuun Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tai muutoksenhakuelimen päätökseen.

58 §

Vakuutuslaitos on velvollinen suorittamaan vuosittain Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle erityisen maksun käytettäväksi sille vakuuttamattomassa työssä sattuvista työtapaturmista, Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuvista asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitoksen tehtävistä sekä muista tämän lain mukaisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamista varten. Maksun perusteet vahvistaa ministeriö liiton hakemuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vakuutuslaitos tilittää maksut Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle siten kuin asetuksella säädetään.

60 §

Tämän lain 11 ja 12 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 20 §:n 1 ja 2 momentissa, 28 §:n 6 momentissa, 35 a §:ssä ja 53 §:n 5 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palk-

Voimassa oleva laki

pahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten. Tarkistettua markkamäärä pyöristetään siten, että 20 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi penniksi ja 1 momentissa säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi markaksi, 12 §:ssä säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi kymmeneksi markaksi sekä 11 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 28 §:n 6 momentissa ja 53 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi sadaksi markaksi.

Vakuutusyhtiöille 2, 3 ja 4 momentin mukaisista korotuksista sekä tapaturmalautakunnasta johtuvia menoja varten on tarpeellinen erä otettava huomioon tapaturmavakuutuslaissa säädettyä, vakuuttamisvelvollisen työnantajan vakuutusmaksua määrättäessä. Tapaturmalautakunnasta johtuvia menoja lukuun ottamatta sanottujen korotusten kustantamiseksi tarpeellisten maksujen perusteet ja maksujen jaon vakuutuslaitosten kesken vahvistaa sosiaali- ja terveystoimi.

64 §

Tämän lain 30 a §:ssä mainittu yhteiselin pitää tilastoa tässä laissa, ammattitautilaissa (638/67) ja valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (154/35) tarkoitetuista työtapaturmista ja ammattitaukeista sekä niistä maksetuista korvauksista.

Vakuutuslaitoksen on annettava yhteiselmelle 1 momentissa mainittua tilastoa varten tarvittavat tiedot. Näiden tulee sisältää tiedot työtapaturmista ja ammattitaukeista, niiden aiheuttamista vammoista ja sairauksista, kullekin korvauksensaajalle maksettavista korvauksista ja korvauksen suuruuteen vaikuttavista tekijöistä samoin kuin vakuutuksenottajasta, tämän toimialasta, maksetuista palkoista ja vakuutusmaksuista.

Vakuutuslaitosten yhteiselin antaa pitää

Ehdotus

katasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten. Tarkistettua markkamäärä pyöristetään siten, että 20 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi penniksi ja 1 momentissa säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi markaksi, 12 ja 35 a §:ssä säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi kymmeneksi markaksi sekä 11 §:ssä, 16 §:n 3 momentissa, 28 §:n 6 momentissa ja 53 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä lähimmäksi täydeksi sadaksi markaksi.

Vakuutuslaitokset osallistuvat 2, 3 ja 5 momentin mukaisiin korotuksiin ja sellaisiin 15 §:ssä mainittuihin korvauksiin, jotka maksetaan, kun tapaturman sattumispäivää seuraavan vuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta, siten kuin ministeriö määrää. Vakuutuslaitokset tilittävät korotusten ja korvausten jaon mukaisen tasauksen Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon siten kuin asetuk-sella säädetään.

64 §

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto pitää tilastoa tässä laissa, ammattitautilaissa (1343/88) ja valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (449/90) tarkoitetuista työtapaturmista ja ammattitaukeista sekä niistä maksetuista korvauksista. Sama koskee valtion työssä sattuneita tapaturmia ja ammattitaukeja, joista maksetaan korvaus valtion varoista.

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavan vakuutuslaitoksen ja valtiokonttorin on annettava Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentissa mainittua tilastoa varten tarvittavat tiedot. Näiden tulee sisältää tiedot työtapaturmista ja ammattitaukeista, niiden aiheuttamista vammoista ja sairauksista, kullekin korvauksensaajalle maksettavista korvauksista ja korvauksen suuruuteen vaikuttavista tekijöistä samoin kuin vakuutuksenottajasta, tämän toimialasta, maksetuista palkoista ja vakuutusmaksuista.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa

Voimassa oleva laki

mästään tilastosta 39 §:n mukaiseen tapaturmailmoitukseen perustuvat tarpeelliset tiedot työministeriölle.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tietojen antamisesta.

64 a §

Vakuutuslaitos tai vakuutuslaitosten yhteisin voi antaa työterveyslaitokselle tiedot työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

64 b §

Vakuutuslaitoksen on ulosottoa varten asianomaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava korvauksensaajalle maksamansa päivärahan, elinkoron, huoltoeläkkeen, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen määrä sekä tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat työntekijälle toimeentuloetuuksia.

65 §

Jokaiseen teollisuuslaitokseen ja työhuoneistoon on työnantajan toimesta pantava julki tämä laki ja tiedonanto siitä, keneltä työtapaturman sattuessakin korvausta on haettava. Muilla työmailla on tämä laki ja mainittu tiedonanto pidettävä työnjohtajan luona nähtävänä.

65 a §

Valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, julkisessa virassa oleva lääkäri, sairaala, eläketurvakeskus sekä lakisääteistä vakuutusta harjoittava vakuutus- tai eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan tässä laissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle sekä muutoksenhakuviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat käsiteltävänä olevan vakuutus- ja korvausasian ratkaisuun vaikuttavat tiedot. Sama koskee työnantajaa ja työpaikkaterveydenhuollosta vastaavaa lääkäriä, jolla on tämän toimensa perusteella hallussaan vahingoittuneen terveydentilaa koskevaa aineistoa. Vakuutuslaitos on velvollinen maksamaan

Ehdotus

tilastokeskukselle sen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten 39 §:n mukaiseen tapaturmailmoitukseen perustuvat, tarpeelliset tiedot.

Ministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tietojen antamisesta.

64 a §

Vakuutuslaitos tai *Tapaturmavakuutuslaitosten liitto* voi antaa työterveyslaitokselle tiedot työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

64 b §

Vakuutuslaitoksen ja *Tapaturmavakuutuslaitosten liiton* on ulosottoa varten asianomaisten viranomaisten pyynnöstä ilmoitettava korvauksensaajalle maksamansa päivärahan, elinkoron, huoltoeläkkeen, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen määrä sekä tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat työntekijälle toimeentuloetuuksia.

65 §

Työnantajan toimesta on sopivassa paikassa pidettävä nähtävänä tämä laki ja tiedonanto siitä, keneltä työtapaturman sattuessakin on haettava korvausta.

65 a §

Valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, julkisessa virassa oleva lääkäri, sairaala, eläketurvakeskus sekä lakisääteistä vakuutusta harjoittava vakuutus- tai eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan tässä laissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle, *Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle* ja muutoksenhakuviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat käsiteltävänä olevan vakuutus- ja korvausasian ratkaisuun vaikuttavat tiedot. Sama koskee työnantajaa ja työpaikkaterveydenhuollosta vastaavaa lääkäriä, jolla on tämän toimensa perusteella hallussaan vahingoittuneen terveydentilaa koskevaa aineistoa.

Voimassa oleva laki

kohtuullisen palkkion tässä pykälässä säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

65 b §

Tieteellistä tutkimusta varten vakuutuslaitos tai vakuutuslaitosten yhteiselin voi antaa hallussaan olevia vakuutus- ja korvausasiain koskevia tietoja edellyttäen, ettei kysymyksessä ole 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettu salassa pidettävä tieto. Sosiaali- ja terveysministeriö voi kuitenkin antaa luvan 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamiseen tieteellistä tutkimusta varten, jos tietojen luovutus ja käyttö ei vaaranna niitä etuja, joiden turvaamiseksi salassapidosta on säädetty. Jollei luvasta muuta johdu, luvan saajan salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä 56 a §:n 1 momentissa on säädetty.

Ehdotus

Vakuutuslaitos ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ovat velvollisia maksamaan kohtuullisen palkkion tässä pykälässä säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

65 b §

Tieteellistä tutkimusta varten vakuutuslaitos tai Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voi antaa hallussaan olevia vakuutus- ja korvausasiain koskevia tietoja edellyttäen, ettei kysymyksessä ole 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettu salassa pidettävä tieto. Ministeriö voi kuitenkin antaa luvan 56 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamiseen tieteellistä tutkimusta varten, jos tietojen luovutus ja käyttö ei vaaranna niitä etuja, joiden turvaamiseksi salassapidosta on säädetty. Jollei luvasta muuta johdu, luvan saajan salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä 56 a §:n 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 29, 31, 32, 32 a, 35, 35 a ja 37 §, 38 §:n 3 ja 4 momentti sekä 60 §:n 1 ja 6 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 1999.

Ennen tämän lain voimaantuloa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamista varten myönnetyn toimiluvan voimassaolo lakkaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1998. Tämän lain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus voidaan tehdä jo ennen mainitun pykälän voimaantuloa.

Tätä lakia sovellettaessa pidetään 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa ja 35 a §:ssä tarkoitettuja markkamääriä vuoden 1971 yleistä palkkatasoa vastaavina.

Valtiokonttorissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat, vakuuttamattomasta työstä johtuvat asiat siirtyvät Tapaturmavakuutuslaitosten liiton käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi 1 päivänä huhtikuuta 1997. Sama koskee valtiokonttorin ennen tämän lain voimaantuloa myöntämien korvausten maksamista, tarkistamista ja muita niihin liittyviä tehtäviä. Näistä tehtävistä valtiokonttorille vuonna 1997 aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon määrättäessä tämän lain 58 §:n mukaista maksua vuodelle 1997. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto suorittaa niitä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vastaavan osuuden valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997.

Jos tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella vakuutuslaitoksilta vuodelta 1996 peritty maksu ei kata sanottuna vuonna yksityisten työntekijien työssä sattuvista tapaturmista valtiolle aiheutuvia kustannuksia, kattamatta jäänyt osuus otetaan huomioon määrättäessä tämän lain 58 §:n mukaista maksua vuodelle 1997. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto suorittaa sitä vastaavan osuuden valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 1997. Jos vuodelta 1996 peritty maksu ylittää mainitusta toiminnasta valtiolle kyseisenä vuonna aiheutuneet kustannukset, valtiokonttori suorittaa viimeistään mainittuna päivänä ylimenevän osuuden Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle käytettäväksi vakuuttamattomassa työssä sattuneista tapaturmista vuonna 1997 aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (625/91) 4 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Korvattava kuntoutus**Korvattava kuntoutus*

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suoritetaan korvausta kuntoutusajalta synty-

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suoritetaan korvausta kuntoutusajalta synty-

Voimassa oleva laki

neestä ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä säädetään.

Ehdotus

neestä ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä säädetään. *Kuntoutuja ei ole velvollinen ottamaan vastaan tämän lain mukaista kuntoutusta Suomen ulkopuolella, jollei erityisestä syystä muuta johdu.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

3.

Laki**maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 ja 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1981 annetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 9 §:n 1 momentti ja 22 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (628/91), 22 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1307/89) ja 22 §:n 3 momentti 22 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (40/88), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki***9 §**

Korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasian käsittelystä, korvauksensaajan puhevallan käyttämisestä, tapaturmavakuutuslaitoksen päätöksen alistamisesta, osallistumisesta tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin, muutoksenhausta tapaturmavakuutuslaitoksen päätökseen ja vakuutusmaksun maksuunpanoon, tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta sekä tiedoksiantovelvollisuudesta on, jollei tästä laista muuta seuraa, soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/91) säädetään. Mitä näissä laeissa säädetään työntekijästä ja vakuutuslaitoksesta on vastaavasti sovellettava maatalousyrittäjään ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen.

*Ehdotus***9 §**

Jollei tästä laista muuta seuraa, korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasian käsittelystä, korvauksensaajan puhevallan käyttämisestä, tapaturmavakuutuslaitoksen päätöksen alistamisesta, osallistumisesta tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin, muutoksenhausta tapaturmavakuutuslaitoksen päätökseen ja vakuutusmaksun maksuunpanoon, tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta sekä tiedoksiantovelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/91) säädetään. Mitä näissä laeissa säädetään työntekijästä ja vakuutuslaitoksesta, sovelletaan vastaavasti maatalousyrittäjään ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen. Tämän lain mukaisiin asioihin ei kuitenkaan sovelleta, mitä tapaturmavakuutuslain 30 b §:ssä ja 41 b §:n 2 ja 4—6 momentissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 16 §:ssä, 18 §:n 1 momentissa ja 19 §:ssä, maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä tapaturmavakuutuslain 30 a, 37, 56 a, 61 a, 63—64 b ja 65 b §:ssä on säädetty.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos pitää ja julkaisee tilastoa tässä laissa tarkoitetuista työvahingoista ja niiden perusteella maksetuista korvauksista. Se antaa tarpeelliset tiedot tapaturmavakuutuslain 64 §:n 1 momentissa mainitun tilaston pitämistä varten saman lain 30 a §:ssä tarkoitettulle vakuutuslaitosten yhteiselimelle. Sosiali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tämän momentin säännösten soveltamisesta.

22 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 16 §:ssä, 18 §:n 1 momentissa ja 19 §:ssä, maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä tapaturmavakuutuslain 30 a, 37, 56 a, 61 a, 63, 64, 64 a, 64 b, 65 a ja 65 b §:ssä säädetään. *Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos on velvollinen osallistumaan tapaturmavakuutuslain 30 a §:ssä tarkoitetun Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin siltä osin kuin ne liittyvät tämän lain toimeenpanoon. Ministeriö vahvistaa ne perusteet, joiden mukaan edellä tarkoitetut kustannukset laskeaan.*

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos pitää ja julkaisee tilastoa tässä laissa tarkoitetuista työvahingoista ja niiden perusteella maksetuista korvauksista. Se antaa tarpeelliset tiedot *Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle* tapaturmavakuutuslain 64 §:n 1 momentissa *tarkoitettun* tilaston sekä tilastokeskukselle mainitun lain 64 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tilastojen pitämistä varten. *Ministeriö* antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset tämän momentin säännösten soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

4.

Laki**vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 2 luvun 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (389/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

5 §

 Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimiluvasta säädetään työntekijäin eläkelaisissa (395/61) ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen harjoittamiseen annettavasta toimiluvasta tapaturmavakuutuslaissa (608/48).

 Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimiluvasta säädetään työntekijäin eläkelaisissa (395/61). *Oikeudesta harjoittaa lakisääteistä tapaturmavakuutusta on voimassa, mitä siitä tapaturmavakuutuslaissa (608/48) säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.
